

151. Tiistaina 17 päivänä marraskuuta 1992

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 5 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta 4500

Hallituksen esitys n:o 193
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

2) Ehdotus laiksi kaapelilähetystoiminnasta annetun lain muuttamisesta 4513

Hallituksen esitys n:o 150
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5

3) Ehdotus laiksi telehallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 4525

Hallituksen esitys n:o 151
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6

Ainoa käsittely:

4) Ehdotus vuoden 1992 kolmanneksi lisätalousarvioksi „

Hallituksen esitys n:o 219
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 59—64
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

Ensimmäinen käsittely:

S. 5) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa kaup-
paa ja taloudellista yhteistyötä koskevista
väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytä-
kirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 4542

Hallituksen esitys n:o 162
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18

6) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa sijoi-
tusten edistämisestä ja suojelusta tehdyn
sopimuksen eräiden määräysten hyväksy-
misestä „

Hallituksen esitys n:o 163
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19

7) Ehdotus laiksi Romanian kanssa teh-
dyn sijoitusten vastavuoroisesta edistä-
misestä ja suojelua koskevan sopimuksen
eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys n:o 164
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20

8) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen
rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 222
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 56

9) Ehdotus laiksi arpajaislain 3 ja 5 §:n
muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 253
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 12

	S.	S.
10) Ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain ja eräiden asevelvollisuuden suorittamiseen liittyvien lakien muuttamisesta	4542	4542
Hallituksen esitys n:o 133 Puolustusvaliokunnan mietintö n:o 3		
11) Ehdotus laeiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	”	”
Hallituksen esitys n:o 144 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10		
12) Ehdotukset laeiksi sosiaalihuoltolain sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	”	”
Hallituksen esitys n:o 174 Lakialoitteet n:ot 58 ja 106/1991 vp Toivomusaloitteet n:ot 1032, 1036, 1062, 1092, 1142, 1145, 1218, 1229, 1284, 1285, 1292, 1343, 1347, 1380, 1382 ja 1396/1991 vp sekä 276, 289 ja 292 Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 39		
13) Ehdotus laeiksi merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	”	”
Hallituksen esitys n:o 231 Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 9		
14) Ehdotukset laeiksi merimieslain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi	”	”
Hallituksen esitys n:o 232 Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 10		
E s i t e l l ä ä n :		
15) Hallituksen esitys n:o 266 EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä	”	”
16) Hallituksen esitys n:o 269 laiksi Posti- ja telelaitoksesta annetun lain 9 §:n kumoamisesta	”	”
17) Hallituksen esitys n:o 274 laiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta	4542	4542
18) Hallituksen esitys n:o 280 laiksi leimaverolain muuttamisesta	”	”
19) Hallituksen esitys n:o 288 vuonna 1993 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi	”	”
20) Hallituksen esitys n:o 289 laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta	”	”
21) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 41 tuloverolain	”	”
22) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 42 laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta	”	”
23) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 43 laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta	”	”
24) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 44 laiksi maatalouden tuloverolain muuttamisesta	”	”
25) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 45 laiksi verotuslain muuttamisesta	”	”
26) Ed. Ukkolan lakialoite n:o 46 laiksi video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain kumoamisesta	”	”
27) Ed. Ukkolan lakialoite n:o 47 laeiksi elokuvien tarkastuksesta ja elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annettujen lakien kumoamisesta	”	”
28) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1991 (K 13)	”	”
Pöydällepanoa varten esitellään :		
29) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä laiksi metsänparannuslain muuttamisesta (HE 145)	”	”

30) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta (HE 283) 4542

31) Talousvaliokunnan mietintö n:o 45 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus Suomen hallituksen ja Korean demokraattisen kansantasavallan hallituksen välillä tehdyn eräiden tiettyjen tekstiilituotteiden vientiä ja tuontia koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 11) „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Alaranta, Andersson, Astala, Bell von, Hautala, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kanner, Kasurinen, Kohijoki, Koskinen, Laukkanen M., Lax, Leppänen P., Morri, Myller, Mäkipää, Peltari, Perho-Santala, Pokka, Polvi, Pykäläinen, Rehn E., Rehn O., Rusanen, Röntynen, Salolainen, Toivonen, Törnqvist ja Vehkaoja.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kanerva, Myller, Peltari, Polvi, Bell von ja Hautala.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Isohookana-Asunmaa, Paakkinen, Pokka ja E. Rehn sekä yksityisasioiden takia edustajat Andersson, Hautala, Mäkipää ja Polvi, tästä ja huomisesta päivästä sairauden takia ed. O. Rehn, tämän kuun 20 päivään sairauden takia ed. Astala sekä yksityisasioiden takia edustajat Koskinen, M. Laukkanen, Lax, P. Leppänen, Perho-Santala, Pykäläinen ja Vehkaoja sekä ensi tammikuun 14 päivään sairauden vuoksi ed. Röntynen.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marras-

S. kuun 13 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 302—305, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 469, 470, 472, 486, 487, 495, 499, 503, 511 ja 515. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Erikoisvaliokuntien jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokunta-paikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta ed. Korkea-osa ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä, ed. S-L. Anttila ulkoasiainvaliokunnan varajäsenyydestä, ed. O. Rehn talousvaliokunnan jäsenyydestä sekä ed. Kauppinen talousvaliokunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että erikoisvaliokuntien täydennysvaalit toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Suomen Pankin tilintarkastajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että ed. Suhonen pyytää vapautusta Suomen Pankin varatilintarkastajan tehtävästä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi Suomen Pankin uuden varatilintarkastajan valitsemisen vapautuksen saaneen sijaan toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Hyväksytään.

Valtiontilintarkastajien valitseminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehottaisi eduskunnan valitsijamiehiä valtiopäiväjärjestyksen 88 a §:n ja valtiontilintarkastajain johtosäännön 1 §:n mukaisesti valitsemaan viisi valtiontilintarkastajaa ja viisi valtiontilintarkastajain varajäsentä toimikaudeksi, joka eduskunnan 25 päivänä helmikuuta 1992 valtiontilintarkastajain johtosäännön muuttamisesta tekemän päätöksen voimaantulosäännöksen mukaan alkaa 1 päivänä tammikuuta 1993 ja päättyy sen kalenterivuoden lopussa, jolloin seuraavat kansanedustajain vaalit toimitetaan.

Hyväksytään.

Eduskunnan tilintarkastajien valitseminen vuodeksi 1993

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehottaisi eduskunnan valitsijamiehiä eduskunnan tilisäännön 19 §:n mukaisesti valitsemaan kolme eduskunnan tilintarkastajaa ja heidän henkilökohtaiset varamiehensä vuotta 1993 varten.

Hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. M ä k i - H a k o l a : Herra puhemies! Ilmoitan, että suuri valiokunta kokoontuu torstaina 19 päivänä marraskuuta 1992 kello 13.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain 5 ja 27 §:n, maidon väliaikaisista tuotantokiintiöistä annetun lain sekä meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 193

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Aivan muutama sana tämän lakiesityksen saatteeksi. Mehän olemme nyt kolmannessa käsittelyssä hyväksymässä hallituksen esitystä maidon kaksipirteistään nykyisenlaisena. Uutta on se, että muutoin kuin luopumisen kautta eli tilakauppojen ja vuokrausten yhteydessä vapautuvat maitolitrat voidaan jakaa 75-prosenttisesti tuotantoon takaisin.

Pöydille jaetun perustelulausuman ajatussisältö, jonka ilmeisesti SMP:n ryhmä tulee esittämään, pitkälti sisältyy valiokunnan mietintöön, jossa nimenomaan ohjataan vapautuvien kiintiöiden jatkojakoa.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta asetti keväällä huhtikuussa hyväksyessään Suomen EY-jäsenyysneuvottelutavoitteet omalta osaltaan tavoitteeksi 3,1 miljardin litran maakohtaisen maitokiintiön. Tällä hetkellä maidon tuotanto on noin 2,2 miljardia litraa, jossa on noin 900 miljoonan litran haarukka asettamamme tavoitteeseen.

Viime perjantaina eduskunnan auditoriossa pidetyssä seminaarissa näkyi selvästi, että hallituksen sisällä ollaan vähän eri mieltä siitä, mikä olisi järkevä maidon tuotannon ja maataloustuotannon taso Suomen mahdollisesti yhdyntyessä Eurooppaan. On totta, että maatalouden kansallinen merkitys EY-jäsenyydessä muuttuu. Juuri siitä syystä osa perustelee mahdollisimman korkeaa tuotannon tasoa kansantaloudellisella edullisuudella, mutta ongelmamme, arvoisa puhemies, ovat meidän tuotanto-olosuhteemme.

Toisaalta ministeri Salolainen on vaatinut rajojen avaamista ja sitä kautta kilpailun lisäämistä. Tämäkään toimenpide tässä tilanteessa ei ole oikean suuntainen, koska se vain lisäisi omien tuotteidemme vientitarvetta. Virallinen maatalouspolitiikka lähtee maatalouden ylituotannon vähentämisestä hyvin radikaalistikin. Tähän on toki kaksi syytä. Valtiontalouden kasvava alijäämä pakottaa säästämään, ja näin myös valtio on säästännyt vientitukiosuudessa ja säästää jatkossakin. Tästä seuraa automaattisesti se, että ylituotannon markkinointivastuusta siirtyy viljelijöitten kannettavaksi entistä suurempi osa. Siinä mielessä puutunkin tähän maataloustuotannon tasoon, että jos jatkossa päädytään siihen, että Suomen kansantaloudellisista eduista johtuen mahdollisimman korkea tuotannon taso olisikin järkevä, niin silloin toki se

edellyttää sitä, että valtio siitä lisääntyvästä osuudesta vastaa.

Itse en valitettavasti tässä tilanteessa tähän vaihtoehtoon usko, koska lähden siitä, että meidän karut olosuhteemme pakottavat meidät hyväksymään sen realiteetin, että olisi tavattoman paljon jo saavutettu, jos kykenisimme lähellä kotimaan kulutusta olevan maataloustuotannon tason säilyttämään. Tässä mielessä toivon, että hallitus sisällään selvittää tämän linjakysymyksen, koska nämä kaksi erilaista vaihtoehtoa ovat toisilleen päinvastaiset.

Alkavat jäsenyysneuvottelut toki tulevat lopullisesti ratkaisemaan sen, minkälaiset ehdot Suomi mahdollisesti saisi, jos olisimme liittymässä Euroopan unioniin. Pidän äärimmäisen tärkeänä, että alkavissa jäsenyysneuvotteluissa avoimesti tuodaan esille meidän olosuhteemme, jotka tekevät meistä kilpailukyvyttömiä. Nimitäin kilpailukyky EY-alueella on jatkossa avainsana.

Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos on laskenut eri tilamallien mukaan viljelijöitten tarvitseman suoran tulotuen tilanteessa, jossa tuottajien hinnat pudotetaan EY-tasolle, ja samalla on oletettu kustannusten laskevan 10—15 prosenttiin. Maidon hintahan putoaisi 1,70 markkaan, ja jos olisi kyse jalostusmaidosta, niin puhutaan jopa 95 pennistä. Näin saatava suora tulotuki tilaa kohti tulisi olemaan tavattoman suuri, useita satojatuhansia markkoja. Kysymys kuuluu, löytyykö Suomelta kansallista valmiutta, yhteisymmärrystä, maksaa maataloudelle 6—8 miljardia markkaa vuositasolla ns. suorana tulotukena tilanteessa, jossa veronmaksajat rahoittaisivat siitä 75 prosenttia. Näinhän EY-kustannusten jakaantumisen on oletettu tapahtuvan. Tämänkään yhtälön jälkeen ei voida olla varmoja siitä, että Suomessa olisi EY-hintaiset elintarvikkeet.

Kuluttajatutkimuskeskus teki tutkimuksen, joka julkistettiin viime viikolla Suomen EY-jäsenyyden vaikutuksista kuluttajille, ja tässä yhteydessä ilolla totesin sen, että tähän asiaan on aivan oikein kiinnitetty huomiota. Siellä nimittäin todetaan, että markkinataloudessa kotimaiset jakelukanavat tulevat vastaisuudessaakin hinnoittelemaan tuotteet eikä alhainen tuonti- tai hankintahinta välttämättä välity suoraan kuluttajahintaan. Tämä on vapaan hinnoittelupolitiikan realiteetti, jonka me valitettavan usein keskusteluissa unohdamme.

Suomen maidon tuotannon ja koko maatalouden ehkä suurimpia virheitä tähän saakka on

ollut se, että me olemme tukeneet sitä, että kaikki pysyy ennallaan. On maksettu siitä, että ollaan tuotannossa mukana, kun pitäisi tukea ehdottomasti kehittyviä tiloja ja sitä, että kehitetään. Turhaa sääntelyä on purettava ja säädöksiä on muokattava salliviksi ja monimuotoisuutta kannustaviksi myös pienyritystoiminnalle. Valitettavasti tähän saakka lainsäädännöllä olemme liiaksi holhonneet maaseudun ihmiset lähes aloitekyvyttömiksi. Pitkästi tässä on kyse siitä, että olemme yrittäneet vähentää ylituotantoa tiukoilla säännöksillä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi toteaisin, että eilispäivänä oman alueeni tuottajaliitossa kartoitettiin ylivelkaantuneiden tilojen määrä. Määrä olikin yllättävän suuri, eli maaseudulla tikittää myös tänä päivänä erittäin suuri aikapommi, ja sinne on tulossa enemmän pakkohuutokauppoja, kuin ehkä olimme muutama viikko sitten vielä olettaneet.

Nyt, kun hallitus on jättänyt EY-jäsenyyshakemuksen, minusta hallituksella on vastuu siitä, että Suomen maatalous saa mahdollisuuden kehittyä ja selviytyä tästäkin kriisitilanteesta, jossa olemme. Viljelijöiden tulotasoa viimeisen vuoden aikana tehdyt säästöt ovat alentaneet hyvin merkittävästi, ja tämä on perussyynä niihin vaikeuksiin, mitkä maaseudulla tänä päivänä ovat.

Edustajat Kanerva, Myller, Pelttari ja Polvi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. H a l o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli ilo kuunnella ed. S-L. Anttilaa sen suhteen, että hän tunnusti tehdyt virheet omalta puoleltaan mitä tulee maatalouden kehittämiseen. Me sosialidemokraattien puolella olemme toistuvasti, mutta tähän asti kuuroille korville koettaneet sanoa, että vanhaan pitäytymiseen ei päde myöskään maatalousväestön etujen oikeassa huolehtimisessa.

Mutta jäin vain miettimään sitä, eivätkö samat asiat, joilla ed. S-L. Anttila nyt evästi hallitusta neuvotteluja silmälläpitäen, ole aivan yhtä tarpeellisia myös siinä tilanteessa, mikäli meistä ei tulisi Euroopan yhteisön tai Euroopan unionin jäsentä, koska jos rakenteen, stagnaation, joka maaseudulla on, annetaan tällä tavoin jatkua, niin emme me menesty yhtään sen paremmin EY:n ulkopuolella tällaisella ulkomu-
seolla.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuten ed. S-L. Anttila täällä totesi, niin maaseudulla tikittää varsinkin perheviljelijöitten kohdalla aikapommi ja uhkaa suuri työttömyys ja näköalattomuus tällä hetkellä.

Nyt käsiteltävänä oleva lakiesitys ei tätä asiaa tee yhtään helpommaksi. Tällä siirretään vuodella kahdella tilannetta heidän kohdaltaan, mutta lopullisesti tämäkin lakiesitys tähtää suurten tuottajien pärjäämiseen. Kun kyselimme jaostossa ylijohtaja Hemilältä karjakokoa, joka tulevaisuudessa tulisi jonkinlaista valtionapua saamaan, se oli 20 lehmää. Se vastaa juuri sitä kiintiötä, mistä nyt otettiin katto pois, eliikka jatkossa vapautuvat kiintiöt tullaan jakamaan entistä suuremmille maitotilallisille. Näin tässä tulee käymään, vaikka perheviljelmää nyt vuodella kahdella yritetään lohduttaa, mutta pysyvää apua tästä ei heille tule.

Ed. V u o r e n s o l a : Herra puhemies! Aivan aluksi ed. Haloselle toteaisin, että hänen lähtökohtansa ja tulkintansa siitä, mitä ed. Sirkka-Liisa Anttila sanoi, oli varmasti täysin oikea. Omakin ajatteluni lähtee pitkälti siitä, että kun sopeutumista on maataloudessa tehtävä, kyllä kai tavoitteenasettelu lähtee liikkeelle siitä, että ensin tehdään toimenpiteet, jotka on joka tapauksessa tehtävä. Sen jälkeen puhutaan toimenpiteistä, jotka liittyvät siihen sopeutumisjaksoon, joka ehkä johtaa EY-jäsenyyteen, ja sen jälkeen me olemme ilmeisesti varsin lähellä EY-asentoa. Tämä minusta on looginen talonpoikainen etenemisajattelu ja johtaa myös ymmärtääkseni koko maaseudulla parhaaseen mahdolliseen tulokseen. Tästä ilmeisesti vallitsee suhteellisen hyvä yksimielisyyss, vaikkakaan emme yksittäististä toimenpiteistä vielä olekaan keskustelleet.

Herra puhemies! Kiipesin puhujakorokkeelle lähinnä sen takia, että olen aikaisemmissa käsittelyissä nostanut tämän lain käsittelyn yhteydessä esiin aluepolitiikan ja nimenomaan siitä lähtökohdasta, että olen katsonut, että se malli, joka nyt esitetään kiintiölain osalta aluepolitiikkaan, on lainsäädäntöön sisään rakennettu malli. En itse oikein hyväksy sitä mallia useastakin erisyydestä, mutta en käy sitä nyt perustelemaan, koska olen omia näkemyksiäni jo aikaisemmin tuonut esiin.

Sen sijaan viikonvaihteen aikana sain omia näkemyksiäni tukien myös tilastotietoa ja tutkimustietoa siitä, miten aluepoliittinen lainsäädäntö nimenomaan maidon tuotannossa nyt näyttää toimivan. Niin sanotussa Mature-tutkimukses-

sa, joka on tutkinut maatalouden tukea ja rakennetta, on selvitetty maakunnittain, miten hintapolitiittinen tuki, josta pääosa on aluepoliittista tukea, kohdentuu eri maakunnissa maidontuotantotiloille. Nimenomaan tämä on laskettu maataloustulosta eli viljelijän saamasta tulosta.

Tästä tutkimuksesta käy ilmi, että maakunnistamme Lapissa tämän hintapolitiittisen tuen, josta siis pääosa on aluepoliittista tukea, osuus maataloustulosta on 88 prosenttia, Pohjois-Karjalassa sama luku on 50 prosenttia, Kuopion läänissä 41 prosenttia, Keski-Suomessa 36 prosenttia ja Hämeessä 27 prosenttia. Siis voidaan sanoa, että se aluepoliittinen lähtökohta, joka on asetettu, on toteutunut ja tuloja on siis aluepolitiikalla voitu tasata Suomen pitkässä maassa, ja käsittääkseni ainakin pääosa meistä kannattaa tämäntapaista ajattelua.

Sen sijaan se, mitä olen kritisoinut, on todella se, että se on lainsäädäntöön sisälle rakennettu. Minulla on sellainen pelko, että nyt, jos ja kun olemme Euroopan yhteisöön tai unioniin menossa, käy niin, että kun me olemme rakentaneet tämän järjestelmän muun lainsäädännön sisään, meidän on hyvin vaikea osoittaa EY-neuvotteissa, mikä on aluepolitiittisen tuen osuus tulonmuodostuksessa meidän maassamme ja ennen muuta maidon tuotannossa, joka on hyvin keskeinen EY-tuotantomuoto Suomelle todennäköisesti maataloustuotannossa, ja miten tätä EY:n aluepoliittista tukea voitaisiin oikeudenmukaisesti suunnata meidän maassamme.

Olen siis nähnyt niin, että meillä pitäisi olla mahdollisimman erillinen lainsäädäntö aluepolitiikasta ja pyrkiä järjestelmään, jossa se ei ole sillä tavalla sisään rakennettua niin kuin tässä lakiesityksessä on. En ole esittämässä tämän lain hylkäämistä sillä perusteella. Haluan tuoda vain tämän ongelman esille sen takia, että jatkossa ainakin pitäisi tämä näkökulma mielestäni ottaa esille.

Toinen seikka, jota korostaisin tässä yhteydessä, on se, että aluepoliittinen tuki, joka meillä on markkamääräisesti erittäin suurta, satoja miljoonia markkoja, on myös sisään rakennettuna maatalouden kustannuksiin. Kun puhutaan elintarvikkeiden hinnoista, silloin se merkitsee sitä, että myös aluepoliittinen kustannus on selkeästi elintarvikkeen hinnassa, mikä varmaan on ihan oikein, mutta sen erottaminen ja osoittaminen kuluttajille esimerkiksi on täysin mahdollista nykyjärjestelmän mukaan. Minusta voisi olla kohtuullista kertoa myös kuluttajille, mistä ns. korkeat, joskin alenevat, elintarvikkeiden

hinnat johtuvat. Näin ollen tässäkin suhteessa toivoisin, että järjestelmä olisi erillinen ja näin ollen se olisi selkeämmin osoitettavissa.

Myös eräs seikka, joka asiaan liittyy ja joka on varsin oleellinen kysymys, on tietysti se, että kun kysymys on sisään rakennetusta aluepoliittisesta tuesta ja vaikkakin se niin sanotusti suunnataan perushintaan, totuus on kuitenkin järjestelmän myötä se, että hyöty vaikkapa sen 88 prosentin osalta, joka Lapissa saadaan hintapolitiittisena tukena, ei suinkaan kohdistukaan välttämättä perustuottajaan vaan koko ketjuun ja hyödyn saajia on siten erittäin suuri joukko. Onko tämä sitten väärin? En halua moittia, että se olisi väärin, mutta kun järjestelmällä on nimenomaan tarkoitus tukea perustuotantoa, elämää maaseudulla ja maaseudun elävöittämistä, se ei ehkä kohdennu aivan oikein tai sillä tavalla kuin ehkä alkuperäinen tarkoitus on ollut.

Herra puhemies! Siirtyisin sitten kysymään, viritteäkseni hiukan keskustelua, valiokunnan mietinnöstä, joka asiasta on esitetty. Valiokunnan mietinnön ponsiesityksessä todetaan kaksi hyvin oleellista asiaa.

Toinen on se, että jatkossa voitaisiin maidon tuotannon lisäksiintöjärjestelmää, 75 prosentin palautusta, käyttää myös elvyttävänä toimenpiteenä nuorille, ilmeisesti tässä tarkoitetaan myös aloitteleville, tuottajille. Tätä näkökulmaa tervehdin tyydytyksellä ja totean, että se on markkinaehtoisesti oikea ja järkevä toimenpide. Sillä saadaan aikaan todellista maaseudun elvytystä, ja ennen muuta kyse on halvimmasta mahdollisesta tavasta hoitaa rakennepoliittikkaa, koska siihen ei sitoudu itse asiassa valtion varoja lainkaan vaan se toimii normaalin yrittäjyyden pohjalta. Tämä on hieno, erinomainen asia.

Toinen asia, joka kuuluu keinovalikoimaan valiokunnalla, on näköjään se, että pyritään alentamaan rehuviljan hintaa. Hiukan ehkä kategorisesti valiokunnan ponsiesityksessä todetaan, että on alennettava nimenomaan rehuviljan hintaa. Nyt haluan, että ennen muuta valiokunnan jäsenet salissa perustelisivat sitä, minkä takia on suuntauduttu yksipuolisesti nimenomaan rehuviljaan. Vai onko niin, että se on tullut muotoiltua vain vähän huonosti? Mielestäni nimittäin emme voi laittaa rehuviljan tuottajia tai yleensä viljan tuottajia nykyisen rakennepoliittisen tilanteen maksajiksi. Täytyy muistaa se, että ne päätökset, joita tässäkin salissa on 5—10 viime vuoden aikana maatalouspolitiikasta tehty, ovat pitkälti johtaneet siihen, että olemme suunnanneet ylituotantoa nimenomaisesti rehu-

viljaan. Mielestäni tässä salissa, vaikka ihmiset ovatkin vähän vaihtuneet, on kuitenkin vastuu siitä, mikä on myös jatkossa koko elinkeinon tulevaisuus. Tähän elinkeinon kuuluu myös rehuviljan ja viljan tuottaminen. En halua tulkita asiaa ihan niin kategorisesti kuin se on sanottu. Mutta toivon, että keskustelun aikana, joka tästä nyt toivon mukaan viriää, selvitetäisiin myös minulle, mitkä ovat ne tavat, joilla rehuviljan hintaa alennetaan, ja millä tavalla tuloksetjussa niin pienempien kuin suurempienkin rehuviljan tuottajien asema kokonaisuudessaan voidaan turvata.

Ed. von Bell merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vuorensola todella puuttui maatalousvaliokunnan mietinnössä olevaan toiseen ponteen. Myönnän avoimesti, että se on eräänlainen suora lainaus valiokunnan EY-jäsenyysneuvottelutavoitteista ja siinä mielessä se syntyi poliittisen kompromissin tuloksena. Myönnän, että se olisi pitänyt muotoilla ehkä sillä tavalla, että ”rehu- ym. kustannuksia alentamaan”, koska sehän siinä on tavoitteena ollut.

Sen sijaan vastaan ed. Vuorensolan kysymyksen siitä, millä tavalla rehuviljan hintaa ja kustannuksia alennetaan. Valiokuntahan rakensii, ja sitä tässä nimenomaan lauselmalla tarkoitetaan, EY-jäsenyysneuvottelutavoitteisiin järjestelmän, jossa Suomen ja EY:n olosuhteiden erot hehtaarisatotasolla kompensoidaan tulotuella tai vajamaksulla. Se on järjestelmä, jonka hallitus keskuudessaan valitsee. Tarkoitus on ollut, että asteittain siirryttäisiin EY:n viljanhintatasolle, koska jos me sinne olemme menossa, se on kuitenkin meillä edessämme. Jos se tapahtuisi kertaheitolla, jokainen meistä tietää, mitä silloin maataloudelle tapahtuisi. Tämä on valintatilanne, millä tavalla tehdään.

Myönnän, ed. Vuorensola, että muotoilu on vähän töksähtävä, koska se on yksi lause EY-neuvottelutavoitteista. Siihen olisi pitänyt lainata vähän pidempi kappale. Mutta se syntyi yhteisenä kompromissina, ja kompromissit ovat tämän näköisiä.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Vuorensolan esille ottaman mietinnön ponnen isänä haluan hivenen kommentoida.

Sen kolme ensimmäistä lausetta ovat sanatar-kasti allekirjoittaneen kynästä lähtöisin.

Alkuosaahan, jonka mukaan vakauttamisjär-jestelyjen osana tarkastellaan lisätuotantoa, ed. Vuorensolanakin piti oikeana tapana samoin kuin nuorten tuottajien erityisaseman huomioon otta-mista. Kolmas osa, rehuviljan hinnan alentami-nen, on konkreettinen toimenpide kotieläintuo-tannon ja maidon tuotannon aseman parantami-seksi niin kotimaisten kansallisten kuin EY-integraatiopaineiden vallitessa. Se vastaa, kuten ed. S-L. Anttila sanoi, myös EY-neuvotteluta-voitteita tältä osin. Se on nopein ja varmin tapa lähteä alentamaan olennaisilta osin tuotantokus-tannuksia ja lisäämään kilpailukykyä. Rehuvil-japommi on meillä 2—3 miljardin markan vuori rahaa aikana, jolloin rahaa ei tunnu muuhun-kaan löytyvän. Tätä voidaan käyttää nimen-omaan rakennekehityksen tukemiseen ja nimen-omaan kilpailukyvyn tukemiseen kotieläintuo-tannossa. Ei meillä ole varaa maksaa 1,80 mark-kaa rehuviljasta, kaurasta ja ohraasta, jos aiomme jollakin tavalla jatkossa pärjätä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä on oikeastaan toistami-sesta, kun edellisessä istunnossa samaa asiaa käsiteltiin. Laki on tehty täsmälleen eurovaati-musten perusteisesti. Vaikka lain perusteella muodollisesti annetaan Pohjois-Suomeen mah-dollisuus maidon tuotantoon toistaiseksi, tarkoi-tus on avata etelän suurille viljelyalueille se ainoa mahdollisuus, jolla me vielä pärjäämme Euroo-pan yhteisössä, eli maidon ja ehkä osittain lihan tuotanto. Etelä-Suomeen perustetaan EY-sään-nösten ja EY-sopimusten mukaisesti suurtiloja, jotka tuottavat maitoa. Tähän liittyvät myös pyrkimykset, jotta pystyisimme kilpailemaan esi-merkiksi tanskalaisen tuotannon kanssa, rehu-viljan hinnan alentamiseksi tavalla tai toisella. Tämä on selvästi luettavaa systeemiä. Ed. S-L. Anttila sen aivan oikein totesi. Tämä koko systeemi on tehty EY-tähtäimellä, ja siihen liittyy myös rehuviljan alasajaminen hinnalla millä ta-hansa.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vuorensolan tavoin jäin itsekin kriittisesti tarkastelemaan valiokunnan ponnen toista osaa, jossa rehuviljan hinnan alen-taminen on asetettu aika yksiselitteisesti tavoit-teeksi. Valiokunnan puheenjohtaja ed. S-L. Ant-tila kyllä selvitti, että kyse on laajemmasta koko-naisuudesta.

Kyse todellakin on laajemmasta kokonaisuu-desta silloin, kun puhutaan kustannusjahdistista. Se ei voi tapahtua yksin tuotantosunnan, kas-vinviljelytuotannon, pohjalta, vaan kustannus-jahti ja kustannustason alentaminen on todella laaja kysymys. Siinä tarvitaan koko yhteiskun-taa ja koko maatalouden kenttää mukaan.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle: Ei tällä lainsäädännöllä mahdollisteta uusien maitotilo-jen aloittamista, koska maidon tuotanto on hy-vin tarkkaan kiintiöity ja pelot siitä, mitä ed. Aittoniemi puhui, että tänne etelään tulee suuret navetat, ovat turhia. Tämä lainsäädäntö ei sitä mahdollista. Päinvastoin tällä lainsäädännöllä, mitä nyt ollaan hyväksymässä, turvataan poh-joisten alueiden meijerien tuotanto. Siihen täh-täävät nimenomaan aluekohtaiset, litramääräi-set kiintiöt.

Ed. Aittoniemelle ja muillekin haluaisin vasta-ta sen, että valiokunnan EY-lausunnossa edelly-tetään, että jos ja kun lähdetään rehukustannuk-sia ja viljan hintaa alentamaan, niin se vaatii toki kompensatiota. Pitää aina muistaa, että Suo-men olosuhteet ovat erilaiset ja missään olosuh-teissa ei voida tuottaa, jos tuotantokustannuksia hinta tai tulo ei kata. Se on lähtökohta. Tätä taustaa vasten tarvitaan vajamaksu taikka suora tulotuki, se on valintatilanne. Itse olisin vaje-maksun kannalla, koska se korostaa yrittäjyyttä.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sirkka-Liisa Anttilalle tote-aisin, että kyllähän tämä laki nimenomaan mah-dollistaa Etelä-Suomessa nyt suuret tilat, kun poistetaan 156 000 litran kiintiöyläraja. Nimen-omaan tämän lain perusteluissa sivulla 4 tode-taan, että myynnin, vuokrauksen jne. yhteydessä voidaan nostaa kiintiöitä. Sen kauttahan muo-dostuu isoja tiloja.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Niin tässä kuin muissakin maataloutta koskevilla kysymyksissä keskustapuolue ja sosialidemo-kraattinen puolue näyttävät olevan vastakkain, mutta se ei pidä paikkaansa. Siellä takana on kuitenkin ensinnäkin yhteinen halu päästä EY:n jäseneksi, ja siellä takana on myös halu nähdä maatalous hyvin yksipuolisesti yritystoimintana siinä kuin mikä muu yritys tahansa. Tässä tilan-teessa SMP:n tehtävänä on pelastaa se, mikä pelastettavissa on.

Maatalous ei ole suinkaan yritys siinä kuin

jokin muu yritystoiminta, sillä maatalouteen liittyy meidän kansallisia vastuitamme paljon enemmän kuin mihinkään muuhun yritystoimintaan. Maatalous joutuu kantamaan ensinnäkin tietenkin vastuun meidän elintarvikkeitemme tuotannosta ja huoltovarmuudesta. Jos pidetään kiinni huoltovarmuudesta kaikissa olosuhteissa, se edellyttää kyllä hyvinä aikoina jonkin verran myös ylituotantoa.

Mutta maatalous joutuu kantamaan myös päävastuun meidän maisemistamme ja ympäristökysymyksistä. Jos maatalous on ajettu aivan rempalleen, niin meidän maisemamme ovat sen mukaiset.

Meidän maataloutemme joutuu myöskin kantamaan vastuun Suomen asututtuna pitämisestä, ja se vastuu ei ole suinkaan vähäinen. Sen vastuun kantajia ovat suurelta osalta ne pienviljelijät, joita vielä joitakin sitkeästi siellä täällä Itä- ja Pohjois-Suomessa on. He ovat harjoittaneet sitä muutaman lehmän maidon tuotantoa ja tehneet siinä sivussa monia muita töitä.

Nyt tässä valiokunnan mietinnössä on avattu kuitenkin mahdollisuus suurempaan maidon tuotantoon ja tuotantokatto, 156 000 litraa, on poistettu hallituksen esityksessä. Valiokunta on tietysti sen pääosin hyväksynyt. Olen ainoana vastustanut tuotantokaton poistamista, koska se avaa kuitenkin tietyntilaisen suunnan, jota sosiaalidemokraatit yhdessä keskustan kanssa tulevat varmasti toteuttamaan. (Ed. Laine: Muistako ed. Riihijärvi toisen käsittelyn? Ei ed. Riihijärvi ollut yksin!) — No, jos en ole ollut yksin, niin minä kyllä hyväksyn siihen joukkoon muita. Varmaankin ed. Ensio Laine on ymmärtävänä kansalaisena ymmärtänyt myös pienten tuottajien merkittävän aseman meidän kansallisessa olemassaolossamme.

Valiokunnan mietinnössä on, herra puhemies, kyllä muistettu nuoria viljelijöitä ja heidän etuoikeuttaan halutaan sillä ponnella lisäkiintiöitten saamiseen edistää. Mutta ettei tämä keskeinen asia laissa jäisi monien, monien lauseitten peittoon, herra puhemies, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että edellisenä vuonna vapautuneista maidon tuotantokiintiöistä jaetaan lisäkiintiöinä lainmukaiset 75 prosenttia nuorten viljelijäpariskuntien omistamille tiloille sekä sellaisille maitontuottajille, joilla on valmiina vapaita parsipaikkoja sekä tilan elinkelpoisuuden säilyttämisen kannalta elintärkeätä saada lisäystä tuotantokiintiönsä.”

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ed. Riihijärven ehdottama ponsi pitää laittaa tavallaan asiallisestikin vastakkain sen kanssa, mitä valiokunta on todennut. Valiokuntahan toteaa mietinnössään edellyttämispontena seuraavasti: ”Valiokunta edellyttää maidon kiintiöjärjestelmän nuorille tuottajille aiheuttamien tilan kehittämisesteiden helpottamista jaettavilla lisäkiintiöillä.” Tämä antaa nimenomaan vapauden järjestellä asiat järkevästi niin, että nuorten tuottajien ja erikoisesti maidon tuottajien asema otetaan huomioon.

Arvoisa puhemies! Pidän valiokunnan ehdottamaa muotoa paljon järkevämpänä ja joustavampana menettelynä kuin sitä, mitä ed. Riihijärvi ehdotti.

Lisäksi totean ed. Riihijärvelle, kun hän on merkinnyt ponteensa, että pitää olla vapaita parsipaikkoja, että pidän tätä eläinsuojelullisesti erittäin välttämättömänä.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samalla kannalla kuin ed. Pulliainen siinä mielessä, että kyllä tämä lakiesitys antaa mahdollisuuden parantaa karjatilojen elinkelpoisuutta. Tosin on siinä muutamia heikkouksiakin, kun Pohjois-Karjala on pudotettu pois Pohjois-Suomen ja Kainuun joukosta lisäkiintiöiden jaossa. Myös Pohjois-Karjalalle olisi pitänyt antaa 100 prosentin mahdollisuus palauttaa kiintiöt.

Jos ja kun Suomi lähtee EY:hyn, on aivan selvää, että tuottajahinnat putoavat 50—60 prosenttia, mutta kustannustaso vastaavasti noin 20 prosenttia. Väliin jää ammottava aukko, jonka täyttämiseen EY:n tukimuodoin ei näytä olevan reaalisia mahdollisuuksia. Muun muassa tämän perusteella kristillinen liitto ei näe maataloudella olevan tulevaisuutta, jos Suomi on EY:n jäseninä.

Täällä puhuttiin siitä, että rehuviljan hintaa pitäisi alentaa, niin kuin valiokunnan mietinnöskään on mainittu. Mutta jos sen tarkoituksena on, että karjatilalliset eivät voisi kasvattaa omaa rehuviljaa eläimilleen, niin tämä ei ole karjatilojen etu ollenkaan. Jos kustannustasoa saadaan alennettua, niin toki myös karjatilallisilla tulee olla oikeus kasvattaa omaa rehuviljaa omien eläintensä tarpeisiin. Jos ei näin ole, ollaan tilanteessa, että viljan ylituotanto sallitaan, mutta vastaavasti karsitaan elinmahdollisuuksia karjatiloilta.

Ed. V i s t b a c k a : Herra puhemies! Ensiksi kannatan ed. Riihijärven tekemää lausumaehdotusta.

Niin kuin täällä on kahdessa aikaisemmassa käsittelyssä käynyt jo ilmi, nyt kolmannessa käsittelyssä oleva lakiesitys tulee poistamaan 156 000 litran kiintiön ylärajan. Käsitykseni mukaan tämä mahdollistaa nimenomaan suurten maitotilojen syntymisen. Kun ed. S-L. Anttila äsken totesi, että ei tämä mitään sen suuntaista mahdollista, niin mikäli minä ymmärrän oikein tämän tekstin, joka lain perusteluissa on sivulla 4, toinen kappale, asia on toisin. Siinä nimenomaan todetaan, että kiintiöitä voidaan yhdistää kaupan ja vuokran yhteydessä. Sen jälkeen ei ole enää mitään rajaa kiintiön yläpuolella. Eli kun jossakin kylässä ökyisäntä lähtee ostamaan puoliväkin ja pakolla, kun joku on taloudellisissa vaikeuksissa, niin tämä tarkoittaa sitä, että kylällä on ainoastaan yksi maatalouden harjoittaja, korkeintaan kaksi. Tämä on mielestäni se vaara, joka tähän asiaan liittyy. Sen jälkeen ne ihmiset, jotka ovat tuottaneet maitoa pienillä tiloilla, joutuvat työttömyyskortistoon. Tämä nimenomaan on se seikka, joka minua arvelutti erittäin suuresti, kun luin lakiesityksen.

Toisaalta tämä vaikuttaa myös siihen, millä tavoin luvattuja 75:tä prosenttia jaetaan. Tämänhetkinen tilannehan on käytännössä esimerkiksi vakauttamislainojen ja sukupolvenvaihdosten osalta ajautunut siihen, että maatalouspiirissä virkamies, joka asioita valmistelee, toteaa, että tila ei ole elinkelpoinen, vaikka hehtareja mahdollisesti on yli 20. Sen jälkeen tila, joka ei ole saanut vakauttamislainaa tai jolla on se tilanne, ettei ole voitu suorittaa sukupolvenvaihdosta, joudutaan hävittämään. Ne ihmiset, jotka sillä tilalla ovat, joutuvat mitä ilmeisimmin työttömyyskortistoon tällaisena aikana.

Kun ed. Pulliainen viittasi ed. Riihijärven tekemään ponsiesitykseen mm. vapaista parsipaikoista, niin tällä tarkoitetaan nimenomaan sitä, että tällä hetkellä on hyvin paljon sellaisia tiloja, joiden kiintiö on 50 000 — 80 000 litraa ja joilla on hyväksyttyjä parsipaikkoja, mutta ne eivät ole voineet lisätä tuotantoaan. Mielestäme olisi järkevää myöntää lisäksi kiintiöitä pienille tiloille nimenomaan silloin, kun on vapaita parsipaikkoja, jotka on hyväksytty rakentamisen aikana jne. Lisäkiintiöitä ei pitäisi myöntää sellaisille tiloille, jotka mahdollisesti jopa yhteiskunnan varoin rakentavat lisärakennuksia jne., jolloin menee veronmaksajien rahoja ja myös tuottajilta omia. Sen johdosta ponnassa on ha-

luttu korostaa nimenomaan sanoja ”vapaat parsipaikat”, millä pyritään siihen, että pienetkin tilat pystyisivät lisäämään tuotantoaan ja säilyisivät elinkelpoisina, koska nämä tilat ovat kasvattaneet suuriakin perheitä vuosien saatossa.

Toivoisin myös, kun maatalousministeri on täällä paikalla, että silloin kun ministeriö antaa ohjeita maatalouspiireille lisäkiintiöiden jakamisesta, korostettaisiin ja painotettaisiin nimenomaan sitä, että ei käy sillä tavoin kuten useissa vakauttamislainatapauksissa ja sukupolvenvaihdostapauksissa: Maatalouspiiristä on ilmoitettu, että tila ei ole elinkelpoinen, kun liikevaihto esimerkiksi ei ole ollut riittävä jne. Kun viljelijä, joka ei ole halunnut osallistua tehoviljelyyn sillä tavoin, että syytäisi sinne lannoitteita ja myrkyjä sillä tavoin kuin on ohjattu ja panostettu suurilla tiloilla, niin maatalouspiirit ainakin eräillä alueilla katsovat, että sellainen tila ei ole elinkelpoinen. Vaikka silloin kun on tilinpäätösaika ja todetaan, että tällainen tila on tuottanut viljelijälle enemmän kuin tehoviljelyllä viljelty tila, niin siitä huolimatta maatalouspiiri sanoo, että tällainen tila ei ole elinkelpoinen, mikä minun mielestäni on käsittämätöntä. Nyt on vaarana nimenomaan se, että näitten vapautuvien kiintiöitten osalta saatetaan menetellä juuri samalla tavoin, mikäli ministeriö ei voimakkaasti puutu asiaan ja ohjaa maatalouspiirejä tältä osin.

Herra puhemies! Tämä lakiesitys on tavallaan mielenkiintoinen sikäli, että nyt sieltä on poistettu rakennusavustusalue ja otettu tilalle Kainuu, Lappi ja Oulun maatalouspiirin eräitä kuntia.

Ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä kävi ilmi, että myös muualla Suomessa on vastaavia alueita. Esimerkiksi Suomenselällä Vaasan ja Keski-Suomen läänin molemmin puolin on alueita, jotka ovat lämpöarvoltaan huomattavasti alempia kuin alueet muutama kymmenen kilometriä esimerkiksi Kemistä pohjoiseen päin. Minä en tiedä, eikö maa- ja metsätalousvaliokunta saanut näitä muutoksia ja kuultiinko asiantuntijoita sillä tavoin, että nämä asiat olisivat käyneet ilmi. Ainakin edellisellä eduskuntakaudella, kun asiantuntijoita kuultiin, minä muistan, että näin olisi sanottu, että lämpöarvoltaan nimenomaan Suomenselän alueella on sellaisia alueita, jotka ovat heikommassa asemassa kuin sangen pohjoisessakin olevat kunnat.

Erityisesti minua ihmetyttää se, että Pohjois-Karjala on otettu pois tästä listasta. Kyllä sen verran, mitä olen kiertänyt Pohjois-Karjalassa, niin ei se maatalouden harjoittaminen niin herkk-

kua siellä ole. Tilatkin ovat sangen pieniä. Eli olisi odottanut, että tähän olisi rinnastettu myös Pohjois-Karjala.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackalle kahteen asiaan. Ed. Vistbacka puheenvuorossaan totesi, että viljelijät joutuvat työttömyyskortistoon. Valitettavasti vain asia on niin, että työttömyyskortistoon voi mennä ja sieltä korvausta saada vasta sen jälkeen, kun on viljelyn ja yrittämisen lopettanut. Ainakin tämänlaisen tulkinnan on oma työvoimatoimistoni ottanut, että yrittäjillä ei ole työttömyyskorvaukseen oikeutta ennen kuin yritys on purettu ja lopetettu ja sama tulkinta koskee myös maatalousyrittäjiä.

Ed. Vistbacka puuttui siihen, onko valiokunta kuullut asiantuntijoita. Valiokunta on kuullut asiantuntijoita. Myönnän, että ongelmia varmasti on muuallakin kuin näillä kolmella alueella, joille lisäkiintiömahdollisuus, tietyt litrat, nyt tulevat. Mutta ongelma, ed. Vistbacka, on se, että kun on kerran säästötoimet olleet pakko tehdä, niin entistä suurempi osa näistä lisälitroista, ed. Vistbacka, koituisi maatalouden itsensä maksettavaksi. Valtion taloudellinen tilanne ei anna mahdollisuutta toimia niin kuin ed. Vistbacka esitti. Olen samaa mieltä, että olisi tavattoman tärkeää totta kai, että tyhjät parsipaikat voitaisiin täyttää. Mutta sitten pitäisi kyetä muuttamaan vientivastuun kustannusten jakoa valtion ja maatalouden kesken, koska nykyinen järjestelmä koituu yhä enenevässä määrin maatalouden itsensä kannettavaksi ja silloin siitä ei hyödy ainakaan maatalous.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllähän tämä tilanne ajautuu siihen, että viljelijät joutuvat lopettamaan ja sen kautta työttömyyskortistoon. Kyllä tietysti järjestelmä on sen mukainen, mitä ed. S-L. Anttila sanoi, mutta itse tarkoitin ja mahdollisesti sanoin sen, että nimenomaan joudutaan lopettamaan maatalouden harjoittaminen.

Ed. Anttila puhui tyhjien parsipaikkojen täyttämistä ja siitä, millä tavoin kustannusvastuuta pitäisi muuttaa. Minkä johdosta sitten poistetaan yläraja ja tehdään yhä suurempia tiloja? Miksei päästetä näitä perheviljelmia, pieniä viljelijäperheitä, yrittämään edes elantoa siellä, missä he ovat aikaisemminkin saaneet elantonsa? Minkä johdosta halutaan eurotiloja tällaisessa tilanteessa Suomeen ja puhutaan kuitenkin, että kyseessä on ns. säästölaki?

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Ed. S-L. Anttila ja eräät muut keskustan edustajat ovat nyt yllättäen myöhäisherännäisinä myöntäneet sosialidemokraattien maataloustulolakiin liittyvän kritiikin oikeutuksen. Me olemme moittineet nimenomaan nykyistä tuotantoon sidottua ylituotantoon johtavaa tukijärjestelmää myös viljelijöiden kannalta huonoksi, koska se on johtanut vain kiintiöihin, maatalousbyrokratiaan, tuotantokustannusten nousuun, vientikustannusmaksuihin ja erilaisiin lannoite- ja rehuseosveroihin ym. ja tilojaan kehittämään pyrkivien nuorten tiet on katkaistua. On erittäin dramaattista suomalaiselle maaseudulle, että 41—43-vuotiaat luopuvat. Eli jos maataloutta ajetaan alas, niin sitä ajaa alas nykyinen MTK ja keskustapuolueen maatalouspoliittinen linja. Meillä ei ensi vuosituhannen alussa tällä menolla ole maaseudulla kuin seitsemänkymppisiä velattomia viljelijöitä. Niillä ei EY:tä vastaanoteta eikä myöskään kansallista elintarvikehuoltoa ylläpidetä.

Kun koko maidon tuotannon ja maatalouden tasotarkastelua suoritetaan, niin meidän on pohdittava sitä laajemmin, ei pelkästään maitoon liittyvänä kysymyksenä. Ainakin aluksi haluan tarkastella laajemmin. Vuodesta 86 on tässä maassa käytetty ylituotannon vientitukiin yli 21 000 miljoonaa markkaa aikana, jolloin lapsiperheet, sairaat, työttömyysurvat jne. ovat leikkausten ja hallituksen repimisen kohteena. Kannattaa miettiä, mitä kansantalouden ja maaseudun voimavaraa on viety ulos englantilaisen pekoniipöydän hoitamiseksi niin kuin monesti olen sanonut. Tästä on maidon osuus vuodesta 86 noin 8 400 miljoonaa markkaa ja viljan noin 6 000 miljoonaa markkaa. Samaan aikaan on maksettu siitä, että ei tuotettaisi, eli tasapainottamismenoilla on pyritty ikään kuin ylituotantoa rajoittamaan kiintiöiden ja holhouksen ohella eli on moninkertaistettu muutamassa vuodessa ns. tasapainottamisrahat, jotka vuonna 87 olivat 300 miljoonaa markkaa. Nyt ne ovat reilusti yli miljardin luokkaa. Sen lisäksi viljelijät itse yhä rajummin joutuvat nostamaan omia tuotantokustannuksiaan ja osallistumaan vientimaksuihin. Eli tämä on tuhon tie, ja tähän olemme pyytäneet jatkuvasti korjausta ja esittäneet muutosta.

Maidon osalta, kuten totesin, esittämäni ponsi hyväksyttiin valiokunnassa ja siinä lähdettiin siitä, että nuoret tuottajat tulee nyt asettaa etusjalle ja osana vakauttamistoimenpiteitä antaa myöskin lisätuotantomahdollisuuksia. Mutta ei

yksin voida tuotantoa lisätä juuri sen takia, että meillä huolimatta 87:n kadosta vientikustannukset ovat kansantaloudellemme kovia. Sen takia jostain on pystyttävä leikkaamaan, ja yksi asia on nimenomaan rehuviljan hinta eli tuotantokustannusten alentaminen. Sehän ei ole mikään lopputuote. Sen ei pitäisi olla edes tavoitehinta-luettelossa, mihin se aikoinaan on taktikoitu. Rehuviljan tuotanto, hyvin paljon myöskin osa-aikaisten virkamiesviljelijöiden toimesta, siis tämä rehuviljavuori on tullut todella kalliiksi maan veronmaksajille ja maataloudelle. Arvioisin, että rehuviljan ylituotannon purku loisi 2—3 miljardin markan vuotuisen pelierän, jolla juuri voitaisiin mahdollistaa nuorten maidon tuottajien tilojen kehittäminen.

Miksi sosialidemokraatit korostavat maidon tuotannon ja kotieläintuotannon erityisasemaa? Se on Suomen olosuhteista lähtevä ratkaisu, ja se on nimenomaan alue- ja sosiaalipoliittinen ratkaisu. Se on EY-integraatiojohtopäätös ja se on ratkaisu, johon nyt on viimeinen hetki käsillä, jos haluamme, että nuoria maidon tuottajia vielä ensi vuonna Suomessa on.

Tähän liittyvät myöskin passiivitetut: luopumiskorvauksia, kesannointikorvauksia, maitobonuksia jne. Kaikki tällainen passiivisen tuen jako sen perusteella ettei tuota, on lopetettava. Nämä miljardit tarvitaan nyt nuorten ja maaseudun elinvoimaisuuden, maaseutuelinkeinon ja maaseudun yrittäjien rahoituksen turvaamiseksi.

Kun täällä ed. Riihijärvi puhui pienistä tuottajista ja tiloista, niin siinä kannattaa katsoa, ketä tarkoittaa. Meillä päätoimiset tilathan ovat keskimäärin peltoalaltaan 20 hehtaaria, osa-aikaiset ovat 7 hehtaaria ja eläkeläistilat 5 hehtaaria. Eläkeläisetkin tuottavat varsin paljon. Meidän ei pidä enää tässä tilanteessa panostaa eläkeläisten tuotantoon eikä eläkeläisten tukemiseen vaan nuorten, maaseudun elinvoiman turvaavien tuottajien tukemiseen.

Tässä mielessä on aika irvokasta mm. maitobonukset. Kuten olen kertonut esimerkkinä, 90 000 litran tuotantotasossa ne ovat olleet 88 000 markkaa vuositasolla viiden vuoden ajan maidontuottajalle tai kertakorvauksena 369 600 markkaa puhtaana käteen. Ei tällaiseen ole varaa kovin köyhällä maalla, ei ainakaan pitäisi olla varaa sellaisella maalla, joka leikkaa opiskelijoiden, palkansaajien ja työttömien turvaa. Äskeinen esimerkki verrattuna ansiosidonnaiseen sosiaaliturvaan tarkoittaa sellaista palkansaajaa, jonka vuositulot ovat 215 000 markkaa. Hänen päivärahasensa olisi silloin sama kuin tä-

män maidontuotannon lopettaneen bonus, mutta hän saisi sitä vain 500 päivää, ei viittä vuotta, ja mikäli hallituksen esitys toteutuu, vain 400 päivää. Tämä osoittaa vain sen, miten meillä ei ole oikein suunnattu näitä asioita.

Joka tapauksessa EY-johtopäätöksiä on myöskin maidon tuotannon turvaaminen ja suosiminen, mutta se tulee vaatimaan nyt, viittaa rehuviljakysymykseen ja viljan hinnan alentamispyrkimyksiin laajemmin, kyllä maataloustulolain avaamisen. Toivon, että ministeri Pura rohkeasti lähtee tälle tielle, joka varmasti on alussa hyvin paljon epäluulojen ja vastustuksen tie, mutta se on välttämätön tie myöskin meidän rakennekehityksemme hoitamiseksi jo kansallisista syistä.

Kun ed. S.-L. Anttila viittasi viimeaikaisiin keskusteluihin EY:n neuvottelutavoitteista, niin minusta on huolestuttavaa se, että mm. ulkoministeri on lähestynyt EY-neuvottelukysymystä siltä pohjalta, että pellit auki ja ylituotantoa vain hirveästi lisää tähän maahan eli ylituotantoa, joka maksettaisiin tänä päivänä ostovoimaa pienentävässä ja verotusta koventavassa maassa yhä kovemmalla palkansaajien rasituksella ja yhä pahenevalla tuottajien sakottamisella. Näinhän siinä kävisi. Se ns. sopeuttaminen hoidettaisiin näin. Tämä on todella virheellinen lähtökohhta, tällainen Tanskan ja Hollannin mallin kاپaaminen.

EY-neuvottelutavoitteita asetettaessa pitää ottaa kansallinen sopeutuminen, rakennekehitys ja kansantaloudellinen oma järki lähtökohdaksi ja miettiä myös sitä, vertaammeko me tavoitteita EY:n nykyisyyteen vai EY:n maatalouspolitiikan omiin muutospaineesiin ja siihen, mitä EY on viiden vuoden päästä. EY-budjetista on mennyt jopa 60—70 prosenttia oman ylituotannon rahoitukseen, ja EY:ssä on ylituotanto myös todettu ongelmaksi. Ei Eurooppa pysty kilpailemaan Japanin ja Yhdysvaltain kanssa pelkällä lehmänkuvalla, vaan se tulee tarvitsemaan myös teknologiaan panostamista ja laajempaa elinkeinopoliittista panostusta. Suomikin tarvitsee sitä. Sen takia omavaraisen tuotannon, maaseudun elinvoimaisuuden ja perustuotannon turvaamisessa on muistettava myöskin muita tarpeita, mitä on olemassa.

Me olemme tosiaan hyväksyneet yksimielisesti valiokunnassa äsken mainitsemani ponnen, jossa on rehuviljan hinnan alentaminen. Se on siinä mukana juuri sen takia, että se on nyt olennainen maataloustulolain avaamiseen liittyvä asia.

Ed. Riihijärvi on taiteillut pöydälle ponnen,

jonka hän esitti äsken. Poliittisten pisteiden haku ja pintojen noukkiminenhan on tietysti politiikkaa, ja ed. Riihijärven puolue on siinä aina yrittänyt kunnostautua paremmalla ja huonommalla menestyksellä. Kirjallinen varkaus on sallittua täälläkin. Kirjallinen varkaus vain voi olla alkuperäistä huonompi. Kuten ed. Pulliainen totesi, tässä tapauksessa näin juuri on.

Valiokunnan ponsi antaa mahdollisuuden paremmin huomioida nuorten tuottajien lisäkiintiötarpeet ja laajemmin ottaa huomioon vakauttamistoimenpiteiden kokonaisuuden. Hyvin monet nuoret maidon tuottajat ovat soittaneet ja kertoneet, että kun heidän vakauttamislain- ja tukihakemuksensa on hylätty, eivät he tarvitsisi yhtään rahaa eivätkä korkotukea, kun he saisivat ottaa ne lisäparsipaikat, jotka on jo investoitu, käyttöön.

Tämä meidän valiokunnassa hyväksymämme lähestymistapa tältä osin on ihan oikein. Nyt on vain vielä korostettava sitä, että maaseutupiirien on myös toiminnassaan noudatettava näitä periaatteita, joita valiokunta on edellyttänyt. Maaseutupiirien aikaisemmasta päätöksenteosta ei välttämättä jakamattoman hyviä kokemuksia ole.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En tiedä, onko ed. Rajamäellä tässä tilanteessa ollut sisälukuhäiriöitä. Minun mielestäni tämä ponsi tarkoittaa myös sellaisia tuottajia, jotka ovat jotakin muuta kuin nuoria. Minulla on sellainen käsitys, että on tässä maassa muitakin kuin 20-vuotiaita nuoria viljelijöitä, vaikeuksissa olevia 35—50-vuotiaita viljelijöitä, joilla on vapaita parsipaikkoja, tilaa navetassa, kiintiöt noin 50 000—60 000 litraa vuodessa, ja ovat todellisissa vaikeuksissa. Nimenomaan myös näitä tarkoitetaan tässä ponnassa.

Ed. Rajamäki, kyllä minun mielestäni keski-ikäisistäkin pitää vielä pitää huolta.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vain yksi oikaisu ed. Rajamäen puheenvuoroon. Ed. Rajamäki totesi, että esimerkiksi maidon tuotannon lisääminen EY-tavoitteita ajatellen koituisi entistä enemmän veronmaksajien ja myös maatalouden maksettavaksi. Ed. Rajamäki, se koituisi yksinomaan maatalouden maksettavaksi siitä yksinkertaisesta syystä, että silloin operoitaisiin maataloustulolain mukaan sillä maatalouden omalla osuudella, ja sen takia se ei nimenomaan ole elinkeinon edun mukaista.

Sitten toisena, ed. Rajamäki, sitä rehuviljapontta haluaisin tulkita vielä sen verran eteenpäin, että yleensä viljan hinnan alentaminen on mahdollista vain, jos löydetään kompensaatio tilalle, niin kuin valiokunnan ponnassa todetaan.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Nyt käsitellyssä olevat maidon kaksihintaan liittyvät lait ohjailevat maidon tuotantoa ja Suomen maataloutta aika pitkälle ja hyvin merkittävästi. Mielestäni nämä lakiesitykset tässä tilanteessa on hyväksyttävä, vaikka pitkän hampain, tässä muodossa, minkä ne nyt eduskunnassa ja valiokunnassa ovat saaneet. Tämä antaa kuitenkin maidon tuottajille edes pientä toivoa tuotannon kehittämiseen. Toki tämä prosentti, 75, olisi voinut olla 80 tai 85. Täällä on käytetty puheenvuoroja siitä, että tällä vain suuret tilat voivat kehittyä. Kyllä tämä antaa, ed. Vistbacka ja ed. Riihijärvi, myös mahdollisuuden, jos tahtoa on, kehittää pieniä tiloja.

On aivan totta, että monen alueen kohdalta voisimme todeta sen, miksi se ja se alue on tämän ulkopuolelle jätetty, mutta tässä tilanteessa ei muuhun ole ollut mahdollisuutta, ja itse ainakin näen erittäin hyvänä, että Pohjois-Suomeen eräille alueille on annettu tiettyjä mahdollisuuksia maatalouden harjoittamiseen, kun siellä on joustoa suotu.

Maatalouden rakenteen kehittämiseen: Minusta on syytä taas kerran todeta tältä paikalta se, että vuonna 64 tässä maassa oli noin 240 000 maidon tuottajaa, vuonna 85 noin 65 000, tällä hetkellä on 35 000 maidon tuottajaa. Jos joku väittää, että maatalouden rakenne ei ole kehittynyt tänä aikana, ainakin jos sitä mitataan tilojen lukumäärällä, niin silloin ei puhu kyllä täyttä totta. Siitä huolimatta meillä maidon tuotomäärät ovat erittäin korkeat, ja se johtuu yksinkertaisesti siitä, että suomalaiset maidon tuottajat ovat ammattitaitoista väkeä ja ovat pystyneet karjaansa jalostamaan, ruokkimaan sitä hyvin ja ennen kaikkea hoitomenetelmät ovat myös kehittyneet.

Minä haluaisin tässä yhteydessä myös kiinnittää huomiota siihen, minkä täällä jo ed. Vuorensola toi esille: elintarvikkeitten hintakysymyksen. Niin kuin olemme saaneet julkisuudesta tänä päivänä ja eilen kuulla, ruokakorin hinta on Suomessa nyt alentunut. En tiedä, mistä kaikista syistä se johtuu, mutta sen vertailun mukaan, mikä eilen tuli julki, 4,4 prosenttia toukokuusta syyskuuhun on hinta alentunut. Kun ajattelemme toisaalta, miten viljelijän kohdalla on käynyt

samanaikaisesti, kyllä tuottajahinnat viljelijän kohdalla ovat menneet myös erittäin voimakkaasti alaspäin. Nyt ei ainakaan voida enää sanoa, että Suomi olisi ruokakorin suhteen kallis maa. On toki maita: Englanti, Hollanti ja Ranska, joissa samanlainen ruokakori on halvempi kuin Suomessa, mutta ennen kaikkea Pohjoismaita ajatellen meidän tilanteemme on merkittävästi parantunut. Jos vielä vertaamme myös kuluttajahintoja ja ruuan hintaa ja palkkoja toisiinsa, niin vuodesta 85 alkaen palkat ovat nousseet 61 prosenttia, kuluttajahinnat 36 prosenttia ja ruoka vain 19 prosenttia.

Kun täytyy aina ottaa huomioon se, mikä merkitys maataloudella ja kotimaisella elintarviketuotannolla on maan työllisyyden kannalta, niin toivoisi, että tässä salissa löytyisi laajempi yksimielisyys kotimaisen elintarviketuotannon puolesta. Kyllähän elintarvikeketju työllistää alkutuotannosta kauppaan saakka runsaasti 300 000 ihmistä tänä päivänä. Näitkö nyt halutaan sitten työttömien jonoon? Tätä sopii kyllä kysyä.

Herra puhemies! Täällä ed. Rajamäki puhui hyvin voimakkaasti nykyistä maataloustulolakia vastaan, ja toki näin on, että siinä varmasti korjaamisen varaakin on ja sitä pitää muuttaa ja sitä hyvin usein tässä salissa on muutettu. Mutta se tuntuu ihmeelliseltä, ettei ed. Rajamäki täällä eivätkä muutkaan sosialidemokraatit ole esittäneet oikeastaan mitään tilalle. Haluavatko sosialidemokraatit sitä, että viljelijäväestö jää ilman työehtosopimusta? Me katsomme kyllä keskustassa, että palkansaajat tarvitsevat työehtosopimuksen, mutta kyllä viljelijäväestö tarvitsee myös ehdottomasti työehtosopimuksen. Siinä mielessä ei voi millään hyväksyä niitä käsityksiä, että täällä puhutaan, että maataloustulolaki on välittömästi kumottava eikä myöskään mitään uutta tehdä tilalle. Kyllä viljelijäväestö tarvitsee myös lakisääteisen turvan omalle elinkeinolleen, ja se ei koske vain viljelijäväestöä, vaan koko suomalaista yhteiskuntaa.

Olen, herra puhemies, tämän lakiesityksen kannalla, joka nyt on kolmannessa käsittelyssä.

Ed. Hautala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vihriälä antaa väärää todistusta sosialidemokraateista. Jos hän olisi seurannut meidän toimiamme esimerkiksi vuosi sit-

ten, niin hän tietäisi, että me teimme silloin perinpohjaisesti harkitun maataloustulolakesityksen, omamme, joka on käyttökelpoinen tänäkin päivänä. Kannattaa tutustua, ed. Vihriälä.

Ed. Iivari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se ruotsalainen tutkimus ruokakorin hinnasta, johon MTK ja ed. Vihriälä vetoavat, ei ole ottanut huomioon devalvaation vaikutusta suomalaisen ruokakoriin. On totta, että tiettyä alentumista on tapahtunut, mutta entistä vähemmän relevanttia on myös verrata ruokakorin hintaa suomalaisen teollisuustyöntekijän keskiansioihin, koska työttömien ja lomautettujen joukko on kasvanut koko ajan. Suomalaisten ostovoima on vähentynyt huomattavasti voimakkaammin kuin ruoka Suomessa on halvennut.

Ed. Vähäkangas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vihriälä totesi, että näillä laeilla ohjaillaan pitkälle maaseutua tai sen väestön toimeentulomahdollisuuksia jatkossa. Niin varmasti on. Ed. Vihriälä todisteli myös, että nämä lakiesitykset antavat mahdollisuuden siihen, että myös perhevilmäykset, ne 10—15 lehmän tilat voisivat jatkossa tulla toimeen.

Minä en ymmärrä tätä taustaa vasten, ed. Vihriälä ja kaikki muutkin, miksi me kierrämme tässä asiassa ydinkysymystä. Miksi poistetaan 150 000 litran katto? Miksi se poistetaan? Tarvitaan 20 lehmää, että se tuotanto saavutetaan. Nyt kun poistetaan katto, jatkossa annetaan lisäksi kiintiöt suurille tiloille. On aivan turha yrittää hämätä tietoisesti maaseudun perhevilmäyksiä sillä, että nyt kun teillä on meijerikohtaiset kiintiöt, niin tulevaisuus on turvattu. Ne ovat vuoden kaksi. Jos te olette sitä mieltä, jotka kannatatte tätä kattopoistoa, että siellä pitää tulla toimeen, niin selittäkää, mikä on se vaihtoehto. Miksi poistatte tämän 150 000 litraa? Se lähtee minusta siitä, että ne, jotka ovat valmiita suin päin juoksemaan EY:n helmoihin ja syliin, itse oma-aloitteisesti lähtevät siitä, että Suomen pohjoisen alueen maatalous ja maidon tuotanto voidaan uhrata tälle tässä ja nyt. Tästä siinä on kysymys eikä mistään ruokakorin hinnasta tai muusta, mistä täällä puhutaan tämän asian ohessa.

Ed. Kasurinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen parlamentaarisen urani aikana tottunut siihen, että ed. Vihriälä toimii hyvin asiallisesti ja korrektisti. Nyt hän poik-

keuksellisesti syöllistyi väärän todistuksen lausumiseen näin arvokkaalla estradilla. Me emme sosialidemokraatteina ole todella vaatineet maataloustulolain kumoamista niin, että ei olisi mitään sen jälkeen, vaan olemme olleet esittämässä omaa vaihtoehtoaamme, millä tavalla meidän maatalouspolitiikkaamme pitäisi lainsäädännöllä ohjailla, jotta siinä päästäisiin järkevään lopputulokseen yhteiskunnan kannalta.

Sen sijaan nyt nämä päivät, jotka ovat työmarkkinakentässä hyvin ratkaisevia, saattavat johtaa siihen ed. Vihriälän mainitsemaan tilanteeseen, että nimenomaan työntekijäjärjestöt jäävät maassamme ilman työehtosopimusta. Ja kyllä on valitettavaa, jos hallitus tietoisesti tekee tämän tyyppisen ratkaisun ja ajaa tämän maan lopulliseen kaaokseen.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Vihriälä sanoi, että laki mahdollistaa, se pitää paikkansa. Mutta kyllähän mm. vakauttamislainojen osalta ja myös sukupolvenvaihdostapausten osalta laki mahdollistaa, niin kuin tämäkin. Mutta maaseutupiireissä, niin kuin ed. Vihriälä tietää, ainakin Etelä-Pohjanmaalla, on hyvin monta tapausta, että vakauttamismahdollisuutta ei ole ollut pienillä tiloilla, kun maatalouspiireissä on ilmoitettu ykskantaan, että he katsovat, että tila ei ole elinkelpoinen. Nyt tämä laki mahdollistaa palautuksen, mutta se mahdollistaa myös sen käytännön, että maatalouspiirissä vain todetaan, että heidän mielestään tila ei ole elinkelpoinen eikä tarvitse lisäksi kiintiötä. Ponnellamme pyritään turvaamaan, että siihen edes ministeriössä kiinnitettäisiin huomiota ja annettaisiin asianmukaiset ohjeet maatalouspiireihin, että kaikkia pieniä tiloja ei lopeteta välittömästi.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen palkansaaja tarvitsee työehtosopimuksen, mutta kyllä suomalainen talonpoikakin tarvitsee sen. Mielestäni se lakiesitys, jonka sosialidemokraatit ryhmäpuheenjohtaja Kalliomäen johdolla ovat aikanaan jättäneet maataloustulolain suhteen, ei turvaa viljelijäväestölle tulotason kehitystä.

Toteaisin myös ed. Iivarille, että kuluttajainat nousivat yhdeksässä kuukaudessa 1,8 prosenttia ja ravinnon hinta aleni samana aikana 1 prosenttiyksikön ja asuminenkin vastaavasti aleni samassa vertailussa 0,2 prosenttiyksikköä. Voidaan kai todeta, että ei ainakaan ruuan hinta ole nyt inflaatiota ollut ruokkimassa. Kyllä ne

syöt löytyvät tällä hetkellä jostakin muualta, terveydenhuollosta, liikenteestä ja vapaa-ajan toiminnoista. On tietenkin kysymys siitä, mitä arvoa me annamme näille tutkimuksille. En minä usko, että tämä tutkimus, joka on eilen julkistettu televisiossa ja radiossa, suinkaan MTK:n tekemä on. Kyllä se on jossakin muualla tehty kuin MTK:ssa.

Ed. J o k i n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vistbacka puhui kahdesta asiasta puheenvuorossaan: vakauttamislainoista ja maitokiintiöistä, ja rinnasti nämä asiat täysin toisiinsa ja ennen kaikkea puhui myös maaseutupiirien päätösvallasta ja kannanotoista. Näitä asioita jonkin verran tuntevana voin huomauttaa, että vakauttamislainapuolella on kyllä todella se kanta, että jos sillä vakauttamislainallaakaan ei tila selviä siitä tilanteesta — niin se on siinä lain edellytyksessä kyllä — silloin se ei luottoa saa. Sama koskee myös KTM:n puolella olevia lainoja ja avustuksia. Ne edellyttävät, että niillä pystytään tilan toiminta tervehdyttämään. Maitokiintiölaissa ei tilakoosta puhuta mitään eikä puhuta edellisessäkin laissa tilakoosta, vaan siinä taloudellinen lopputulos kuitenkin ratkaisee ja se kokonaisuus. (Eduskunnasta: Entä sukupolvenvaihdos?) — Sukupolvenvaihdospuolella riippuu tuotantosuunnasta aika paljon. — Kannattaa tutustua ohjeisiin paljon tarkemmin, ennen kuin puhutaan ylimalkaisesti näistä asioista.

Huomautan myös siitä, että maaseutupiirin päätöksestä on aina valitusoikeus. Valitukset on tutkinut tähän saakka maatilahallitus. Ensi vuoden jälkeen tutkii ministeriö. Tämä oikeus on kaikilla.

Ed. I i v a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Vihriälälle totean, että on aika irvokasta puhua ruoan hinnan alenemisesta, kun olemme tilanteessa, että lama ja työttömyys ovat vähentäneet Suomessa lihan kulutusta niin, että viime viikolla muistaakseni eduskunnassa hyväksyttiin lisää 100 miljoonaa markkaa lihan vientitukeen. Nykyinen maataloustulojärjestelmä ei salli näiden voimavarojen käyttämistä esimerkiksi laitoksille suunnattuihin lihan alennusmyynteihin.

Ed. V u o r e n s o l a : Puhemies! Aivan viimeksi käytettyyn puheenvuoroon totean, että totuuden nimessä on myös sanottava se, että tuo 100 miljoonaa markkaa oli nimenomaan viljeli-

jöiltä kerättyä rahaa. Ehkäpä päätöskin tuon rahan suuntaamisesta on annettava heidän tehtäväkseen.

Aikaisemmasta keskustelusta liittyen tulolakiin haluan todeta sen verran, että ainakin henkilökohtaisesti tyytyväisenä panin merkille, että sekä sosialidemokraatit että vihreät esittivät oman mallinsa maataloustulolaksi. Olen odottanut, että siltä osalta näiden pohjalta ja Pohjan toimikunnan esityksestä syntyisi mielenkiintoinen, hyvä keskustelu nimenomaan siihen suuntaan, että tulolaki voisi olla jotakin muuta kuin nykyinen.

Nykyinen tulolaki oli sinänsä menneinä aikoina rakenteellisesti varmaan maailman paras. Ikävä kyllä sen ongelma on, että tällä hetkellä tuotanto ja markkinat kävelevät sen ylitse sujuvasti ja näin myös käy viljelijöiden tulotason kohdalla aika heikosti.

Kiintiökeskustelussa on korostettu, että laki antaa mahdollisuuden pienillekin tiloille lisäksi kiintiöihin. Nyt täytyy korostaa myös sitä, että se antaa lisäksi kiintiömahdollisuuden myös suuremmille tiloille, joilta se on tähän asti sen estänyt. Se on sen tarkoitus, ja se on yksi keskeisiä tavoitteita, joka sillä nimenomaan rakennekehityksen kannalta on. Joka tapauksessa rakennekehitys on välttämättömyys tulevana vuosina, tunnustamme me sen nyt tai emme.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Kasurinen sanoi, että tämä on arvokas paikka, mutta totuudenmukaisia puheenvuoroja täällä kyllä kuulee hyvin harvoin. Laitetaan nyt tähän loppuun sellainen malliksi.

Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä on ainoa, joka tässä salissa puolustaa vielä maanviljelijää. Tämä on tänäänkin käynyt selkeästi esille, kun keskusta ja sosialidemokraatit ovat lyöneet kintaansa tässä asiassa yhteen välittämättä mitään siitä, mitä ihmiset ajattelevat. Jotkut ihmettelevät sitä, että SMP yleensä on maaseudun puolue. Onko se poliittisesti kannattavaa ja poliittista kannatusta nostavaa? Ei varmasti, mutta kysymys on yhteiskunnallisesti laajasta asiasta.

Ed. Rajamäki puhui 21 000 miljoonasta, jota maatalous on meille maksanut. Nyt tulee se tilanne, että muutaman seuraavan vuoden aikana meillä on vain kourallinen elinvoimaisia tiloja, koska tämän lain perusteella pohjoisen maatilat eurokilpailussa tapetaan ilman muuta ja vain Etelä-Suomeen jää suuryksiköitä, jotka työllistävät tietyn määrän, kourallisen, elinvoi-

maisii maanviljelijöitä. Se merkitsee samalla myös sitä, että elintarviketuotannosta, -teollisuudesta ja maatalouskonetuotannosta vapautuu suuria määriä työntekijöitä. Silloin vasta — jos ed. Rajamäki olisi paikalla, kohdistaisin sanani hänelle — kun kymmeniätuhansia ihmisiä nykyisten lisäksi joutuu työttömäksi, nähdään, mitä se tulee maksamaan. Saattaa olla, että sen 21 000 miljoonaa markkaa tiettyä aikana. Tässä väittelyssä on siis kysymys yhteiskunnallisesta laajasta ongelmasta, ei pelkästään maanviljelijän ja pienviljelijän ammatista ja heidän toimeentulostaan.

Ed. Korva: Arvoisa puhemies! Haluan pöytäkirjaan tulevan merkityksi myös erilaisen käsityksen kuin se, mitä ed. Aittoniemi viimeksi tahtoi esittää.

Voin nimittäin kyllä ilmoittaa niin Lapin, Koillismaan kuin Kainuunkin tuottajien ja myös muiden vaikuttajatahojen yksimielisesti ajaneen erillistä kiintiöesitystä Pohjois-Suomen maataloudelle. Aivan varmaa on se, että tästä erillisestä kiintiöstä muodostuu, päinvastoin kuin ed. Aittoniemi väittää, selvä parannusaskel siihen, että yhä useampi tila voi elinkelpoisena jatkaa. Yhtä lailla tästä muodostuu myöskin keino turvata vielä jäljellä olevaa elintarviketeollisuutta ja maidon jalostusta näillä harvaanasutuilla alueilla.

Haluan erityisesti jo tässä vaiheessa, kun lakiehdotus on jo tullut toisessa käsittelyssä hyväksytyksi ja varmaan nyt saa siunauksensa, sanoa koko nykyiselle eduskunnalle, eräitä vastustajia lukuun ottamatta, että asiassa on tehty erittäin hyvä ja historiallinen ja Pohjois-Suomen kannalta eteenpäin vievä päätös.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Jatkoksi ed. Korvan todistukselle: Olen päätenyt aivan samanlaiseen toteamukseen ja havaintoon, minkä hän toi esille. Sitä voitaisiin vielä täydentää toteamuksella, että äärimmäisen merkittävää tässä on se, että tästä järjestelmästä pääsevät nauttimaan myöskin ne ehkä harvat vielä jäljellä olevat SMP:n äänestäjät tuolla alueella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Riijärvi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että edellisellä vuonna vapautuneista maidon tuotantokiin-

tiöistä jaetaan lisäkiintiönä lainmukaiset 75 prosenttia nuorten viljelijäpariskuntien omistamille tiloille sekä sellaisille maidontuottajille, joilla on valmiina vapaita parsipaikkoja sekä tilan elin-kelpoisuuden säilyttämisen kannalta elintärkeää saada lisäystä tuotantokiintiönsä.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi päätetään perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Riihijärven ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 22 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi kaapelilähetystoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 150

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Ehdotan, että perusteluissa lausutaan: ”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen yleisradiolaiksi, jossa kiinnitetään erityistä huomiota suomalaisen ohjelmiston tuotantoedellytysten parantamiseen ja alueellisesti tasapuoliseen ohjelmatarjontaan.”

Me tarvitsemme uuden yleisradiolain, koska nykyinen radiolaki on vanha, jo vuosisadan alkupuolelta. Me tarvitsemme yleisradiolain myös siksi, että sähköinen tiedonvälitys on erittäin voimakkaassa teknisessä muutoksessa. Nytkin mikroaaltojen käyttöönotto televisiotoimintaan tulee selvästikin täysin väärään lakiin, kun

se tulee kaapeli-tv-lakiin. Radioaalto on radioaalto, oli se pitkä tai lyhyt. Tarvitsemme yleisradiolakia vielä myös siksi, että suomalaiselle ohjelmatuotannolle on turvattava kunnolliset, riittävät toimintaedellytykset kaupallistuvassa ja kansainvälistyvässä tiedotusmaailmassa. Kun kansainvälistyminen jatkuu ja kaupallisuuden paine kasvaa, suomalainen ohjelmatuotanto jää jalkoihin, jollei sen puolta tosissaan pidetä.

Me voimme selvästi nähdä, että mitä kaupallisempaa televisiotoiminta on, sitä vähemmän se on suomalaista. Tilastot osoittavat, että Yleisradion tv-ohjelmista noin 60 prosenttia on suomalaista tuotantoa, MTV:llä noin 37 prosenttia, PTV:llä suomalaisen ohjelmiston osuus lienee 10 prosentin luokkaa. Satelliittien kautta suoraan kaapeliin ja nyt sitten myös mikroaaltojen kautta yhä laajemmalle levitettävät satelliittiohjelmat ovat, niin kuin tiedetään, pelkästään ulkomalaisia.

Uhkakuvana on siis se, että ellei ole päättäväsyyttä puolustaa suomalaista ohjelmatoimintaa, jollei ole päättäväsyyttä pitää huolta sen toimintaedellytyksistä, se jää todellakin ylikansallisen massaviihteen jalkoihin. Ulkomaalainen massaviihdehän leviää yhä tehokkaammin myös suomalaisessa sähköisessä tiedonvälityksessä, leviää, koska sitä tuotetaan isolla rahalla ja levitetään hyvin tehokkaasti. Kun amerikkalainen saippuaoopperasarja-filmi tai poliisisarja leviää esimerkiksi 100 maahan, voidaan sitä myydä halvalla. Sillä rahalla, joka menee tunnin pituisen suomalaisen tv-ohjelman tuottamiseen, voi ostaa ulkomaista ohjelmaa 13 tuntia.

Halvalla saatu massaviihde ei kuitenkaan ole sitä, mitä tarvitaan. Mitä tarvitaan, on tärkeä, syvälinen informaatio maasta ja maailmasta. Mitä tarvitaan, on suomalaisen kulttuurin suojaaminen ja edistäminen. Kaikkeen tähän tarvitaan resursseja. Resurssien olemassaolon ja kehittämisen voi puolestaan turvata vain raha, sen riittävyys.

Voidaksemme turvata Yleisradion aseman on sen saatava periaatteen jatkossakin riittävät lupamaksut katsojiltaan. Lisäksi hyvän suomalaisen ohjelmiston tuottamiseen tulee saada varoja myös niiltä, jotka nyt levittävät pääsääntöisesti ulkomaalaista massaviihdettä suomalaistoteihin, eli näiltä kaupallisilta yhtiöiltä. MTV maksaakin osan mainosmarkoistaan Yleisradiolle, niin kuin tiedetään, suoraan. Myös kaapeli-tv-yhtiöt ja kaupparadiot ja erilaiset kaupalliset sähköisessä tiedonvälityksessä toimivat yhtiöt tulee velvoittaa suorittamaan osuutensa suomalaisen ohjel-

miston tuottamiseen. On puhuttu radiorahastosta, ja se voisi olla tässä ratkaisu, kun uutta yleisradiolakia valmistellaan.

Raha ratkaisee viime kädessä. Jollei kotimaisen ohjelmatuotannon edellytyksiä turvata, se kuihtuu. Määräkin voi vielä olla kohtuullinen, mutta sisällöllisesti tapahtuu suppeutumista ja pinnallistumista. Suomalainenkin ohjelmisto muuttuu, ellei ole riittävästi resursseja ja siten tietysti myös selkeätä ohjelmapoliittista linjaa, visailuksi tai radion puolella levyjen soitteluksi, jossa sitten on pieni puheenpätäkä välissä. Laaja-alainen analyttinen ajankohtaistuotanto, dokumentit, kulttuurituotanto ja erilaisten vähemmistöjen tarpeisiin tuotetut ohjelmat jäävät tai jätetään rahan puutteessa pienemmälle osuudelle tai sivuutetaan kokonaan. Tällainen uhka on realiteetti.

Herra puhemies! On pidettävä huolta myös alueellisesti tasapuolisesta ohjelmatarjonnasta. Tältä osin tarkoitan kahta asiaa. Meille on ensinnäkin jo syntynyt eteläisen Suomen kaupallinen neljäs tv-kanava PTV:n ympärille. Sehän operoi yli kymmenellä paikkakunnalla, taajamissa väkirikkaimman Suomen alueella. Kun siirrytään kaikkia toimijoita samalla tavalla ja samoin perustein kohtelevaan yleisradiolakiin, on estettävä pelkkä kerman kuorinta, jota PTV mielestäni ihan selvästikin harjoittaa.

Alueellisesti tasapuolisesta ohjelmatarjonnasta puhuttaessa pitää nähdä toinenkin puoli. Se on se, että suomalaisessa ohjelmatuotannossa täytyy näkyä ei vain Helsinki vaan myös koko maa, että koko maa näkyy ja kuuluu, saa esille antinsa ja myös ongelmansa. Ja sekin maksaa. Yleisradiolla on kohtuullisen hyvä valtakunnallinen ote myös ohjelmatuotannossa. Ohjelmia tulee myös Helsingin ulkopuolelta, minusta ei kuitenkaan Yleisradionkaan osalta vielä riittävästi. MTV taas on jo kovasti hesalainen, niin kuin sanotaan, siltä osin kuin se on suomalainen. Tämä on minusta huonompi asia. Täytyy pitää huolta siitä, että koko maa todellakin näkyy ja kuuluu ja saa esille asiansa.

Kaikkiaan, jotta näihin tavoitteisiin päästään, tarvitaan selkeätä pyrkimystä siihen, että suomalaista ohjelmistoa on määrällisesti riittävästi ja että sen laatu on hyvää ja että se pystyy kilpailemaan kansainvälisen ohjelmatarjonnan kanssa. Tätä otetta kaivataan, ja sen taustalla täytyy silloin olla selkeä viestintäpoliittinen linja, joka minusta nyt on pahasti hukassa. Tämä linja voidaan konkretisoida vain säätämällä yleisradiolaki, josta viime eduskunnassa vallitsi suuri

yksimielisyys. Toivon, että yleisradiolain tarpeellisuus muuttuvassa tilanteessa ymmärrettäisiin myös tässä eduskunnassa.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Kyllä on selvä viestintäpoliittinen linja. Hallituksen linja on vain näköjään sellainen, johon ed. Tennilä ei voi yhtyä, eikä se minulle ainakaan ole yllätys.

Lisäksi haluan todeta, että kaapelilainsäädäntö on sikäli hyvä, että se velvoittaa ohjelmien tekijöitä tuottamaan tietyn osuuden kotimaista ohjelmaa kokonaistuotannosta. Laki on tältä osin parempi kuin radiolainsäädäntö. Yleisradioa ei ole velvoitettu näin tekemään. Mutta totta kai todellisuudessa on niin, että Yleisradio kantaa päävastuun siitä. Siitäkin syystä Yleisradion toimintaa rahoitetaan lupamaksuilla. Näin pitää minusta olla tulevaisuudessakin.

Tämä keskustelu on käyty vähintään kolme kertaa tässä salissa ennen tätä. Olen kuullut nämä argumentit, jotka ed. Tennilä esitti nyt, vähintään kolme kertaa aikaisemmin, enkä minä itsekään esittänyt juuri mitään uutta. Mutta jos on kysymys uskon vahvistamisesta, niin osallistun myös itse siihen.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä todetessaan, että vain raha voi turvata Ylen mahdollisuudet, käytti puheenvuoron, jonka perusteella voin todeta, että ajatusmalli on hyvin materialistinen näkemys, jossa ei uskota ns. journalistiseen kilpailuun ja katsojien kykyyn valita itse ohjelmansa. Yleisön kiinnostus Yle-päivänä osoitti mielestäni, että se on kiinnostunut kansallisesta viestintäyhtiöstämme eikä sen asemaa kaadeta nyt kolmannessa käsittelyssä olevalla kaapelilähetystoimintalailla. Eduskunnan selvä enemmistö osoitti lain toisessa käsittelyssä, että kyse on todellakin vain nykyistä kaapelilähetystoimintaa jatkavasta laista. Lailla mahdollisestaan palvelujen ulottaminen myös niihin talouksiin, joihin nykyään kaapeleja ei kannata lähteä vetämään. Kysymys ei ole niin laajasta asiasta, mihin eduskunnassa kuin myös laajemmaltikin on haluttu viitata. Tässä ei olla kaatamassa kansallista kulttuuria. Me haluamme varmasti pitää niin Yleisradiosta kuin muistakin kansallisista viestimistä huolta.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen itsekkin sitä mieltä, että hallitukselta puuttuu näkemys siitä, millä tavoin Suomessa myös televisiotoiminnasta ja tekijän-

oikeuksista muodostetaan sellainen bisnes, jossa Suomi pärjää Euroopassa, Amerikassa, Japanissa ja monissa muissakin maissa. Me olemme nyt avaamassa kasinopeliä ihan samalla tavalla kuin vuonna 87 tehtiin pankkien osalta vapauttamalla pääomaliikkeet. Hajottamalla rahavarat, hajottamalla kulturelliset ja ohjelmatoiminnan varat, meillä ei synny niin laadukkaita ohjelmia, jotka kelpaisivat vientiin. Me emme pysty viemään omia ohjelmiamme Pohjoismaihin emmekä Eurooppaan. Näillä toimenpiteillä, joita hallitus nyt tekee, hajotetaan vähäisiä resursseja, joita Suomella on.

Tämä myös käytännössä johtaa pitkällä tähtäyksellä siihen, että ministeri Norrbackille tärkeissä ruotsinkielisissä ohjelmissa meillä ei ole varaa pitää sellaista tasoa yllä kuin tällä hetkellä. Sen voi tehdä vain Yleisradio.

Minusta ministeri on liian sinisilmäinen. Meillä, päinvastoin kuin todella kapitalistisessa maassa Yhdysvalloissa, missä ei ole mahdollista ollenkaan tiedonvälityksen keskittyminen, saapa ministeri Norrbackkin nähdä sen päivän, jolloin Erkon suvun haltuun siirtyy tiedotusvälineistä liian suuri osa. Tässä suhteessa nykyinen hallitus näkemättä, mitä on tapahtumassa, tuo esityksiä eduskuntaan.

Kysymys on myös siitä, että ei pelkästään lupamaksuilla kerätä rahaa. Tästä pitää tehdä bisnes. Tekijänoikeudet esimerkiksi Gatt-neuvotteluissa ovat Yhdysvalloille dollarimääräisesti merkittävämpiä kuin maatalous. Meillä ei nähdä mitään muuta kuin perinteinen elinkeinotoiminta eikä esimerkiksi sitä, että pystyisimme tekemään Venäjältä ohjelmia.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. T e n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrbackille totean, että kaapelilähetystoiminnasta säädetty laki määrittelee suomalaisen ohjelmiston minimiksi 15 prosenttia ohjelma-ajasta. Eihän se ole paljon, mutta mitenhän se mahtaa käytännössä olla, onko se edes sitä? Liikenneministeriöllä on valvontavollisuus, mutta minulle on syntynyt kuva siitä, että tuo valvonta kaapelitoiminnan osalta ei ainakaan kovin laajaa ole. Voi olla, että määrällinen raja valvotaan, mutta kaapeli-tv-laissa on myös erittäin kauniita periaatteita sananvapaudesta, ohjelmiston sisällön ylevyydestä ja siitä, että pitää olla paikallisuutta ja alueellisuutta. Kaikki tämän on tosiasiaa jäänyt kaapelitoiminnassa kokonaan sivuun.

Ed. Rossille toteaisin, että ei pitäisi noin huoleton olla sen asenteen. Jollei Yleisradion puolta pidetä, kyllä kansainvälinen massaviihde hoitaa tämän homman. Se on niin paljon halvempaa, että jos resurssit puuttuvat suomalaisen ohjelmiston tuottamiselta, niin jalkoihin jäädään.

Minä en ole puhumassa Yleisradio-laista isolalla yllä, vaan yleisradiolaista ja vaatimassa sitä ja pyytämässä sitä esitystä, koska tekninen kehitys on niin nopeata, että koko sähköinen tiedonvälityskenttä edellyttää, että saadaan puitelaki, jonka sisäpuolella pystyttäisiin järkevästi näitä kokonaisuuksia muodostamaan.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En yritä esiintyä tässä asiassa millään lailla asiantuntijana, varsinkaan kun ei oma televisionikaan ole kaapeliverkkoyhteydessä. Mutta pyysin puheenvuoron nimenomaan sen vuoksi, että liikenneministeri mainitessaan Yleisradion rahoituksesta esitti vain yhden muodon ja se oli lupamaksuasiasia. En tiedä, oliko tämä puheenvuoron lyhytydestä johtuen vai onko tämä mahdollisesti todella ministerin näkemys. Oma käsitykseni on se, että kyllä Yleisradion toiminnan rahoitusmuotona pitää ottaa huomioon ainakin pidemmällä tähtäimellä myös mahdollisuus budjettirahoitukseen, ei pelkästään lupamaksujen varassa tapahtuvaa rahoitusta.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen erityisen hämmästynyt ministeri Norrbackin tavasta toimia tässä asiassa. Jos me puhumme asioista niiden oikeilla nimillä, niin kysymyksessä on merkittävä vallan keskittyminen tiedotusosalalla Erkon konsernille. Tässä on näköpiirissä se, että mainosmarkkoja jaetaan maassamme uudella tavalla myös toiselle televisiokanavalle. Kun tähän asti kaksi kanavaa on vapautettu mainoksista ja mainokset siirretty kolmannelle kanavalle, on aivan ymmärrettävää, että MTV kannattaa tällaista etupiirijakoa. Mutta kun samaa mainosmarkkojen pottia tulee nyt hämmentelemään kaapelitelevisiosta kautta ja tämän uuden lainmuutoksen mahdollistamalla tavalla Erkon konserni, niin maassamme koko viestinnän mainosmarkat ja sitä kautta taloudellinen tuki tulevat jaettavaksi uudelleen. Se tekee erittäin vaikeaksi pienryhmien asioiden hoitamisen.

Minä omasta puolestani tulen liittymään siihen rintamaan, joka tulee vähentämään ruotsinkielisten ohjelmien osuutta maamme yleisradio-

toiminnassa, jos siihen pystymme. Nimittäin ministeri Norrback toimii juuri sillä tavalla, että vähemmistöryhmät, niihin mukaan luettuna ruotsinkieliset ohjelmat, tulevat olemaan ne, jotka ovat eniten uhattuna. Kun ministeri Norrback on tässä asiassa puuhamiehiä, maksettakoon hänen toimintansa ruotsinkielisten osuuden supistamisella.

Liikenneministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Mitä tähän viimeiseen kysymykseen tulee, niin haluan vain todeta, että kaupallisen radio- ja televisiotoiminnan kautta ei voida turvata vähemmistöille mitään ohjelmalvelua oikeastaan ollenkaan. Mutta ruotsinkieliset maksavat kyllä myös mainosmarkkoja eivätkä saa mitään vastineeksi. Minä en näe epäoikeudenmukaiseksi, että julkisen palvelun yritys Yle kantaa vastuun siitä ja suhteellisesti tähän enemmän luparahoja käytetään siihen tarkoitukseen. Jos mitataan ohjelmatarjontaa, mitä ruotsin kielellä tarjotaan, veikkaan, että osuus alittaa jo tällä hetkellä sen prosenttiosuuden, mitä ruotsinkielinen vähemmistö edustaa.

Minä en pidä tällaisista uhkailuista. Kun perusteet loppuvat, ruvetaan uhkailemaan ja varsinkin vähemmistöjä. Se kuuluu epädemokraattiseen keskustelutyyliin minusta.

Mitä kasinopeliin tulee, sehän on ollut vallas- sa koko ajan lehdistöalalla. Lehdistöalaa ei ole valvottu lailla juuri ollenkaan, vaan siellä on ollut vapaan yrittämisen oikeus ja näin on tulevaisuudessakin.

Ed. Laineen kommentin johdosta totean, että minä en ole budjettirahoituksen kannalla, koska minä en näe hyvänä, että tässä talossa ruvetaan käymään ohjelmapolitiittista keskustelua. Yleisradion täytyy olla ohjelmapolitiikkassaan riippumaton eduskunnasta ja hallituksesta ja muista valtaelimistä ja tehdä meistä ja muista kriittisiä ohjelmia. Jos heidän rahoituksensa on meistä kiinni, silloin eduskunta voi ilmoittaa, minkälaisia ohjelmia saa tehdä ja voi tehdä. Se ei ole ainakaan sananvapauden kanssa sopusoinnussa.

Olen aika lailla epätasällinen. Mitä Yleisradion rahoitukseen tulee, totta kai minusta pitää edelleen yrittää saada mainosrahoja MTV:n ja ehkäpä muiden yritysten kautta.

Niin kuin kolme kertaa aikaisemmin olen todennut, ei tämä puheenvuoro eivätkä aikaisemmatkaan sisältäneet tässä keskustelussa ainakaan mitään uutta toistaiseksi, paitsi äsken esitetyt uhkailut, ne olivat todella uusia ja röyhkeitä.

Ed. Kasurinen: Arvoisa puhemies! Ministeri Norrbackille haluan todeta sen, että ilmeisesti hän ei ole seurannut PTV:n ohjelmatoimintaa kovinkaan tarkasti, koska käsitykseni on sen kokemuksen perusteella, mikä minulla on kyseisen ohjelmayhtiön toiminnasta, että kotimaisen ja paikallisen ohjelman osuus on todella minimaalisen vähäinen. Uusintoja ajetaan joka iltä. Yhden ainoan paikallisen ohjelman uusintoja ajetaan toistuvasti, ja siinä se kotimaisuus tulee- kin sujuvasti täytettyä. Kehotan liikenneministeriä valvomaan tätä puolta vähän tarkemmin.

Herra puhemies! Olen lain ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä käyttänyt omat puheenvuoroni, joihin ei ole tässä vaiheessa lisättävää.

Ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään. Kannatan myös ed. Tennilän tekemää perustelu- lausumaehdotusta.

Ed. Myllyer: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin viestinnän keskittymistä estävän lainsäädännön aikaansaamiseksi ja viestinnän monipuolisuuden turvaamiseksi."

On välttämätöntä, että suomalaisessa viestintäpolitiikassa keskustelemme näistä asioista. Kuten jo useissa puheenvuoroissa tuli esille, meillä viestintä on keskittymässä aivan hurjaa vauhtia sekä sisällöllisesti että myös sen omistus on keskittymässä.

Merkillepantavaa on ollut nykyisessä viestintäpolitiikassa keskustelussa myös se, että sananvapaus ja viestinnän monipuolisuus ovat saaneet aika merkillisiä sisältöjä. Sananvapaudella ja viestinnän monipuolisuudella halutaan ymmärtää sitä, että mitä enemmän esimerkiksi sähköisen viestinnän puolella tarjontaa on, sitä paremmin sananvapaus ja viestinnän monipuolisuus saavutetaan.

On kuitenkin todettava, että radioaalto on rajallinen luonnonvara. Jos lähdetäisiin tästä, että tätä kautta sananvapaus on saavutettavissa, silloin pitäisi olla mahdollisuus siihen, että jokaisella Suomen kansalaisella olisi radioaalto käytettävissään. Kaikki tiedämme, että tämä ei ole mahdollista. Sen vuoksi meillä on saatava aikaan nämä mielestäni erittäin keskeiset ja tärkeät periaatteet muuta kautta. Mielestäni nimenomaan se järjestelmä, joka meillä on ollut nykyisen Yleisradion osalta, on taannut nämä kansalaisoikeudet. Toivon, että myös julkisessa viestintäpolitiikassa keskustelussa näistä arvoista ja

kysymyksestä siitä, mikä on todellista sananvapautta, mikä sen voi taata, myös syvällisemmin keskusteltaisiin, kuin hallituksen lakiesitys esimerkiksi sisällään pitää.

Itse olen todella huolissani siitä, mitä viestinnän sisällä tapahtuu, nimenomaan keskittymisestä, siitä että sananvapaus kuihtuu sitä kautta, että suuri osa lehdistä kuolee. On pakko todeta se, että jos hallitsemattomasti Suomeen syntyy uusi kaupallinen, suuret kaupungit yhdistävä yleisradio, on päivänselvää, että se vie tällä hetkellä esimerkiksi maakunnallisilta lehdistä toimintamahdollisuuksia. Tässä mielessä myös viestinnässä on kysymys rahasta.

Esitykseen, joka nyt on meillä esillä ja jonka vuoksi mielestäni keskittymistä olisi pystyttävä estämään, liittyy se, että jo tällä hetkellä — tämäkään ei ole uusi asia tässä keskustelussa vaan on tullut jo monesti esille — käytäntö on osoittanut, että kaapeliverkot ketjuttuvat, mitä ei tällä hetkellä estetä suomalaisessa lainsäädännössä. Sen sijaan, kun katsomme tältä kannalta kansainvälistä lainsäädäntöä, se poikkeaa tässä mielessä suomalaisesta. Eri maissa on käytössä kolme menettelyä säädellä omistusta ja ketjuuntumista: yleinen kilpailulainsäädäntö, joukkotiedotusta koskeva erityislainsäädäntö ja toimilupapolitiikka.

Toimilupapolitiikalla pyritään estämään usein hallitsevan omistajan aseman syntyminen ja luomaan toimiluvan saajalle hajautettu omistus. Tämä olisi myös Suomessa ollut mahdollista, jos lakiehdotukseen olisi hyväksytty se lisäys, että mikroaaltojen käyttö olisi tullut harkittavaksi hallitukselle eikä niin kuin nyt, että se on sidotun harkinnan piirissä.

Sen lisäksi myös EY:n komissio on jo tällä hetkellä ryhtynyt tutkimaan tv-yhtiöiden Euroopan laajuista keskittymistä ja harkitsemaan jatkotoimia. Sen sijaan Suomessa, mitä pidän erittäin pahana, ei haluta edes tästä asiasta keskustella. Myös Yhdysvalloissa yritysten ketjuuntumista ja keskittymistä on pyritty estämään. Siellä esimerkiksi yleisradioyritys ei saa omistaa lehdistä ja päinvastoin. Myös tv- ja radioasemien omistamiselle on asetettu katot.

Kysymys on luonnollisesti siitä, että useissa maissa ongelmat ovat olleet samat, joihin Suomessakin törmätään, eli mikä luo todellista sananvapautta ja mielipiteenilmaisun vapautta. Toistan vielä sen, että koska olen huolissani suomalaisesta kehityksestä, johon olemme joutumassa, ehdotan, että esittämäni ponsi hyväksyttäisiin.

Ed. I i v a r i : Arvoisa puhemies! Uskon, että tässä salissa kaikki ovat surullisia esimerkiksi toisen valtakunnallisen päälehden Uuden Suomen kuolemista, joka ennen kaikkea on kulttuurin, miksei myös politiikan mutta kulttuuri- viestinnän alalla hyvin vaikea tilanne.

Ed. Myller perusteli äsken hyvin puheenvuorossaan pontta, jossa hallitusta kehoitetaan ryhtymään toimenpiteisiin viestinnän keskittymistä vastaan. Minusta ponnien jälkiosa myös antaa aiheen kannattaa ed. Myllerin ehdotusta, niin kuin teenkin.

Kun puhutaan viestinnän monipuolisuuden turvaamisesta, se tarkoittaa myös sivistysmaalle ominaisen lehdistötuen säilyttämistä ja kehittämistä ja sitä, että arvonlisäveroon siirryttäessä lehdistön arvonlisävero ei ole samalla tasolla. Missään eurooppalaisessa maassa ei ole sellaista tilannetta, että lehdistö maksaisi täyttä arvonlisäveroa.

Minusta ed. Myllerin esittämä ponsi on tuki niille hyville ajatuksille, joita ministeri Norrback sinänsä viestintäpolitiikasta on esittänyt, vaikka hän ei mikroaaltoasiaa ole suostunutkaan ymmärtämään tavallamme. Toivon, että eduskunnan enemmistö voisi yhtyä viestinnän monipuolisuuden turvaamista tarkoittavaan ponteen.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Ettei vemmiston kannoista syntyisi vääää tai ainakaan yksipuolista kuvaa suhteessa ruotsinkieliseen vähemmistöön, haluan vielä todeta seuraavaa: Liikenneministeri Norrbackilla on minusta sellainen viestintäpoliittinen linja, jota en voi kannattaa. Tämä ei kuitenkaan synnytä minussa kostonhalua ruotsinkielistä vähemmistöä kohtaan. Päinvastoin Yleisradio palvelee minusta erittäin hyvin tai ainakin kohtuullisen hyvin myös ruotsalaista vähemmistöä, saamelaisiakin nykyään. Tämän linjan minä ainakin toivon jatkuvan ja toivon, että me kaikki yhdessä olemme pitämässä huolta siitä, että niin kielivähemmistöt kuin muutkin vähemmistöt muun ohjelmatarjonnan runsauden ohella saavat osuutensa jatkossakin. Ei ministeri Norrbackin linjasta voi tehdä sitä johtopäätöstä, että kostetaan ruotsinkielisille.

Ed. R a u r a m o : Arvoisa puhemies! Ihan muutama hajakommentti käydystä keskustelusta. On paljon puhuttu viestinnän keskittymisestä ja verrattu lainsäädäntöön USA:ssa. Täytyy muistaa keskittymisessä kuitenkin muutama asia: Suomessa on vain viisi miljoonaa ihmistä ja

USA:ssa, jossa jokin kaapeliverkko hallitsee yhtä isoa kaupunkia, siinä kaupungissa on viisi miljoonaa ihmistä. Toisaalta, kun USA:n lainsäädäntöä kovasti ihaillaan, minä olen henkilökohtaisesti aika varma siitä, että Suomessakin oltaisiin valmiita aika pitkälle sen suuntaisiin toimenpiteisiin kuin USA:ssa on tehty. Luulen, että ed. Myllerkään ei ole kovin tarkkaan perehtynyt USA:laiseen malliin.

Sen verran vielä kaapelikanavista, että täytyy muistaa myös se, että satelliittien kautta kuka tahansa voi vapaasti lähettää ohjelmia sellaisille henkilöille, jotka haluavat niitä vastaanottaa omilla vastaanottimillaan. Mielestäni on jotenkin järkevämpää, että kaapelitelevisiota hallitaan suomalaisissa käsissä eikä vain eurooppalaisten Eurosporttien ja muitten kautta tuoteta satelliittiohjelmaa. Mielestäni on jollakin tavalla käsittämätöntä, että ulkomaalaiset saisivat omistaa ja näyttää, mitä haluavat, mutta suomalaisen kaapeli-tv:n ohjelmiston markkinointia ja jakelua pyritään rajoittamaan mahdollisimman paljon.

Ed. S a a r i o : Herra puhemies! Keskustelussa on paljastunut mielenkiintoinen totalitaristinen viestintäkäsitys. Ne, jotka vastustavat hallituksen ehdotusta, ovat perustelleet vastustamistaan viestinnän keskittymisellä. Päinvastoin tämä merkitsee käytännössä sitä, että mainosmarkkoista, joista mielenkiintoista kyllä ed. Seppänen on erityisen huolissaan, tulee nyt kilpailemaan yksi lisätekijä: MTV-Yle-järjestelmän kanssa. Minä näen tämän mieluummin sellaisena, että viestinnän mahdollisuudet lisääntyvät ja monipuolistuvat. Me kaikki tiedämme, että kaapeli ja sen jatkeena oleva mikrojärjestelmä ei suomalaisessa väestöpohjassa saata olla kovin merkittävä journalististen uusien mahdollisuuksien tae, mutta se joka tapauksessa merkitsee sitä, että muutkin kuin Yle ja MTV pystyvät Suomessa harjoittamaan tätä toimintaa.

On myös niin, että on erittäin tärkeätä, että paikallisille mainosmarkkinoille saattaa ilmestyä myös muita mahdollisuuksia, ed. Seppänen, joka olette mainonnasta huolissanne. Pitääkin olla, sillä kuluttajat maksavat mainontaa. Näin ollen me pääsemme toteuttamaan alueellista mainontaa huomattavasti halvemmilla hinnoilla kuin siinä järjestelmässä, jonka Yle on toteuttanut. Samalla on syytä muistaa, että ed. Skinnarin huolehtima suomalainen ohjelmatuotanto on erityisen kallista. Paitsi että se aika usein on vähemmän kiinnostavaa, myös tuotantokustan-

nuksiltaan se on tavattoman kallista. Tähän on syynä Yleisradion luoma järjestelmä, jossa jokaista lampputta varten on oma ihmisensä.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Toistan vielä, että on täysin ymmärrettävää, että me olemme ed. Tennilän kanssa eri linjoilla itse asioissa, mutta kunnioitan suuresti ed. Tennilää siitä, ettei hän yhdy ed. Seppäsen esittämään asiattomaan uhkailuun. Se on minusta aika arvotonta, kun keskustellaan toisesta asiasta. Minusta on hyvä, että käytetään asiaperusteluja poliittisessakin keskustelussa.

Mitä ed. Kasurisen kommenttiin valvonnasta tulee, valvontateknikka ja valvontamenetelmät ovat edelleen täsmälleen samanlaiset kuin ne olivat silloin, kun hän oli ministeri ja kantoi vastuun siitä. Valvontamenetelmät eivät ole siltä osin muuttuneet miksiäkään.

Sen lisäksi haluan todeta, mitä keskittymiseen tulee, että suhtaudun siihen hyvin kriittisesti ja olen valmis jopa harkitsemaan lainsäädäntöä sen estämiseksi. Totean vain, ettei se ole aivan yksinkertainen asia. Mikkelissä on hyvin voimakas ykköslehti. Mikkelissä on paikallisradio, joka oli hyvin lähellä konkurssia puoli vuotta sitten. Ykköslehti osti sen. Näin ollen keskittämisen kautta pelastettiin monipuolisuutta Mikkelissä. Kun tuomitaan keskittämistä, pitää muistaa, että mitalilla on myös toinen puoli, joka näyttää kauniimmalta ainakin tässä tapauksessa. Näin ollen lain säätäminen on äärettömän vaikeata, mutta sitä pitää minusta myös voida harkita, jotta voidaan välttää sen tyyppisiä seurauksia, jotka ovat todella haitallisia sekä monipuolisuuden että sananvapauden kannalta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. U k k o l a : Herra puhemies! On aivan paikallaan olla huolissaan viestinnän keskittymisestä ja viestimien monipuolisuudesta, niin kuin ed. Myller ponnessaan on. Muuten tällä hetkellä on kysymyksessä pelkästään tekninen laki, jolla ei viestien keskittymiseen ja monipuolisuuteen mielestäni vaikuteta yhtään mitään, eli väärä ponsi väärän lakiesityksen yhteydessä.

Minä olen huomannut, että viestien keskittymisestä pitää olla huolissaan, mutta demareilla tuskin siinä on mitään huolta kannettavana. Ylen pääjohtajana on julkidemari. Viime juhan-

nuksesta kunnallisvaaleihin saakka Suomen suurin sanomalehti ei muuta tehnytkään kuin julkaisi SDP:n propagandaa ja ajoi porvarihallitusta ulos. Minä ihmettelen, että se vielä on pystyssä sen melskaamisen jälkeen, jota Helsingin Sanomat muutaman kuukauden ennen vaaleja harjoitti.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Kun en saanut vastauspuheenvuoroa edellisen puhemiesen aikana, niin käytän lyhyen kommenttini täältä omalta paikaltani. Nimittäin jäin todella hämmentyneenä kuuntelemaan ministeri Norrbackin ajatuksia hänen ensimmäisessä puheenvuorossaan siitä, millä tavoin vähemmistöjen mahdollisuudet päästä radio- ja tv-toiminnassa mukaan voidaan käsittää. En lähde puolustelemaan ed. Seppäsen puheenvuoroa, mutta minun käsittääkseni on myös aivan loogisesti nähtävissä, että jos me vähennämme toisaalta niitä taloudellisia mahdollisuuksia, joita Ylellä on, niin totta kai se silloin vaikuttaa siihen osuuteen, mikä on erilaisilla kansalaisryhmillä. Olen itse ollut voimakkaasti Helsingin alueella myös ruotsinkielisten palvelujen puoltajana, mutta minusta tuntuu, että kannattaisi olla myös liikenneministeriössä jatkossa huolissaan siitä, mitkä ovat ne resurssit, joilla näitä tehdään. Pääoman ja kielellisten vähemmistöjen etujen yhdistäminen voi joissain tapauksissa olla hieman vaikeampaa kuin historiassa.

Ed. L a h i k a i n e n : Arvoisa puhemies! Tästä laista on käyty hyvin paljon keskustelua, ja näyttää siltä, että eri näkemykset eivät tahdo kohdata oikeastaan millään tavoin toisiaan. Kysehän on tässä lainsäädännössä siitä, että nopeat syövät hitaat. Kuka ensin ehtii rahoineen mikroaalloille, pääsee omalla asiallaan viestiin. Tässä tapauksessa viestinnän vapaus kääntyykin hallituksen esitystä vastaan.

Haluan kannattaa, herra puhemies, ed. Kasurisen tekemää hylkäysehdotusta.

Tässä keskustelussa on esitetty paljonkin perusteluja. Niistä voisin mainita mm. sen, että tämä on väärän lain piirissä oleva asia, minkä jo ed. Tennilä on tuonut aikaisemmin tässä keskustelussa tänään esille. Samoin pelisääntökeskustelu viestimien välillä ei ole kohdallaan eikä tasapuolinen verrattuna muuhun radiotoimintaan. Toisaalta tässä on hyvin selkeästi tullut myös esille se, että tämä ei tule parantamaan haja-asutusalueiden ohjelmapalveluja kalliina ja vaikeana ratkaisuna.

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! On toki oikein ja hyvä, että eduskunnassa käydään viestintäpoliittista keskustelua, koska asia on tärkeä. Mutta haluaisin kuitenkin palauttaa tämän keskustelun niihin mittasuhteisiin, mistä tämän nyt kolmannessa käsittelyssä olevan lain osalta on kysymys. Tällä ei tehdä mitään viestintäpoliittista vallankumousta meidän maassamme, ei romuteta suomalaista kulttuuria eikä viestinnän perusteita. Kysymys on vain siitä, että kun meillä tällä hetkellä 217 kaapeliyhtiön liittyjämäärä on hieman vajaa 800 000, niin nämä yhtiöt saavat oikeuden käyttää mikroaaltolähettämiä kaapeli-verkkojensa jatkeena, jolloin niillä on mahdollisuus saada liittyjikseen noin 100 000 tai enintään 200 000 lisäliittyjää.

Tällä hetkellä Yle, jonka toimintamahdollisuuksista täällä on oltu kovasti huolissaan, pyörittää noin 2 miljardin markan vuotuista budjetia. MTV, jonka toimintamahdollisuuksista myös on oltu huolissaan, ottaa mainosmarkkoja vuodessa noin 600 miljoonaa. Näiden kaapeliyhtiöiden mainostulojen määrä oli viime vuonna noin 30 miljoonaa. Nyt jos oletetaan, että ne saavat viidenneksen lisää liittymiä, niin tuskin rohkeimmatkaan ennustavat, että viidenneksen katsojapohjan lisäys mahdollistaisi niille kuin enintään mahdollisuuden tuplata mainostulojensa määrän. Silloin kun ollaan 50–60 miljoonassa, se jää vielä alle 10 prosentin siitä, mitä MTV edustaa.

Tänä päivänä ilmeisesti jokaiselle kansanedustajalle oli MTV:n toimesta jaettu lehtinen, jossa esitellään näitä lukuja. Täällä todetaan, että tv:n katselusta Suomessa viime vuonna Ylen lähetyksen osuus oli 50,1 prosenttia, MTV:n osuus 21,2 prosenttia, Kolmostelevisiön 14,9 prosenttia ja kaapelitelevisioiden, joita tässä tavattomasti nyt on pelätty, osuus 0,7 prosenttia. Tämä on MTV:n paperi, joka meille on jaettu.

Nyt on muistettava myös se, että koska kaapelilaki edellyttää, että kaapeliyhtiöitten on jaettava myös kaikki yleisradiolähetykset, niin jokaisen kaapeliyhtiön liittyjän on maksettava myös Ylen katselumaksu ja siltä osin he varmistavat Ylen tulojen säilymisen.

Kun puhutaan keskittymisestä, niin kyllähän meidän on pakko myöntää, että Yle, niin välttämätön ja tärkeä kuin se onkin, on aika tavalla merkittävä viestinnän keskittymä tässä maassa. Vaikka se on eduskunnan radio, meidän on myös myönnettävä se, että aika paljon on ollut arvostelua sen suhteen, miten eduskunta omaa viestintään on pystynyt hallinnoimaan ja vaikut-

tamaan siihen, että sen ohjelma olisi korkeatasoista ja kansalaisia kiinnostavaa ja tyydyttävää.

Kun sananvapaudesta on erityisesti oltu huolissaan, on myös muistettava se, että kaapelilähetyksissä on nimenomaisesti todettu, että kaapeliyhtiöiden on kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin luovutettava ohjelma-aikaa kaikille sitä haluaville. Ylen osalla ei suinkaan näin ole. Tällä säädöksellä on nimenomaan pyritty turvaamaan sananvapautta ja sitä, että paikallista ohjelmatointia pyrittäisiin edistämään.

Nyt täällä on, aivan niin kuin Ylen taholta on moneen kertaan esitetty, myös tässä keskustelussa erityisesti ed. Tennilän ja myös monen muun taholta esitetty, että mikäli tulee kilpailua, niin Ylellä ei ole entisenlaista mahdollisuutta tuottaa hyviä ohjelmia ja palvella katselijoita ja kuuntelijoita hyvin. Jos tätä logiikkaa noudatetaan, aivan samalla tavallahan kansanedustajat voisivat sanoa, että mekin pystyisimme paremmin palvelemaan kansaa ja tekemään parempia päätöksiä, ellei olisi olemassa sellaista vaaraa, että vaaleissa tulee ehdolle myös kilpailevia ehdokkaita. (Ed. Halonen: Onneksi sitä ei päätetty yksistään rahalla!)

Ed. Tennilän ihannejärjestelmässä niin on ollutkin, että ei ole tarvinnut kilpailevia ehdokkaita näihin saakka pelätä. Kilpailu aina, kun se omalle kohdalle sattuu, on tavattoman ikävää ja hankalaa, mutta mielestäni meidän on siihen alistuttava, se pitää meidät virkeinä kansan palvelijoina. Myös Ylen on mielestäni välttämätöntä jonkinlaiseen kilpailuun osallistua.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ed. Saari puhui Yleisradion alistamisesta kilpailuun. Kilpailu joukkotiedotusmarkkinoilla on erittäin kova, jopa niin kova, että se uhkaa sananvapautta. Kilpailu uhkaa sananvapautta käytännössä silloin, kun ohjelmat samankaltaistuvat, silloin, kun ei ole mahdollisuutta monipuoliseen ohjelmatuotantoon, mikä maksaa rahaa.

Minusta tuntuu siltä, että tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä keskusta maksattaa Yleisradiolla omaa vaalitappiotaan viime kunnallisvaaleissa. Keskusta sai vaaleissa turpiinsa rajusti kansalta, koska kansalle oli tiedonvälityksessä kerrottu keskustan valheellisista vaalilupauksista ennen vaaleja ja sitten niiden realisoinnista vaalien jälkeen. Muulla tavalla ei ole ymmärrettävissä se kritiikki Yleisradiota ja Yleisradion uutistoimintaa kohtaan, jota keskusta erilaisissa yhteyksissä esittää. Tässä mielessä keskustan hyökkäys Yleisradiota vastaan tämän lakiesityk-

sen hyväksymisen muodossa on selvä kosto siitä, että kansa äänesti vaaleissa keskustan mielestä väärin, kun sille oli kerrottu keskustan sanojen ja tekojen ristiriidasta.

Mitä tulee tämän asian käsittelyyn yleisesti ottaen, jossakin yhteydessä tässä salissa kuuluu ja kuultaa selvästi Erkon ääni. Kun ed. Rauramo puhuu, ikään kuin Erko-konserni puhuu. Erko-konserni on tässä asiassa ed. Rauramon esittämien mielipiteiden muodossa mukana kaavamassa tosiasiallista sananvapautta sananvapauden laajentamisen merkeissä.

Nimittäin jako, joka meillä tällä hetkellä on maassa yleisradio- ja mainostoiminnan välillä, on selkeä ja yksinkertainen ja turvaa vähemmistöille monipuolisen ohjelmatarjonnan. Kun ministeri Norrback puhuu uhkailusta ja sanoo, että tässä jollakin tavalla uhattaisiin esittämällä, että myös ruotsinkieliset ohjelmat joutuvat säästöjen kohteeksi silloin, kun yleisradiotoiminnassa säästetään, mielestäni se on farisealaista. Ministeri Norrback ei uhkaile. Ministeri Norrback tekee parhaansa monipuolisen ohjelmatarjonnan vähentämiseksi ja sitä kautta sananvapauden vähentämiseksi tässä maassa.

Ministeri Norrback on tuomassa meille lakiesityksen, joka syö resursseja yleisradiotoiminnalta ja myös kaupalliselta mainosrahoitteiselta toiminnalta. Maamme ei kestä kahta kaupallista televisiokanavaa, minkä lakiesitys tuo mukanaan, ilman suuria vaikutuksia ohjelmatoiminnan monipuolisuuteen, ilman ongelmia ohjelman levittymisessä maaseudulle, ilman ongelmia levittymisessä haja-asutusalueille, missä keskustalla on ollut paljon kannattajia. Keskustan kannattajat, jotka asuvat haja-asutusalueella, eivät pääse tämänkään lakiesityksen avulla toteutettavan ohjelmatarjonnan piiriin, vaan ohjelmatarjonta tulee keskittymään niille alueille, joilla jo on paras ohjelmatarjonta tässä maassa.

Keskusta kostaessaan Yleisradiolle omaa vaalitappiotaan väärin perustein — eihän se Yleisradion vika ollut, että keskustalla sanat ja teot ovat olleet ristiriidassa ja kansa on saanut siitä tietää — tässä kostomentaliteetissaan tuhoaa ohjelmatarjontaa niillä alueilla, joilla on eniten keskustan kannattajia, tai ei ulota uutta ohjelmatarjontaa sinne, vaan taistelua käydään kuluttajien markoista niillä alueilla, joilla on jo paras tarjonta.

Koko ajan taustalla vaatii Erko-konserni. Tämä asia on yllättävän vähälle huomiolle jäänyt tässä yhteydessä. Niin kuin ed. Myller täällä esitti, Yhdysvalloissa ei sallittaisi sitä, mikä tä-

män lakiesityksen myötä tulee mahdolliseksi. Erkkö kaappaa televisiokanavan tässä maassa ja ministeri Norrback omalla toiminnallaan edistää tätä päämäärää. Tosiasiallisesti meillä on kaiken aikaa menossa uhka, että Erkkö kaappaa MTV:n, kaappaa MTV:n mainostajilta. Siis meillä taistellaan tällä hetkellä vallasta joukkotiedotuksessa, ja MTV elää jatkuvan kaappausuhan alaisena, jonka uhan muodostaa Erkkö-konserni. Sen ohella maahan ollaan luomassa nyt Erkkölle tilaustyönä tällainen toinen kanava, PTV:n jatke mikroaalloille suurimpiin asutuskeskuksiin ja sinne, missä on eniten kuluttajia. Ministeri Norrback aivan turhaan tässä yhteydessä vakuuttaa tuovansa keskittymistä rajoittavan lakiesityksen eduskuntaan nostettuaan ensin kädet Erkon edessä ylös ja annettuaan Erkkölle täyden vallan levittää toimintaansa lehdistökustannustoiminnasta televisio-ohjelmien lähettämisen puolelle. Siis me tarvitsemme pakeitin, jos olemme todella lisäämässä sananvapautta tässä yhteydessä, mutta rajoittamassa joukkotiedotuksen keskittymistä. Me olisimme tarvinneet pakeitin.

Tämä ratkaisu yksittäisenä ratkaisuna saa aikaan Erkkö-konsernille ylivoimaisen kilpailuasetelman maailman mitassa niin merkittäväällä lehdellä yhdistettynä kokonaiseen televisiokanavaan, joka sille tätä kautta tulee. Tämän keskittymän purkaminen sen jälkeen, kun se on syntynyt tämän lakiesityksen perusteella, menee jo perustuslain säätämisjärjestyksen puolelle, ja siinä yhteydessä ministeri Norrbackin lausunnot siitä, että tullaan kaventamaan oikeuksia, eivät ole mahdollisia. Perustuslain säätämisjärjestyksessä Erkkö-konserni ed. Rauramon ja muiden suulla ja kokoomuksen tuella täällä tulee varmasti toimimaan siihen suuntaan, että tosiasiallista joukkotiedotuksen keskittämistä ei siten pureta, kun ministeri Norrback sallii sen syntyvän.

Tässä mielessä minä kyllä ihmettelen, että koko ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä on saatu ministerin taakse. Siellä ollaan näköjään enempi solidaarisia ja vähempi huolissaan omista kannattajista ja heidän mahdollisuuksistaan saada palvelutoimintoja Yleisradiolta. Jos ruotsinkielistä väestönosaa on maassamme 7 prosenttia ... (Ed. Kekkonen: 5 prosenttia!) — 5 prosenttia — kannatusta on RKP:llä 5,5 prosenttia, jos nyt siitä puhutaan. Joka tapauksessa Yleisradion budjetista yli kaksinkertainen osuus menee ruotsinkielisten ohjelmien ylläpitämiseen. Eli tältä osin ruotsinkieliset ohjelmat

ovat saaneet myöskin suomenkielisten lupamaksajien rahoja tämän toiminnan rahoittamiseen. Minusta se on ollut ihan perusteltua ja oikein, koska me olemme turvanneet sillä tavalla Yleisradion monipuolisuutta ja monipuolista ohjelmatarjontaa myöskin sille vähemmistölle, jonka ruotsinkielinen vähemmistö muodostaa.

Mutta nyt kun rupeamme tämän lakiesityksen säätämisen jälkeen säästämään Yleisradion mainoksettomassa ohjelmatarjonnassa, kun mainosmarkkoja ei ole, mainosrahoitteiset kanavat eivät taatusti tule lähettämään ruotsinkielisiä ohjelmia, MTV ei lähetä ruotsinkielisiä ohjelmia ja Erkkö-konserni ei lähetä ruotsinkielisiä ohjelmia. Eihän Erkkolla ole yhtään ruotsinkielistä lehteäkään, ei Erkkö ole huolestunut maamme ruotsinkielisen väestönosan palvelemisesta ruotsin kielellä. Kun kumpikaan mainosrahoitteinen kanava ei tuota ruotsinkielisiä ohjelmia, miksi meidän pitäisi niitä resursseja, joita Yleisradiolla on, tällä tavalla käyttää vähemmistön osuuden turvaamiseen siinä mitassa kuin sitä nykyisin tehdään? Minä uskon, että se ei ole mahdollista.

Tämän takia minä en uhkaile, ministeri Norrback, kun minä sanon, että käytännön toimenpiteenä ruotsinkielisten ohjelmien tarjonta tulee vähenemään, kun Yleisradio ajetaan sellaiseen taloudelliseen tilaan, mikä tämän Erkkölle annettavan erityisedun perusteella tulee toteutumaan. Tämän takia ministeri Norrbackin pitäisi kaikesa toiminnassaan ottaa huomioon myöskin se, ketä hän edustaa, eikä vain niitä kaupallisia intressejä, jotka tässä tapauksessa eivät ole edes koko elinkeinoelämän intressejä. MTV ei tue tällaista lakiesitystä sen takia, että se tietää ohjelmien tarjonnan yksipuolistuvan ja samanaistuvan silloin, kun kilpailu käydään niistä rahoista, joilla ohjelmia tuotetaan.

Herra puhemies! Näillä perusteilla ja joukkotiedotuksen todellisen vapauden nimissä minäkin kannatan niitä esityksiä, joita täällä on tehty tämän lakiesityksen hylkäämiseksi. Meillä on käsissämme lakiesitys, jolla tosiasiallisesti ei tuoteta lisää ohjelmia. Ed. Rauramo Erkon suulla täällä puhuessaan puhui siitä, että on ulkomaisia ohjelmatarjontoja, mutta siellä ovat takana sellaiset voimat, sellainen raha, sellainen monikanallinen levitys, että se ei ole riippuvainen Suomen rahoituksesta. Mutta kun me tuotamme Suomeen ohjelmia, niin me olemme riippuvaisia niistä rahoituksista, jotka ovat Suomessa, ja me emme voi turvata sitä rahoitusta tuhlaamalla rahoja liian moneen levityskanavaan.

Mielestäni monipuolinen ohjelmatarjonta toteutuu jo tämän mallin puitteissa, joka alkaa ensi vuonna yhteistyöllä Yleisradion ja MTV:n kesken, ja Erkon päästäminen sille markkinalle PTV:n muodossa ja näiden mikroaaltojen muodossa saa aikaan mahtavan joukkotiedotuskeskittymän, jolle ei ole veroista läntisessä maailmassa, niissä maissa, joissa me sanomme olevan sananvapauden.

Sen jälkeen, kun Erko tulee televisiotoinnan puolelle, meillä on aivan ainutlaatuinen joukkotiedotuskeskittymä Suomessa. Ei Amerikassa eikä missään ole vastaavaa. Ei voi palvella tämän maan etuja, että sananvapaus keskittyy. Sananvapaus ei voi lisääntyä silloin, kun se keskittyy. Tästä on kysymys silloin, kun valtioneuvosto on tehnyt esityksen, jolla lähes mekaanisesti ollaan tuhoamassa Suomen sähköisen viestinnän markkinat.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Mitä ed. Seppäsen uhkailuun tulee, kehotan häntä lukemaan ensimmäisen kommentini tekstiä. Se ei kaipaa minuslta sen enempää kommenttia.

Keskustelu Yleisradion toimittajien kanssa tässä salissa on jotenkin aika lailla toivotonta tietenkin. Haluan vain vielä kerran todeta, että mikroaaltojen käyttöönotto ei vaaranna Yleisradion taloutta sanottavasti, vaan tämä on tapa tarjota sitä ohjelmistoa, mitä tulee kaapeliverkoston kautta, useammalle ihmiselle kuin tänään. Minusta on mielenkiintoista kuulla, kun Ylen toimittajat vastustavat kilpailijoiden ohjelmatarjonnan tarjoamista muille ihmisille kuin niille, jotka tänä päivänä voivat seurata esimerkiksi PTV:tä.

Kun ed. Seppäsen puhui kunnallisvaaleista, haluan vaan muistuttaa mieleen, että ei mikään muu yritys kuin Yle olisi voinut keskeyttää vaaliraportointia ennen kuin lopputulos oli tiedossa. Ainoastaan monopoliyritys, joka kunnioittaa itseään liikaa, voi näin tehdä. Minä olen kehottanut heitä keskeyttämään myös jääkiekko-ottelun lähettämisen, kun 15 minuuttia otteleaika on jäljellä, ja pyytämään joukkueenjohtajat kommentoimaan lopputulosta. Se olisi yhtä nurinkurista kuin se, että vaalien raportointi keskeytettiin ennen kuin lopputulos oli tiedossa. Mitä varten koko ohjelma tehtiin? Tällaisia erehdyksiä ei vapaassa kilpailutilanteessa mikään yritys muuten tekisi kuin sellainen, joka uskoo olevansa hyvin vahva. Eli kyllä kilpailu tuo myös lisää palvelua, lisää tarjontaa ja aktivoi muita

yrityksiä hyvin paljon. On toivottavaa, että tämä leviää vähän enemmän Yleen, mihin se toki monessa toimituksessa on jo ilmestynyt, muttei näköjään valitettavasti vielä kaikkialla.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Pyyisin vastauspuheenvuoroa ed. Saaren käyttämään puheenvuoroon. Sitä en silloin saanut, mutta sallittaneen nyt sanoa muutama kommentti siihen.

Ensinnäkin valiokunnan puheenjohtaja ed. Saari korosti jälleen kerran sitä, että tämä laki on pelkästään tekninen. Käsitykseni mukaan se ei ole sitä. Tällä lailla ollaan tekemässä Suomeen neljättä valtakunnallista tv-kanavaa. Tätä perustelen sillä, jonka perustelun käytin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä: kaapeliteleviisioinnit ovat Suomessa ketjuunuttaneet yhden kanavansa lähetystoiminnan ns. paikallisteleviisiksi, PTV:ksi. Tämä kanava lähettää jo tällä hetkellä yhdenmukaista ohjelmistoa yli kymmenellä paikkakunnalla. Meidän tekninen varustautumismme ja kehityksemme on se, että käytännössä kaikki merkittävät asutuskeskukset voidaan ketjuunuttaa ja tätä kautta synnytetään uusi valtakunnallinen mainoskanava. Minä sallin, että näin tapahtuu.

Mutta minä edellytän, että tätä uutta valtakunnallista mainoskanavaa kohdellaan samalla tavoin kuin muutakin meidän mainosrahoitteista televisiotoimintaamme eli sille säädetään samat maksut tietysti suhteessa toimintaan ja tuottoon kuin on tällä hetkellä MTV:llä velvoitteena kartuttaa rahastoa. Jos systeemi näin hoidetaan, niin ok. Luodaan näitä kanavia Suomeen vaikka kymmenen. Mutta saman kaltaista kohtelua minä edellytän kaikille, jotka mainospuolella operoivat.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Oikaisuna ed. Saaren puheenvuoroa siitä, mikä minkin tv-kanavan osuus katselijoista on, seuraavaa: Tutkimuksen mukaan TV 1:n osuus katselijoista on 31 prosenttia, TV 2:n 19 prosenttia, ruotsinkielisen tv:n 3 prosenttia, MTV:n 21 prosenttia ja TV 3:n 19 prosenttia, kaapeli-tv:n, satelliitti- ja muiden televisioiden 6 prosenttia tällä hetkellä. Se on tarkoitus nostaa tällä ratkaisulla 10 prosenttiin. Näin arvioin.

Kysymys on nimenomaan siitä, että PTV:n ketjuunuttamisen kautta, niin kuin on todettu, luodaan neljättä verkkoa, joka toimii sillä tavoin eri lähtökohdista kuin muut, että sillä ei ole mitään toimilupaa, sillä ei ole mitään velvoitteita.

ta, se voi toimia täysin niin kuin se tykkää. Tämä on se ero. Jos on sama lupamenettely kuin muilla, niin kuin ed. Kasurinenkin sanoi, olkoon sitten niin, mutta tehdään kaikki harkiten. Minun käsitykseni on se, että Suomessa ei ole resursseja eikä voimavaroja neljään tv-kanavaan. Se on minun varma käsitykseni. Yksi lisää, jota nyt ollaan synnyttämässä, syö näitä muita ja viime kädessä pahimmin Yleisradiota.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ministeri Norrback sanoi aivan oikein, että on hirveän hankala keskustella tästä asiasta sellaisten ihmisten kanssa, joilla on oma ketunhantä kainalossa, eli Yleisradion toimittajien kanssa. Se oli kaikkein naurettavinta, että vastustettiin mikrojen tuloa sillä, että maakuntalehdet menisivät konkurssiin tällä perusteella. Niin kauan kuin on MTV:n asemasta keskusteltu, aina on peloteltu sillä, että se vie maakuntalehdiltä toimintavapauksia. No, on huomattu, että nämä pelot ovat olleet aivan turhia. Sen sijaan on kyllä ihan aiheellista keskustella ja pitää huoli siitä, että ei synny tiedotuskeskittymiä. Aivan ilmeisesti tässä on sellainen mahdollisuus tulevaisuudessa, mutta ei tämän lain ansiosta, vaan ihan luonnonmukaisesti. Silloin tietysti täytyy olla valmis puuttumaan tällaisiin omistuksellisiin keskittymiin.

Mutta minä olen paljon enemmän huolissani siitä, että meidän sanomamme ja viestimme ovat keskittyneet tällä hetkellä. Eli päättäjät, jotka päättävät, lukevat vain yhtä tiettyä lehteä, tekevät omat johtopäätöksensä sen perusteella ja kuvittelevat, että koko kansa ajattelee sillä tavalla kuin yksi lehti ajattelee. Minusta tämä on kaikkein vaarallisin keskittymistä.

Ed. R a u r a m o : Herra puhemies! Aivan lyhyesti ed. Seppäselle: Minä olen samaa mieltä, mitä ministeri Norrback totesi, että tällä lailla ei näitä uhkia luoda, joita ed. Seppänen maalaili puheenvuorossaan. Täytyy muistaa kuitenkin, että vastaanottimen toisessa päässä on ihminen, joka joutuu maksamaan yli 3 000 markkaa saadaakseen kaapeli-tv:n kotiinsa ja senkin jälkeen kuukausimaksua ohjelmistosta. Kyllä silloin mielestäni täytyy vastaanottajallakin olla jokin halu saada muutos ja hänen täytyy olla pettynyt tämänhetkiseen ohjelmatarjontaan, mitä täällä kovasti kehutaan. Me kaikki tiedämme, että tämä on kaupallinen tv-yhtiö ja toimii kaupallisin perustein, niin että jos on ostajia, kaapeleita ja mikroaaltoja myöten ohjelmia lähetetään koteihin.

Ymmärrän kyllä senkin, että edustajat Seppänen ja Tennilä — onneksi kohtalaisen avoimesti — myöntävät, että he haluavat rajoittaa kilpailua. Mutta en ymmärrä SDP:n näin voimakasta tahtoa kilpailun rajoittamiseen tässä asiassa. Ed. Kasurinen peräsi PTV:ltä, kaapelitelevisioyhtiöltä, samanlaisia maksuja kuin MTV:ltä. Kaikki kaapelitelevisioyhtiöt ovat tällä hetkellä tappiollisia. Tarkoittiko ed. Kasurinen, että yhteiskunnan pitäisi tukea näitä yhtiöitä?

Ed. S e p p ä n e n : Herra puhemies! Täällä kilpailun edistämisen nimissä esitetään lausuntoja, jotka tukahduttavat toteutuessaan kilpailua. Ihmettelen, monellako eurooppalaisella maalla on varaa neljään valtakunnalliseen televisiokanavaan, niin kuin Suomessa nyt pyritään tuottamaan neljä kanavaa. Onko Ruotsilla varaa, onko Norjalla varaa, onko Tanskalla varaa? Englannilla on neljä televisiokanavaa ja Ranskalla viisi, kuitenkin huomattavasti suuremmilla resursseilla ja katsojapohjalla kuin meillä on. Eli täytyy ottaa huomioon myös se, että kilpailussa jotkut ovat kuin paremmassa asemassa, niin kuin tässä tapauksessa Erkkö, jonka on lehtitoiminnan voittoja käytettävä nyt joihinkin sellaisiin tarkoituksiin, jotka ovat tulevaisuuden kanavia. Tässä mielessä kaappaus, jota ed. Rauramo tukee, on tapahtumassa tämän lakiesityksen perusteella.

Mitä tulee ministeri Norrbackiin ja hänen käyttämiinsä puheenvuoroihin, niin kylläpä näköjään on niin, että hallitusta kiusaa edelleenkin vapaa tiedonvälitys, mitä vapautta pystyvät toteuttamaan Yleisradion toimittajat välittäessään tietoja. Yleisradiopäivillä ministeri Norrback moitti Yleisradiota siitä, että Yleisradio olisi sanonut, että täällä oli joku ponsiäänestys ydinvoimasta, ja ilmoitti, ettei sellaista äänestystä täällä ole ollut, jossa olisi äänestetty ydinvoiman puolesta tai sitä vastaan. Olen hirvittävän iloinen, että joukkotiedotus ei tällaisia päästöjä, mitä ministeri Norrbackilta usein pääsee, levitä virallisena totuutena, etteikö täällä muka olisi äänestetty ydinvoimasta tai ei. Kyllä täällä äänestettiin, ja ministeri Norrback oli siinä äänestysessä ydinvoiman kannattajana. Olen erittäin iloinen, että tämä tieto välitettiin Suomessa. Olisi ollut todellinen päästö — varmasti se, mihin ministerit ja hallitus pyrkivät — se että olisi sanottu, että täällä ei äänestetty ydinvoimasta, vaan että täällä oli äänestys jostakin muusta asiasta.

Ed. R e n l u n d : Arvoisa puhemies! Haluan todeta vielä kerran, että kyllä tässä keskustelussa on liioiteltu liian paljon jo tässä vaiheessa. Uskon nimittäin, että mikroaaltojen käyttö tulee olemaan loppujen lopuksi olemattoman pieni asia.

Toisaalta haluan sanoa ed. Kasuriselle, että MTV:tä ja PTV:tä ei voida vertailla. On muistettava, että MTV käyttää nimenomaan Ylen rakentamaa verkostoa, mutta PTV on nimenomaan rakentanut kaapeliverkon itse ja maksanut verkon. Siinä minusta on huomattava ero. On korkea aika luopua monopoliajattelusta, niin kuin ed. Rauramo sanoi. Ymmärrän kyllä, että edustajat Seppänen ja Tennilä puhuvat voimakkaasti monopolijärjestelmän puolesta, mutta en olisi uskonut, että SDP puolustaa näin vankasti nimenomaan Ylen asemaa.

Ed. S k i n n a r i : Herra puhemies! Sosialidemokraatit onkin isänmaallinen puolue, joka katsoo koko kansan etua. Tässä onkin se ongelma, että porvarihallitus ei ymmärrä sitä, miten bisenstä tehdään. On kysymys siitä, että emme me Suomessa pärjää. Emme me voi tehdä huonekaluja ja vaatteita pelkästään toisillemme emmekä me voi tehdä myöskään ohjelmia, ei edes televisio-ohjelmia suomeksi ja ruotsiksi toisillemme, vaan meidän pitäisi pystyä viemään suomalaisia tekijänoikeuksia ulos. Bruttokansantuotteesta Suomen tekijänoikeudet ovat 2,9 prosenttia, Ruotsissa 6,6. Suomessa ne työllistävät 70 000 ihmistä, Ruotsissa monin verroin enemmän. Tällä hallitus panostaa pelkästään tämän tyyppiseen kotimaiseen toimintaan, jossa palveluja myydään suomeksi ja ruotsiksi suomalaisille. Tässä on se ero.

Teillä ei ole minkäänlaista näkemystä siitä, mikä on seuraava askel. Kuten täällä on moneen kertaan todettu — minä en ole Yleisradion entinen enkä nykyinen toimittaja — tulos on keskittyminen, joka ei edes Yhdysvalloissa ole mahdollista. Täällä ei nähdä, mitä on tapahtumassa. Tällä systeemillä, mikä nykyisellä hallituksella on, vielä tämän eduskunnan aikana tulette näkemään, että siinä, mitä te yritätte väittää, te olette täysin väärässä. Missä on se hallituksen esitys? Silloin, kun kaapeli-tv-lainsäädäntöä viisi vuotta sitten eduskunnassa tehtiin, vakuutettiin, että Suomessa ei tule sellaista vaaraa, voidaan tehdä tällainen kaapeli-tv-järjestelmä. Alueellinen tilanne osoittaa, että yksöislehdet ovat lähteneet mukaan, luoneet pelikentän. Valtakunnallisesti voidaan todeta, että

alueellisesti suuret lehdet ovat sen verran heikoilla, että tässä rahoitustilanteessa, mikä Suomessa on, ei ole välttämättä kuin kuukausien asia, että tilanne on täysin toisen tyyppinen. Siinä mielessä minusta hallituspuolueet, ehkä vilpittömyyttään mutta kuitenkin, ovat olleet sinisilmäisiä ja luomassa pelikentän, joka on helppo valloittaa sen, jolla on rahaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kasurinen ed. Lahikaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Tennilä ed. Kasurisen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee esityksen yleisradiolaiksi, jossa kiinnitetään erityistä huomiota suomalaisen ohjelmiston tuotantoedellytysten parantamiseen ja alueellisesti tasapuoliseen ohjelmatarjontaan."

Ed. Myller ed. Iivarin kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin viestinnän keskittymistä estävän lainsäädännön aikaansaamiseksi ja viestinnän monipuolisuuden turvaamiseksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Toinen varapuhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Anttila S.-L., Anttila U., Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Enestam, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen,

Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-
oja, Korva, Koski, Kääriäinen, Laakkonen,
Laivoranta, Lamminen, Laurila, Lehtinen, Liik-
kanen, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm,
Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäke-
lä, Mäki-Hakola, Mölsä, Nikula, Nordman,
Norrbäck, Näsi, Ollila, Paloheimo, Pelttari, Pie-
tikäinen M., Puhakka, Pulliainen, Rauramo,
Renlund, Riihijärvi, Rossi, Ryynänen, Rätty,
Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Sei-
västö, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Ta-
kala, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen,
Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Vir-
rankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö, Väyry-
nen, Westerlund ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Alaranta, Apukka, Backman, Bell
von, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hä-
mäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki,
Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen,
Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuutti-
la, Laine, Laitinen, Laukkanen V., Lindroos,
Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Met-
sämäki, Muttilainen, Myller, Nyby, Ojala A.,
Ojala O., Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki,
Rask, Renko, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T.,
Rönholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari,
Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tuomioja, Tykky-
läinen, Törnqvist, Urpilainen, Viljamaa, Vuoris-
to, Vähäkangas ja Wahlström.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Andersson, Astala, Donner,
Dromberg, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa,
Juhantalo, Kanerva, Koskinen, Kuittinen,
Kuuskoski, Lahtinen, Laukkanen M., Lax, Leh-
tosaari, Leppänen J., Leppänen P., Lindqvist,
Morri, Mäkipää, Niinistö, Paakkinen, Paasio,
Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen
S., Pokka, Pura, Pykäläinen, Ranta, Rehn E.,
Rehn O., Rusanen, Röntynen, Saapunki, Salo-
lainen, Tiuri, Vehkaoja, Viinanen ja Vähänäkki.

Toinen varapuhemies: Äänestyk-
sessä on annettu 97 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 43.
(Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan
päättäneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi
on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestys ed. Tennilän ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Tennilän ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyk-
sessä on annettu 88 jaa- ja 62 ei-ääntä, 2 tyhjää;
poissa 47. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Myllerin ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Myllerin ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyk-
sessä on annettu 86 jaa- ja 65 ei-ääntä, 1 tyhjää;
poissa 47. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi telehallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 151
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Toisessa
käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt
hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan
päättäneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus vuoden 1992 kolmanneksi lisätalousar- vioksi

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 219
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 59—64
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 55.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu lisätalousarvioesityksestä kokonaisuudessaan. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ehdotusten tekemistä varten ensin menot pääluokittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sitten tulot osastoittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sen jälkeen mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma sekä lopuksi mietinnön toinen ponsi, joka koskee lisätalousarvioaloitteiden hylkäämistä, ja kolmas ponsi, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista.

Jos halutaan tehdä lisätalousarvion yleisperusteluiksi tarkoitettu ehdotus, on se tehtävä ennen mainittujen ponsien esittelyä.

Yleiskeskustelua pääluokista, osastoista tai yleisperusteluista ei enää sallita, vaan ainoastaan ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Kiinnitän edustajien huomiota valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan edustajan tekemä ehdotus, joka tarkoittaa uuden ja hallituksen esitykseen sisältyvästä määrärahan tai muun päätöksen ottamista talousarvioon, voidaan talousarviosta päätettäessä ottaa huomioon ainoastaan, jos se on pantu vireille asianmukaisesti tehdyllä talousarvioaloitteella.

Menojen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puhemiesneuvosto ehdottaa meneteltäväksi siten, että muutosehdotukset tehdään ja käsitellään asianomaisen pääluokan tai pääluokan jonkin luvun kohdalla. Mikäli pääluokan tai pääluokan jonkin luvun kohdalla muutosehdotuksia ei ole tehty, pääluokka tai luku katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Osastoja koskevat ehdotukset tehdään ja äänestykset suoritetaan vastaavalla tavoin kuin menojen pääluokissa.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytä, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Mattila: Herra puhemies! Käsitteltävänä oleva kolmas lisämenoarvio nojautuu pitkälti tapahtuneiden tosiasioiden kirjaamiseen liittäen joillakin muutoksilla, jotka perustuvat ns. Relanderin paketista aiheutuviin järjestely-

hin. Menojen ja tulojen muodossa tämä merkitsee noin 6 miljardin markan lisäpottia. Tulojen ja menojen tarkastelu osoittaa, että tällä lisämenoarviolla muutettu talousarvion taulukko olisi siten runsaat 2,4 miljoonaa markkaa ylijäämäinen.

Valiokunnassa on ollut käsiteltävänä myös mietinnössä kirjatut kuusi lisätalousarvioaloitetta, jotka valiokunta esittää hylättäviksi. Valtiovarainvaliokunta ei esitä hallituksen esitykseen suoranaisia määrärahamuutoksia, sen sijaan kylläkin joitakin perustelulausumia, joilla kiinnitetään hallituksen huomiota eräisiin varsin ajankohtaisiin ja valiokunnan tärkeiksi kokemiin asioihin.

Lisätalousarviossa noudatetaan myös hallituksen omaksumaa ja seuraavina vuosina vielä vahvistuvaa menojen supistamisen linjaa. Tälle tielle on valitettavasti ajautettu monien yllätysten muodossa tulleiden kriisien johdosta. Syytä on todeta kuitenkin, että hallituksen noin kuukausi sitten tekemä periaatepäätös ensi vuoden ja sitä seuraavien vuosien julkisten menojen leikkaamisesta on merkittävältä osaltaan vaikuttanut siihen, että korkokäyrä on lähtenyt laskuun. Mikäli tästä menojen leikkaamisen linjasta pidetään eduskunnassa kiinni ja mikäli on saatavissa mahdollisimman pian myöskin tulopoliittinen ratkaisu ilman kriisejä, vahvistetaan korkojen alenevaa suuntaa pidemmällä aikavälilläkin.

Lisämenoarvio on osaltaan vaikuttamassa kotimarkkinateollisuuden vahvistamiseen. Tämä aivan erityisesti näkyy kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa. Tätä on pidettävä myönteisenä ilmiönä, sillä kotimarkkinateollisuus nimenomaan kaipaa tässä ja nyt konkreettisia tehotomia. Pkt-yritysten vientiosuus maamme tämän hetken kokonaisviennistä edustaa 15 prosentin luokkaa. Vastaava osuus esimerkiksi Saksan ja Italian osalta nousee runsaaseen 50 prosenttiin. On siis korkea aika meilläkin kiinnittää huomiota pk-sektorin vientimahdollisuuksien parantamiseen. Toisaalta olen näkemässä myöskin niin, että parhaimmat ja merkittävimmät investointimme ovat myöskin käynnistettävissä tämän lohkon välityksellä.

Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunnan käsittelyn jälkeen saapui työministeriöltä tarkennusesitys meneillään olevan organisaatiouudistuksen eräistä järjestelyistä. Työministeriön organisaatiota ollaan näet parhaillaan uusimassa, mikä liittyy työministeriön pääluokkaan tässä lisämenoarviossa. Ministeriön hallinto-osaston

ja suunnittelusihteeristön organisaatiorakenteesta tullaan poistamaan toimistot ja työvoimapolveluosastolla ollaan tekemässä vastaava organisaatiomuutos. Tämä edellyttää hallituksen esitykseen verrattuna joitakin pienenhköjä tarkenuksia nyt esitettyyn valtiovarainvaliokunnan mietintöön.

Aivan erityisesti haluan alleviivata sitä, että hallituksen ja hallinnon tulee valmistella talous- ja lisätalousarviot sekä niihin tehtävät muutokset riittävän ajoissa ennen valtiovarainvaliokunnan lopullista käsittelyä. Tämäkin nyt pöydille nimelläni jaettu muutosesitys olisi ollut ajallisesti hoidettavissa normaalissa järjestyksessä. Alun alkaen valtiovarainvaliokunta lähtikin siitä, että muutos jääköön odottamaan seuraavaa lisämenoarviota. Tarkempi selvittely kuitenkin osoitti, että asia on kiireellinen ja tarkoituksenmukainen tarkennus työministeriön pääluokkaan. Näillä perusteilla ollaan päätyvässä siihen, että asia voitaisiin vielä ottaa käsittelyyn. Tulen tältä osin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään tarvittavan muutosesityksen. Mutta alleviivaan sitä, että tämä on poikkeusjärjestely. Tässä tapauksessa hätä ei lue lakia ja käyköön nyt armo oikeudesta, mutta olkoon tämä viimeisen, ainoan kerran.

Valiokunnan mietintöön liittyy kolme vastauslausetta, kuten mietinnöstä on saatu selville.

Lopuksi, herra puhemies, alleviivaan sitä, että tällä lisämenoarviollla ja siihen vielä tehtävällä pienellä tarkennuksella on todella kiirettä, koska sitä on tarkoitus soveltaa 1 päivästä joulukuuta 1992 lukien. Näin ollen lisätalousarvio tulisi käsitellä niin varhain, toivottavasti tämän päivän aikana, että eduskunta ehtisi sen julkaista Suomen säädöskokoelmassa.

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Tämä syksy on ollut jo tähän mennessä valtiovarainvaliokunnan jäsenille suorastaan kaaosmainen. Kolmatta lisäbudjettia on käsitelty samanaikaisesti varsinaisen budjetin kanssa. Tämä ei ole tietenkään mitenkään tavatonta eikä ole aiheuttanut kaaosta, mutta kaaos on johtunut hallituksen työskentelytavoista. Käsittelyssä oleviin esityksiin on tuotu hallituksen toimesta jatkuvasti muutoksia. Jopa valtiovarainvaliokunnan jäsenen on ollut mahdotonta pysyä ajan tasalla, saati sitten niiden edustajien, jotka eivät ole kyseisen valiokunnan jäseniä. Ensi vuotta koskevaan budjettiesitykseenkin on tullut niin tiuhaan ja niin lukuisia muutoksia, ettei budjettiesitys taida olla enää kenenkään, ei edes hallituksen, hallinnassa.

Mielestäni näin ei kerta kaikkiaan voi jatkua. Kansanedustajien pitää voida paneutua kunnolla käsittelyyn tuleviin esityksiin. Siksi hallituksen esitysten tulisi olla huolella valmisteltuja ennen kuin ne tuodaan tähän taloon. Eduskunnalle tulee varata riittävästi aikaa esitysten käsittelyyn, koska vain me kansanedustajat olemme vastuussa eduskunnassa tehdyistä päätöksistä.

Kannattaisi ainakin harkita selkeää aikarajaa, jota ennen budjettiin liittyvien laki- tai muiden esitysten tulisi olla eduskunnassa, ja vain todella poikkeustilanteissa aikarajoista voisi poiketa. Nyt näyttää olevan sääntönä, että lähes kaikki alkuperäiset esitykset muuttuvat ja poikkeuksen muodostavat ne muutamat budjettikohdat, jotka pysyvät kesäkuussa pidetyn budjettiriihen mukaisena. Niitä ei monta todella ole.

Nyt nähdään, mikä hyöty saavutettiin, kun budjettiriihi aikaistettiin kesäkuuhun. Tätä olisi hallituksen todella vakavasti mietittävä ennen kuin päättää seuraavan kerran aikaistaa budjettiriihtään.

Kaiken kaikkiaan kyse on niin suuresta kysymyksestä, että eduskunnan tulisi ottaa vakavaan pohdintaan talon työtavat ja aikataulut. Me emme voi olla vain kumileimasimia, jotka suostumme milloin vain käsittelemään myöhästyneenä hallitukselta tulleen muutosesityksen. Meillä tulee olla oikeus sanoa, millaisella aikataululla olemme valmiita käsittelemään hallituksen esityksiä. Toivon vakavasti, että puhemiesneuvosto ottaisi tämän asian välittömästi pohdittavakseen. Ellei tähän tilanteeseen saada korjausta, on se osoitus siitä, että eduskunta antaa hallituksen jatkossakin pompotella kansanedustajia haluamallaan tavalla. Tämä ei voi näin jatkua.

Nyt käsittelyssä olevaa kolmatta lisätalousarviota markkinoitiin työllisyys- ja teollisuuspoliittisen ohjelman toteuttajana. Lisäbudjetti sisältääkin erittäin tarpeellista lisätukea pienille ja keskisuurille yrityksille. Työllisyyspoliittisten toimien osalta lisäbudjetti jää kuitenkin melko laihaksi etenkin, jos ottaa huomioon hallituksen aiemmin tekemät koulutus- ja työllisyysmenojen leikkaukset.

Hallitus joutuu passiivisen työvoimapolitiikkansa seurauksena panostamaan edelleen lakisääteisiin työllistämisvelvoitteisiin. Järkevämpää työvoimapolitiikkaa olisi se, että aktiivisin työllistämistoimenpitein ja työllisyysperusteisin investointiavustuksin estettäisiin työllisyysvelvoitteiden syntyminen. Se, että työttömyysturvaan joudutaan lisäämään tässäkin lisäbudjetissa yli 2 miljardia markkaa, on suora seuraus hallituksen

välinpitämättömyydestä työttömyyttä kohtaan. Työttömyyden annettiin nousta lähes 400 000:een, ennen kuin tehtiin yhtään mitään. Nytkin leikataan työllistävistä kohteista kuten asuntotuotannosta.

Tämän vuoden varsinaisessa tulo- ja menoarviossa hallitus aloitti mittavat leikkaukset koulutusmenoihin. Toisessa lisätalousarviossa niitä jatkettiin rankasti. Kolmas lisätalousarvio ei sekään tuo varsinaista parannusta asiaan. Tilanne koulutuspaikkojen ja nuorten kohdalla on edelleen erittäin vaikea ja vakava. Tämän vuoden keväällä päätti 70 000 nuorta peruskoulun ja heistä 15 000 jäi heti jatkokoulutuksen ulkopuolelle. Keskiasteen yhteishaussa viime kesänä jäi 50 000 alle 25-vuotiaasta ilman koulutuspaikkaa. Tässä tilanteessa olisi tehtävä kaikki mahdollinen koulutuspaikkojen lisäämiseksi. Kolmannessa lisämenoarviossa on annettu väliaikaiseen ammatilliseen koulutukseen valtion ammatillisissa oppilaitoksissa lisäystä, jolla aloitetaan 2 500 koulutusjaksoa tämän syksyn aikana. Tämä on hyvä ja kannatettava toimenpide, mutta täysin riittämätön tilanteessa, jossa tilapäisesti tarvittaisiin moninkertainen määrä koulutuspaikkoja.

Lisäbudjetissa on leikkauksia asuntohallinnon toimintamenoihin. Asuntohallituksesta aiotaan lakkauttaa jo joulukuussa 15 virkaa, minkä jälkeen koko virasto vähitellen ajetaan alas. 15 viran lakkauttaminen sinänsä saattaa tuntua pieneltä asialta, mutta todellisuudessa kyseessä on alku koko sosiaalisen asuntopolitiikan romuttamiselle. Siksi muutaman viran lakkauttamiseen ei voi suhtautua pelkällä olankohautuksella.

Asuntosektorilla on tapahtumassa suuria muutoksia, jotka uhkaavat peittyä sinänsä kaulien nimikkeiden alle: "hallinnon keventäminen" tai "talouden säästötoimet".

Asuntopolitiikasta ei ole laman aikana laajemmin keskusteltu. Myönteisenä on todettu vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen vuokrien aleneminen sekä asuntojen hintojen lasku. Nämä myönteiset asiat hallitus on kirjannut saavutukseksi, vaikka näin on käynyt laman vuoksi eivätkä muutokset ole näin ollen pysyviä.

Asuntohallintoa ollaan uudistamassa. Asuntohallitus lakkautetaan. Sosialidemokraattien keskuudessa asuntohallinnon uudistamista ei ole toistaiseksi haluttu tyrmätä täysin, koska omisakin kannanotoissamme olemme tukeneet hallinnon keventämistä. Tärkeämpänä on pidetty asuntopolitiikan sisältöä, ei sen hallintoa. Nyt on

kuitenkin nähtävissä, että asuntohallinnon uudistaminen uhkaa johtaa koko sosiaalisen asuntopolitiikan loppumiseen. Asuntoasiat ollaan jättämässä totaalisesti markkinoiden hoidettaviksi. Tästä ovat osoituksena hallituksen esitykset, joilla heikennetään niin asumistukea, aravalainoitusta kuin asuntorahaston toimintamahdollisuuksiakin. Lisäksi hallitus on toimintaa aravavuokrat niin korkeiksi, ettei pian löydy maksu kyisiä vuokralaisia. Kun vuokrat karsuvat, hallitus nostaa tassut pystyyn ja vie asumistuenkin. Ilmeisesti hallitus ajaa pian aravatalojen vuokralaiset vapaille markkinoille, joita ministeri Rusanen on kovasti mainostanut. Seuraavana lienee vuorossa aravavuokralojen myynti yksityisille jne. Eli asuntohallituksen lakkauttaminen on osa koko sosiaalisen asuntopolitiikan alasajoa, ei pelkkä hallinnon kevennys. Kyse on ideologisesta valinnasta.

Sosiaalisen asuntopolitiikan hautajaisia jouddumme viettämään aikana, jolloin meillä on ensimmäistä kertaa hallituksessa oikein asuntonministeri. Tätäkö varten tarvittiin oma asuntonministeri? Jos nykyinen asuntonministeri todella jättää kansalaisten asumishuolel täysin markkinoiden armoille, tämän jälkeen saa myös asuntonministeri mennä. Jos taas asuntonministerillä on jotain sanottavaa nykyiseen kehitykseen, se olisi myös syytä sanoa eikä antaa valtiovarainministerin sanella asuntopolitiikan suuntaa.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit jättivät kolmannen lisätalousarvion mietintöön vastalauseen, jonka yhteyteen kirjoitetuissa ponsissa kiinnitimme huomiota kolmeen asiaan.

Ensiksikin korostimme työllistävän talous- ja työllisyyspolitiikan merkitystä, jotta voitaisiin välttää työttömyys- sekä pankki- ja yritystukien jatkuva kasvu.

Toiseksi kiinnitimme huomiota jälleen kerran maataloustulolain uudistamistarpeeseen. Nykyisen maataloustulolainsäädännön vuoksi suomalaiset kuluttajat jäivät ja jäävät jatkossakin ilman edullisempia elintarvikkeita. Ylijäämätuotteet viedään veronmaksajien rahoilla ulkomaille, mutta lihan alennusmyyntiä ei sallittu kotimaassa. Tämä ei todellakaan voi olla oikein.

Kolmanneksi kiinnitimme huomiota valtion keskusvirastojen lakkauttamisiin. Näyttää siltä, että eri keskusvirastojen henkilökuntaa kohdellaan saneeraustilanteissa täysin eri perustein. Asuntohallituksen työntekijät siirretään työttömyyskortistoon, kun taas maatilahallituksen henkilöstö sijoitettiin kokonaisuudessaan valtionhallinnon uusiin tehtäviin, jotka tehtävät

tekemällä tehtiin. Mitään järkisyitä tällaiseen menettelyyn ei ole olemassa. Kyseessä on hallituksen kokoonpanosta johtuva ratkaisu, siis poliittinen ratkaisu. Keskusta halusi pitää kiinni ylimitoitetusta maataloushallinnosta, vaikka siihen on entistä vähemmän tarvetta tuotannon supistuessa. Tässä tilanteessa eduskunnan tulisi kiinnittää vakavaa huomiota niin keskus- kuin aluehallinnon uudistamiseen, jotta edes jonkinlainen tasavertaisuus toteutuisi.

Herra puhemies! Hallitus markkinoi tätä lisäbudjettia samoin kuin vuoden 1993 talousarvioesitystään työllisyyden parantamiseen tähtäävänä. Hallituksen esitykset paljastuvat kuitenkin lähemmässä tarkastelussa silmänlumeeiksi. Hallituksen lupaamat kymmenettuhannet työpaikat rahoitetaan työllisyyslakia heikentämällä ja työttömien toimeentuloturvaa leikkaamalla. Se on sitä työllisyyspolitiikkaa, jota hallitus mainostaa. Hallitus on esittänyt eduskunnalle ja palkansaajajärjestöille yli 2 miljardin markan leikkauksia työttömyysturvaan. Hallituksen esitykset merkitsevät sitä, että työttömät, jotka muutoinkin kärsivät eniten lamasta, joutuvat uudelleen hallituksen politiikan maksajiksi. Tällaista äärimmäisen epäsosiaalista työttömien aseman heikentämistä ja näennäistä työllisyyden hoitoa sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä, ei nyt eikä myöskään ensi vuoden budjettia käsiteltäessä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On totta, mitä ed. Luttinen sanoi, että sosiaalinen asuntotuotanto ollaan romuttamassa totaalisesti. Se tapahtuu vielä sillä tavalla, että valtiovarainministeriöstä tulee kirje, joka koskee ensi vuoden budjettia. Kun kuitenkin asumistukea leikataan, korkomenot asunnoista nousevat, tuolla valtiovarainministeriön kirjeellä 4 500 aravavuokra-asuntoa siirretään korkotuen piiriin. Mielestäni se on suuri asuntopoliittinen muutos ja varsinkin, kun ne muutokset tulevat tällaisilla muutoksilla, joista oikeastaan kukaan ei saa selvää, on kyllä kohtuutonta yhdellä valtiovarainministeriön kirjeellä aloittaa sosiaalisen asuntotuotannon romuttaminen.

P u h e m i e s : Muistutan edustajia vastauspuheenvuoron luonteesta. Onko ed. Savolaisella

tai ed. T. Roosilla jotakin huomautettavaa ed. Luttisen puheenvuoron johdosta?

Ed. S a v o l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on erityistä huomauttamista ed. Luttisen puheenvuoroon siitä syystä, että se oli täysin liian kauniisti rakennettu tämänhetkiseen budjetin käsittelytilanteeseen, siihen tilanteeseen, mikä valtiovarainvaliokunnassa, johon ed. Varpasuo ei kuulu eikä todennäköisesti tunne sitä kaaosta, tällä hetkellä on budjetin käsittelyn yhteydessä.

Ed. Luttinen puuttui tähän asiaan, mutta tilanne on se, että sosialidemokraateilla ei ole kohta mitään muuta mahdollisuutta kuin pidättäytyä valtiovarainvaliokunnan työskentelystä siihen saakka, kunnes hallitus antaa tälle talolle hallinnollismuodollisesti asiallisen budjetin. Sisällöstähän me sitten keskustelemme tässä talossa ja teemme poliittiset päätökset. Tällä hetkellä tässä talossa ei ole hallinnollismuodollisesti asiallista budjettia käsiteltävänä.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin puutun ed. Luttisen puheenvuoron tähän osaan ja arvostelin sitä sillä tavalla, että hän sanoi, että hän "toivoo", että eduskunta ryhtyisi tässä asiassa kovistelevaan hallitusta. Minulle ei riitä se sana, vaan minä käyttäisin sanaa eduskunta "edellyttää", että asia pistetään kuntoon.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua ed. Luttisen puheenvuoron asuntopoliittiseen osaan. Se on totta, aivan kuten ed. Törnqvist jo sanoi, että erilaisin kirjelmin muutetaan budjetin sisältöä. Asuntobudjetin osalta se on erittäin ratkaisevaa sen vuoksi, että kun on siirretty rahoja vuokraravatuotannosta korkotuettuun vuokra-asuntotuotantoon, samalla on päätetty pudottaa tuhansilla ensi vuoden tavoitetta vuokra-asuntotuotannossa, koska on selvää, että näillä parannetuilla ehtoillakaan korkotuetut vuokra-asunnot eivät lähde liikkeelle. Sen lisäksi, kun vielä aravatuotannon ehtoja radikaalisti heikennetään, meillä on parin vuoden kuluttua tuloksena se, että tässä maassa ei ole minkäänlaista yhteiskunnan tukemaa asuntotuotantoa, koko asuntopoliittikka on alistettu markkinavoimille.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! On hyvä, että puhemies käyttää joustavaa menettelyä, että joiltakin osin sallitaan vastauspu-

heenvuoroja ja joiltakin osin ei sallita, pyydetään varsinaisia puheenvuoroja merkitsemään, niin kuin taannoin keskustelussa oli asianlaita. Sehän vain virkistää työskentelyämme. Pysyy virkeänä, kun seuraa asioiden käsittelyä ja meinoa.

Haluan lisäbudjettiin liittyen muutaman kommentin myös sanoa.

Ensinnäkin voin yhtyä erityisesti varapuheenjohtajan esittämään kritiikkiin, millä tavalla asiat ovat tämän syksyn osalta edenneet valtiovainvaliokunnassa. On todella takkuista ja sotkuista. Asioiden käsittelytilanne on melko kaahea. Kaamea se on myös niiltä osin, että hallitus ei ole edes kaikkia lakiesityksiä vielä antanut, jotka liittyvät varsinaiseen budjettiin. Sen rinnalla olemme käsitelleet kolmatta lisäbudjettia.

Ymmärrän kyllä sen, että monet asiat koplaataan, vaikka jotkut koplauksen kiistävät. Tässäkin on koplattu tupotilanteeseen, niihin neuvotteluihin, työttömyysturvan heikennyslakeja ja mahdollisesti niitä tullaan vielä muuttamaan, ehkä jopa niin, että ennen kuin niitä on annettu, voidaan muuttaa, mikä tietysti on ihan hyvä asia, jos työmarkkinajärjestöjen ja hallituksen välillä tästä päästään ratkaisuun, kuten toivoisin.

Herra puhemies! Ensimmäinen asia, josta haluan eduskuntaa muistuttaa, on syyskauden työskentelyyn ja budjettikäsittelyyn liittyen se, että eduskunta on useissa päätöksissään esittänyt hallitukselle viestin siitä, että syysistuntokaudella ei käsiteltäisi selonteokoja, jotka omalta osaltaan saattavat aiheuttaa ongelmia ns. normaaliin päiväjärjestykseen. Mehän olemme tämän syksyn aikana saaneet tasa-arvoselonteon ja siitä on käyty keskustelu, ja energiapoliittisen selonteon palautekeskustelu kesän jälkeen käytiin syksyllä. Tästä halusin huomauttaa menettelytavan osalta, kun menettelytavoista on puhuttu.

Mitä kolmanteen lisäbudjettiin sinänsä tulee, kyllä se aika karulla tavalla voidaan tiivistää niin, että verotulot vähenevät ja valtion velka lisääntyy 9,3 miljardia markkaa. Toisaalta valiokunnan puheenjohtaja Mattila totesi, että tässä tyydytään hyvin pitkälle kirjaamaan tapahtuneita tosiasioita. Kasvaneen työttömyyden osalta on tietysti tosiasia, että työttömyyden hoitoon joudutaan lähes 3 miljardia markkaa osoittamaan rahaa lisäbudjetilla.

Kun tarkastelee lähemmin lisäbudjetin perusteluja, voin yhtyä näiltä osin hallituksen näkökulmaan, että työllisyystilanne on yhä heikenty-

nyt ja lähtökohdat työttömyyden pysymiselle korkealla tasolla säilyvät suurelta osin ennallaan. Juuri näin on tilanne, ja itse asiassa kansainväliset kehityspiirteet meidän keskeisissä kilpailijamaissamme, markkinoilla Länsi-Euroopassa ja muualla, kertovat sen, että tilanne saattaa vain pahentua ja työttömyys pysyy korkeana.

Toisaalla yleisperusteluissa todetaan, että tässä muka olisi joitakin piirteitä siitä, että hallitus painottaa erityisesti työllistämistä ja investointitoimenpiteitä. Minä en parhaalla tahdollanikaan tahdo löytää tästä lisäbudjetista toimenpiteitä, jotka todella edesauttaisivat työllisyyttä, vaan käy niin kuin valiokunnan varapuheenjohtaja Luttinen totesi, että työttömien kustannuksella yritetään työllistää ja kouluttaa ihmisiä. Se on sellaista hattutempuilua, mitä ei tule sallia.

Samoin kysymys investointitoimenpiteistä. Ei tällä lisäbudjetilla eikä varsinaisella budjetilla suinkaan ole investointilamasta päästy, enkä ole näkemässä, että investointitoiminta olisi lähtemässä mitenkään ripeästi liikkeelle. Toive jostakin valon näkymisestä on kyllä kaukainen harha, valitettavasti. Työttömyys tulee edelleen pahenemaan, se on vakaa käsitykseni, valitettavasti.

Muutamaan asiaan haluan tässä lisäbudjetissa puuttua, joihin on kiinnitetty huomiota myös valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa.

Erityisesti haluan tässä yhteydessä korostaa työllisyyslain romuttamista. Meillehän on annettu hallituksen esitys n:o 305, joka on pöydällä, joka tarkoittaa sitä, että työttömien oikeus tulla työllistetyksi poistuu eli kuntien ja valtion velvoitetyöllistäminen. Esityksen perusteluissa todetaan, että 1989–90 velvoitetyöllistettyjä oli 25 000, 1991 34 000, 1992 43 000, ja ennakoidaan, jos laki olisi voimassa, että ensi vuonna olisi velvoitetyöllistettyjä nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä 57 000. Mutta nyt tämä aiotaan muuttaa, aiotaan romuttaa tämä hallitusmuodosta juontuva viimesijainenkin turva. Ihmettelen sitä, että tässä ovat takana kuntien keskusjärjestöt ja, niin olen saanut kuulla, että myös työmarkkinajärjestöt. Ihmettelen kovasti, jos näin on. Kun samanaikaisesti kannetaan huolta työttömyysturvasta, kyllä minusta oikeus työhön on työttömyysturvaa, enkä pidä hyvänä, että tässä kohdin on annettu periksi ja hallitus aikoo tällaisen muutoksen toteuttaa.

Vielä pahemmalta, herra puhemies, tuntuu se, että runsas viikko sitten olin tilaisuudessa, jossa

työministeriön korkea virkamies perusteli tämän hallituksen esityksen muutostarpeita sillä tavalla, että kun lakia ei ole noudatettu, niin laki täytyy muuttaa. Hän tarkoitti silloin velvoite-työllistämisen työllisyyslakia. Siinä on varmasti ollut käytännössä ongelmia, mutta, sisaret ja veljet, minä kysyn, kuinka monta muuta muutettavaa lakia mahdollisesti meillä on, jos tätä käytetään perusteena, että kun lakia ei ole noudatettu, se voidaan tai pitää romuttaa. (Ed. Rinne: Esimerkiksi rikoslaki!) — Ja monta muuta. — Seuraako tästä käänteisenä, että meidän pitäisi tehdä muutos siihen kohtaan hallitusmuotoon, jossa todetaan, että työvoima on valtakunnan erityisessä suojeluksessa. Loogisesti kai näin olisi. Sen vuoksi en voi ymmärtää työministeriön korkean virkamiehen antamaa lausuntoa perusteluksi sille, että työllisyyslaki täytyy romuttaa.

Oman kotikaupunkini osalta tämä tietää sitä, että kun työttömyys on tällä hetkellä 21,3 prosenttia ja siihen lisätään yli 800 työtöntä, jotka kaupunki on työllistänyt velvoite-työllistämisenä — nuoret ja pitkäaikaistyöttömät — prosentti nousee uskomattoman korkeisiin lukuihin. Tämä johtaa siihen, niin kuin totesin, että ei työttömyys parane vaan pahenee näillä toimenpiteillä.

Sitten sarjassamme kummallisuuksia on asia, joka hyvin kuvaavalla tulee lisäbudjetissa esille: kysymys säästöistä. Sanon, että ne eivät ole analyysia, vaan kynälyysä, mutta minä analysoin nyt, miten säästöjä hallitus on kynälyysillä tehnyt.

Ensinnäkin kevään ensimmäisessä lisäbudjetissa lähtiin velvoite-työllistämiseen rahaa 35 miljoonaa markkaa. Juhannuksen alla hyväksytyssä toisessa lisäbudjetissa samaiselta momentilta vähennettiin samainen summa 35 miljoonaa markkaa, kun piti saada säästöjä. Nyt kolmannessa lisäbudjetissa esitetään samalle momentille 30 miljoonaa markkaa lisää rahaa. (Ed. Mattila: Elämä muuttuu!) — Elämä muuttuu, ja niin kuin todetaan, työllisyystilanne on pahentunut.

Mutta, arvoisa herra valiokunnan puheenjohtaja, meillä on toinen varsin merkittävä asia, sairausvakuutuslain mukaiset maksatukset, joissa myös tehtiin säästöä kesäkuussa 401 miljoonaa markkaa. Nyt samaiselle momentille esitetään lisäystä 465 miljoonaa markkaa. Kysyn vain, oliko tässä hallitukselta tietoinen eduskunnan harhauttaminen, vaikka nyt on kysymys arviomäärärahasta. Mutta hallitukseen ei voinut arvioida niin paljon pieleen, koska varmasti oli tiedossa, että verotulot eivät kerry sillä tavalla

kuin oli ajateltu. Tässä on tällaisia erikoisia kummallisuuksia.

Sen vuoksi, herra puhemies, yksityiskohtaisessa käsittelyssä perustelulausumina tulemme esittämään, että näitten kahden kohdan osalta erityisesti voisivat vaikka valtiontilintarkastajat, herra puheenjohtaja, ottaa selvitetäväksi, onko hallitus harhauttanut eduskuntaa, kun se tällä tavalla on julkisuuteen eduskunnan myötävaikutuksella markkinoinut säästöpolitiikkaansa. Minusta ei nyt ainakaan kuitenkaan säästämisestä ole kysymys vaan pikemminkin harhauttamisesta.

Vielä eräs asia, joka on mielestäni tärkeä ja johon olemme kiinnittäneet valiokunnassa huomiota ja mietintöön liitetystä vastalauseesta, on kehitysyhteistyötä koskeva kohta. Mielestäni näin ratkaisevaa asiaa, jota nyt hallitus on esittämässä, ei lisäbudjetilla tulisi ratkaista, semminkin kun kansainväliseltä ja varsin arvovaltaiselta taholta on kiinnitetty laajemmin huomiota Suomen kehitysyhteistyömäärärahojen tämän hetken tilaan ja tulevaisuuteen. Suomea on kansainvälisesti arvosteltu siitä, että rahoja voimakkaasti vähennetään.

Nyt lisäbudjetilla kehitysyhteistyötoiminnasta lähinnä katastrofiapuun, pakolaisten avustamiseen, demokratiapyrkimyksiä tukevaan humanitaariseen apuun sekä muuhun humanitaarisen toiminnan avustamiseen myönnettyt sopimuksetekovaltuudet poistettaisiin. Minusta tällaisen sopimusvaltuuden poistaminen lisäbudjetilla on kehitysyhteistyöpolitiikan kannalta varsin arveluttavaa ja lyhytnäköistä, ja varmasti Suomi tulee saamaan sen silmilleen takaisin, jos tällainen nyt eduskunnassa hyväksyttäisiin. Me tarjoamme näiltä osin eduskunnalle harkintamahdollisuuden, että tällaista valtuutusta ei poistettaisi, ja tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että asianomainen kohta lisäbudjetista poistetaan.

Muutenkin on syytä keskustella kehitysyhteistyöpolitiikan sisällöstä ja määrärahojen riittävydestä ja painotuksesta. Joka tapauksessa lisäbudjetissa oleva hallituksen esitys merkitsee varsin arveluttavaa linjausta, kun on kysymys todella katastrofiavusta ja humanitaarisesta avusta. Sitä aiotaan nyt tällä poliittisella päätöksellä aika ankarasti ilmeisesti jatkossa leikata.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Timo Laaksoasen erinomaisesta puheenvuorosta huomautan, että hän ei huomannut sitä valitettavaa, ilmeisesti häpeän

tunteesta johtuvaa tosiasiaa, että harvinaista kyllä kukaan ei ole vastaamassa hallituksen puolesta niihin kysymyksiin, joita kansanedustajat ja ryhmät esittävät.

Lisätalousarvio kertoo lähes täydellisestä antautumisesta pitkäaikaistyöttömyyden edessä ja erityisesti velvoitetyöllistämisen poistaminen juuri nyt. Jos hallitus edes neuvottelisi opposition kanssa, jos olisi edes neuvottelua tai jotakin tuntumaa hallitusherroihin, jotka häpeissään on ovat menneet jonnekin, niin me ... (Ed. Lahti-Nuuttila: He tekevät neljättä lisäbudjettia!) — He tekevät neljättä tai vetävät lyijykynällä entisestä budjetista pois entisiä asioita ja pistävät uusia tilalle. — Esittäisimme, emmekö voisi harkita uudelleen velvoitetyöllistämisen kohtaloa juuri nyt, koska olen varma, että missään ei oikein tajuta — eivätkä työttömät eivätkä kunat — mitä tapahtuu, kun ensi vuoden alusta velvoitetyöllistäminen eli pitkäaikaistyöttömien, nuorisotyöttömien itse asiassa viimeinen turva-verkko poistetaan.

Tämä on minusta yhteiskuntapoliittisesti erittäin raaka linjanveto, koska näin ihan tieteellisellä varmuudella rakennetaan Suomeen syrjäytyneiden pitkäaikaistyöttömien alaluokkaa, jossa seuraavana pääasemana on se, että ikkunat alkavat helistä. Syrjäytymisen estämiseksi ja sen hirvittävän hinnan estämiseksi, joka syrjäytymisestä seuraa ihan taloudellisessa mielessä, puhumattakaan inhimillisestä kärsimyksestä, pitäisi harkita, onko velvoitetyöllistämisen poistaminen juuri nyt ajankohtainen. Mutta on varmasti turha kysyä, kun kukaan ei vastaa.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani en kiinnitä huomiota lisäbudjetin tai budjetin käsittelyn muutoseikkoihin. Käsittelen tänään pelkästään budjetin sisältöä. Minusta maailma ja taloustilanteet muuttuvat niin nopeasti, että myös eduskunnan on joustavoitettava työmenetelmiään ja meillä tulee olla valmiutta myös joustavoittaa niitä.

Mitä tulee lisäbudjetin käsittelyyn valtiovarainvaliokunnassa, olen erittäin tyytyväinen siihen, että kauppa- ja teollisuusjaosto on esittänyt budjettimomentteihin selvät näkemykset, jotka lausuntoon on kirjattu.

Ensimmäinen on tuen maksaminen Keran kautta matkailuyrityksille niiden toiminnan turvaamiseen. Minusta on erittäin tärkeätä, että kiinnitetään huomiota siihen, että tukea jatkossa annettaisiin vain niille yrityksille, joiden toimintaedellytykset on jatkossa turvattu. Kuten kaik-

ki tietävät, matkailualalla on erityisesti ylikapiteettia ja paljon yrityksiä, joiden rahoituspohja on todella epäterve; lainat ylittävät niiden liikevaihdon.

Toinen seikka, johon kannattaa kiinnittää huomiota, on pk-yritysten korkoavustus. Minusta on äärettömän tärkeätä, että se sidotaan siihen, että tuki ei valu pankkitukeen vaan nimenomaan jää pk-yritysten itsensä käyttöön.

Kolmas on energiakysymys eli se, miten kauppa- ja teollisuusjaosto asian ratkaisi, eli esittää, että pohjoisen Suomen maaseudun sähköistämisavustukset voivat olla jopa 90 prosenttia kustannuksista eikä 80, joka oli esityksessä.

Neljäs seikka, johon haluan kiinnittää huomiota, on ulkomaankaupan edistäminen eli se, että myös hallitus tekisi kaikkensa, jotta entisen Neuvostoliiton alueelta saatavat velat myös saataisiin takaisin.

Mitä tulee omaan II vastalauseeseen, haluan lyhyesti perustella tekemiäni esityksiä, jotka siinä ovat.

Viime kesänähän aika moni meistä palautti lomarahansa valtiolle ja jotkut meistä, kuten omassa ryhmässäni muutamat, nimenomaan tiettyyn tarkoitukseen. Nyt järjestelmä on paljastunut sellaiseksi, että lahjoittaja ei voikaan määrätä, mihin tarkoitukseen rahat käytetään, tai kun lahjoittaja määrää, valtio ei ota sitä huomioon vaan lahjoitusrahat menevät vain valtion pohjattomaan kassaan. Tämä on epäkohta. Siis jos valtio haluaa saada lahjoituksia, olkoot ne lomarahoja tai mitä muita lahjoituksia tahansa, kyllä kai lahjoittajan tahtoa tulisi noudattaa. Esimerkiksi meidän ryhmässämme lahjoitukset on valtaosin tehty uhanalaisen luonnon säilyttämiseen. Kun meidän palauttamamme lomarahat laitetaan valtion pohjattomaan kassaan, niillähän saatetaan rahoittaa vaikka metsäautoteitä taikka Vuotoksen altaan rakentamista, maatalouden ylituotantoa tai hävittäjähankintoja. Tämä on seikka, johon on saatava muutos. Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että yleisperusteluissa lausuttaisiin sen tyyppisesti kuin II vastalauseessa on sanottu eli todellakin lahjoittaja voi määrätä kohteen, tai jos lahjoittaja on määrännyt kohteen, lahjoitus tulee myös siihen kohteeseen käyttä.

Toinen asia, josta tulen tekemään muutosehdotuksen, on puolustusvoimien uudisrakennuksiin ja peruskorjauksiin esitettävä 20 miljoonan markan määräraha. Ei tekisi varmasti pahaa puolustusvoimillekaan vähän tehostaa tilan-

käyttöään ja toimintaansa. Tässä suhdannevaiheessa, tilanteessa, kun puolustusmäärärahoja pitäisi asteittain karsia, ei ole mitään syytä rakentaa uusia rakennuksia. Tämän tyyppiset muutokset, arvoisa puhemies, tulen tekemään yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti nykyisessä taloudellisessa kaaoksessa on äärettömän pieni asia se pettymys, jonka ed. Luukkainen ja muut vihreät ovat tunteneet siitä, että hallitus on pettänyt heidän luottamuksensa, kun he lahjoittivat lomarahansa tiettyyn kohteeseen ja hallitus ei ole niin toiminutkaan. Kehottaisin vihreitä ihan ideologisestikin miettimään, kannattaako valtion luottaa. Kun luottaa niin paljon, eikö kannattaisi ajatella sitä kolmatta sektoria eli valtion rinnalla kulkevaa laajaa yksityistä ja yhteistä sektoria, jossa on lukuisia järjestöjä. Esimerkiksi sosialidemokraattiset kansanedustajat, monet meistä, ovat lahjoittaneet omat lomarahansa suoraan järjestöille ja jopa suoraan yksityiselle ihmiselle. Me emme ole valtionhoitajia. Emme luota valtioon. Kaikkein vähiten luotamme hallitukseen. Toivottavasti tämä kuvastaa muutosta vihreitten suhtautumisessa hallitukseen, niin ette luota tähän hallitukseen.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On mielenkiintoista kuulla, että ed. Jaakonsaari ei luota hallitukseen. Itse asiassa kuitenkin valitettavasti osa vasemmistoa näytti luottavan Ahon hallitukseen niin paljon, että oli valmis antamaan avoimen valtakirjan Ahon hallitukselle mm. työllisyyslain heikentämiseksi, ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikentämiseksi ja monien muiden heikennysten tekemiseksi.

Koko se neuvotteluprosessihan, jota SAK tällä hetkellä käy hallituksen kanssa, on suoranaista farssia. Sitä neuvotteluprosessia ei olisi tarvittu lainkaan, jos vasemmisto eduskunnassa ei olisi näyttänyt vihreää valoa määrävähennistösäännösten purkamiselle. Niillä kansanedustajilla, jotka vasemmistosta näyttivät vihreää valoa avoimen valtakirjan antamiseksi Ahon hallitukselle, mielestäni ei ole minkäänlaista oikeutta nyt valittaa siitä, että hallitus käyttää tätä valtakirjaa mm. työllisyysvelvoitteen purkamiseksi tai monien muiden työttömien kannalta huonojen lakiesitysten läpi viemiseen. Pitäisi katsoa peiliin ja uskaltaa vielä todeta se, että tässä kysymyksessä tehtiin selvä virhe.

Tuntuu aika omalaatuisealta se, että nyt valite-

taan siitä, mitä itse on tehty. En ymmärrä tällaista politiikkaa ollenkaan. Eikö nyt sosialidemokraattienkin olisi aika todeta, että avoimen valtakirjan antaminen Ahon hallitukselle tällaisessa tilanteessa merkitsi työttömien asian pettämistä? Eihän mistään muusta ole kysymys vai kuinka, ed. Kalliomäki?

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaari esitti vaihtoehtona sitä, että vihreät voisivat maksaa rahoja erilaisille kansalaisjärjestöille. Tähän voin suoraan sanoa sen, että näinhän vihreät nimenomaan tekevät ja ovat tehneet kauan. Monet meistä maksavat erilaisille kansalaisjärjestöille vuosittain moninkertaisesti sen summan, mitä nyt palauttamamme lomaraha on ollut, joten tämä ei suinkaan ole pois niiltä järjestöiltä.

Mutta tämän rahan halusimme vain palauttaa niiden lisäksi nimenomaan, koska olemme huolestuneita suomalaisten uhanalaisten lajien suojelusta. Kun näissä budjeteissa, mitä olemme tänä aikana täällä käsitelleet, sitä kohtaa on käsitelty, sille momentille tai asialle on annettu hyvin vähän määrärahoja ja poistettu niitäkin vähäiä, mitä sinne on annettu, joten halusimme nimenomaan osoittaa, että tämä on tärkeä kohde, ja osoittaa sille lahjoitusvaroja ja samalla tavallaan avata pään sille asialle, että on olemassa hyviä asioita, jotka haluttaisiin ottaa budjettiin ja joihin voi lahjoittaa rahaa. Mutta ei valtio tätä kautta tule saamaan ns. sponsoroitua rahaa, jos se ei tee muutosta tähän käytäntöön eli sijoita niitä rahoja juuri siihen käyttöön, johon ne on lahjoitettu.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolme kommenttia ed. Jaakonsaarelle. Ensiksikin kun ed. Luukkainen totesi, että olemme kyllä huomattavan paljon enemmän lahjoittaneet erilaisille järjestöille kuin valtiolle, niin se on totta. Esimerkiksi itse viime vuonna lahjoitin kuukauden palkkani eräälle järjestölle.

Toiseksi viime vuonna kun oli puhetta kansanedustajan kuukauden palkasta luopumisesta, siltä ajalta minulla on erittäin selvä muistikuva siitä, että valtiovarainministeriön taholta ilmoitettiin, että tällaisen lahjoituksen yhteydessä voi osoittaa käyttötarkoituksen sille rahalle. Tänä vuonna käytäntö on ollut toinen ja ilmoitus on ollut toinen. Olisi todella mielenkiintoista tietää, mihin nämä kahtena eri vuonna annetut erilaiset ilmoitukset perustuvat. (Ed. Suhonen: Ydinvoiman kehittämiseen!)

Kolmas asia: Suhtautumisemme hallitukseen on koko ajan ollut se, että olemme arvostelleet sitä, mitä hallitus mielestämme on tehnyt väärin, mutta emme ole langenneet siihen, että sillä perusteella, että itse emme ole hallituksessa, haluaisimme kaiken, mitä se tekee, tulkita ilkeämielisesti.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laakson puheenvuoron johdosta on syytä todeta, että ei ole kovin kauan siitä, kun ed. Laakson demokratiakäsitykseen kuului se, että vain enemmistö on se, joka ratkaisee ja päättää (Ed. Jaakonsaari: Etujoukko!) — etujoukko — ja vähemmistö ei päättä yhtään mistään eikä saa edes sanaansa kuuluviin, ei saa puhua mitään. Mutta nyt, ed. Laakso, teillä on aivan toisenlainen demokratiakäsitys. Nyt te lähdette siitä, että vähemmistö ratkaisee sen, mitä enemmistö saa tehdä. Se ei taas ole sosialidemokraattinen demokratiakäsitys.

Ed. A i t t o n i e m i: Herra puhemies! Ed. Laakso on aivan oikeassa. Olen sen moneen kertaan todennut, että eduskunnan oppositio on kuin hampaaton eukko hallitusryhmien edessä sen jälkeen, kun niin kävi vain yhden ponnen tähden, vain muutaman dollarin tähden, niin kuin sanotaan amerikkalaisessa elokuvassa. (Ed. Jaakonsaari: Italialaisessa!) — Saattaa olla italialainen, ei sillä ole mitään merkitystä tässä asiassa.

Herra puhemies! Olen joskus sanonut, että täältä puhujakorokkeelta voi puhua tunnin vain lukemalla hallituksen esityksen etusivun hyvin tarkasti. En aio puhua niin pitkään, mutta puhun kyllä tämän talousarvioesityksen etusivulla viidennessä kappaleessa olevan maininnan johdosta. Siinä sanotaan jotensakin niin, että työllisyyttä voidaan tuntuvasti kasvattaa vain tuotantoa lisäämällä. Tämä näkemys on perusteellisesti virheellinen ja osoittaa juuri yhdessä ainoassa lauseessa sen, missä kohdassa hallituksella on mennyt pahasti pieleen. Se ei ole sitä huomannut, ja virhelinjaus jatkuu ja vie suomalaisen yhteiskunnan, en tiedä, viekö tuhoon, mutta yhä suurempiin vaikeuksiin ja tuskaiselle tielle. Tämä ajatus on kyllä suunnitelmataloudessa aivan oiva, koska siellä on kyllä kysyntää, mutta tuotanto ei pysty seuraamaan kysynnän vaatimuksia. En tiedä, onko suunnitelmatalouksia enää olemassakaan, mutta aikanaan oli tässä naapurissa, tarkoitan sen tyyppistä toimintaa.

Markkinataloudessa taas tuotanto kyllä pystyy toimimaan, mutta kun ei ole kysyntää, on

turhaa lähteä siitä, että tuotantoa pitäisi lisätä. Jos tavara ei mene kaupaksi, tuotannon lisäämisellä ei pystytty lisäämään myöskään terveeltä pohjalta työllisyyttä. Tämä on itsestäänselvä asia. Tässä sitä ei kannata tietysti sen enemmälti esittää. Tämä johtuu siitä, että suomalainen kysyntä, ostovoima, ne ihmiset, jotka ostavat, se joukko on Suomessa täysin halvaantunut ja halvaantuu yhä edelleen. Kuten olemme viime päivinä kuulleet uutisista ja lukeneet lehdistä, kotimarkkinatalouden kysyntä laskee jatkuvasti. Hätä ostavan yleisön joukossa on suunnaton. Ensi yönäkin varmasti kymmeniätuhansia ihmisiä on sellaisia, jotka eivät nuku, vaan miettivät velkojaan. Tilanteensa takia he eivät pysty ostamaan eivätkä halua ostaa, jolloin ei voida myöskään tuottaa.

Herra puhemies! Minä näen tämän asian sieluni silmin sillä tavalla, että on olemassa valtio eli yhteiskunta, sitten on olemassa pankit ja pankkien takana tämä kurjasti petetty ihmismassa, jonka ostovoimasta on kysymys silloin, jos halutaan tätä yhteiskuntaa lähteä viemään eteenpäin. Valtio on tukenut 28 miljardia markkaa pankkeja. Arvellaan, että ainakin 30 miljardia markkaa menee hyvin lyhyellä aikavälillä lisää pankkien tukemiseen ja tämä raha hukkuu pankkilaitosten suunnattomaan syliin tavalla, jota ei valvota lainkaan ja joka hyvin vähäisesti auttaa yhteiskuntaa tästä ongelmastaan, toisin sanoen hyvin vähäisesti auttaa ihmisten ostovoiman, siis kysynnän, lisäämisessä. Pankkijärjestelmä tässä on suunnaton suo, joka imee kaiken itseensä. Ne ihmiset siellä taustalla viettävät unettomia öitä, ne kymmenettuhannet, ehkä sadattuhannet ihmiset, jotka ovat perusteellisesti velkaantuneet sillä tavalla, että he eivät siitä koskaan selviä.

Herra puhemies! Tämä on pikkasen asiasta sivussa, kuitenkin liittyy tähän tulo- ja menoarvioon, ja tässä on hiukan ehkä näin lisäbudjetin yhteydessäkin lyhyesti oikeus ja mahdollisuus liikkua hiukan sivuraiteillakin:

Nyt täällä eduskunnassa on velkasaneerauslaki, joka on antanut ihmisille toiveita siitä, että heille tulee jonkinlainen apu ensi vuoden alusta, kun tämä velkasaneerauslaki saadaan yksityisten ihmisten osalta toteutettua. Sillä ei ollut mitään merkitystä ihmisten ostovoimalle eikä ihmisten aseman parantamiselle. Siellä puhutaan viiden ja kahdeksan vuoden suunnitelmista ja näiden puitteissa voidaan myöntää maksuaikoja ihmisille, jotka ovat velkaantuneet itse tai jotka joutuvat, mitä surkeinta, tänä päivänä maksamaan takuuvelkoja koko lopun ikänsä, niitä

takuita, joita he joutuvat maksamaan toisten ihmisten veloista.

Siellä puhutaan viidestä ja kahdeksasta vuodesta. Nämä kaikki viisi ja kahdeksan vuotta on jo neuvotteluissa pankkien kanssa käytetty. Tämä velkasaneerauslaki ei tuo mitään uutta. Se on surkea pettymys ensi vuoden alusta hädässä oleville ihmisille, jotka odottavat siltä puolelta jotakin apua. On järjetöntä ajatella, ettei pankkien kanssa olisi jo puhuttu ne viisi ja kahdeksan vuotta, mutta se ei riitä, koska ihmisen tulot eivät siitä huolimatta riitä näiden velkojen tai takuuvastuiden maksamiseen kahdenkymmenen vuoden ajalla. Siitä on kysymys. Tämä eduskunta ja hallitus huijaavat ihmisiä näillä systeemeillä, ja se tullaan karmeasti näkemään ensi vuoden alussa.

Mutta, herra puhemies, olen loppusuoralla tässä ja totean, että tämä ajatukseni on utopistinen ja liittyy tietyllä tavalla aikamani esittämään likvidin lisäämiseen — en nyt puhu siitä asiasta. Tämä 30 miljardia markkaa, joka joudutaan vielä työntämään pankeille niiden loputtomaan suohon, johon rahat katoavat, ilman että sillä on mitään vaikutusta takana olevaan ostovoimaan eli hädänalaisiin ja öitään unettomina viettäviin ihmisiin, pitäisi suunnata ei pankkeihin vaan yli ja sivuitse pankkien jonkinlaiseen velka-armahdusjärjestelmään, jonka kautta tämä syvästi lamaantunut tilanne saataisiin järjestykseen.

Tämä on sikäli utopistinen ajatus, että se on teknisesti aika tavalla mahdotonta järjestää. Jokainen tapaus jouduttaisiin uudelleen tutkimaan tarkasti, kuka on oikeutettu ja ketä halutaan näillä rahoilla auttaa. Mutta jos näin tehtäisiin, jos sillä puolella annettaisiin edes jonkinlaista apua, tämä antaisi siellä uskoa ihmisten elämään, lisäksi myös ostohalua, ehkä ostovoimaa, ja silloin tuotannon lisäämisellä voitaisiin työllisyyttä parantaa. Mutta niin kauan kuin kysyntä koko ajan yhteiskunnassa laskee pankkien toisella puolella eli tavallisten ihmisten joukossa, niin kauan tuotannon lisäämisellä ei suomalaista työllisyyttä paranneta. Tämä on ainoa mahdollisuus, te kaikki varmasti ymmärrätte sen itsekkin. Niin syvä lama on sillä toisella puolella, ostovoiman puolella, ja se syvenee koko ajan. Ei ole mitään valoa näköpiirissä, puhuu Viinanen tai Aho mitä hyvänsä. Jotakin tämän suuntaista pitäisi suomalaisessa yhteiskunnassa tavalla tai toisella mielestäni ennen pitkää keksiä.

Ed. V ä h k a n g a s : Herra puhemies! Niin kuin täällä on todettu, vaikka tämä hallituksen

esitys kolmanneksi lisätalousarvioksi tuleekin näin vuoden lopussa ja siinä on paljon todella vain tekniikkaa, se kuitenkin pitää sisällään joukon erittäin tärkeitä asioita työllisyydestä, josta ed. Laaksonen puhui, ja on tässä asuntoasiat ja monet muutkin. Olisi edellyttänyt, että hallitus tosiaan olisi näissäkin asioissa ollut täällä nyt kuulolla ja ehkä pystynyt itse tykönsä pohdiskelemaan tulevaa varsinaista budjettiesitystä varten vielä näitä asioita, jotka kipeästi koskettavat suurta joukkoa ihmisiä.

Minusta hallituksen ja samalla tietenkin eduskunnan päälle lankeaa varjo niiden ihmisten näkemyksistä, jotka odottavat, että täällä vakavasti suhtaudutaan näihin asioihin ja hallituksen kanssa voidaan edes keskustella näistä ongelmista, mutta nähtävästi meidän demokratiamme tänä päivänä ei tällainen puhelu hallituksen ja opposition välillä kuulu. On tärkeämpää tai mukavampaa tehtävää kuin näitä asioita pohdiskella.

Kahteen asiaan lyhyesti, herra puhemies, tässä puuttuisin.

Ensinnäkin Keralle myönnettävä avustus, jota se tytäryhtiönsä Matkailunkehitys Nordin kautta matkailuyritysten turvaamiseksi jakaa, on aivan kannatettava ja hyvä asia. Siinä kiinnitetään nimenomaan Lappiin, Koillismaalle, Kainuuseen ja Pohjois-Karjalaan kohdistettavaan matkailuyritysten avustamiseen huomiota. Ihmetystä kuitenkin herättää Oulun läänin edustajana, että Oulun lääni on rajattu kahtia näitten mahdollisten avustusten saamisen suhteen. Esimerkiksi Kalajoki, joka on maamme merkittävimpiä kesäpainotteisia matkailukohteita, jää tämän esityksen ulkopuolelle. Tästä syystä olisiakin perusteltua muuttaa hallituksen esitystä tältä osin, että nämä avustukset olisivat mahdollisia Oulun, Lapin ja Pohjois-Karjalan lääneissä. Tulemme tähän asiaan kiinnittämään huomiota.

Minusta merkillistä oli valtionvarainvaliokunnassa, kun tätä asiaa käsiteltiin, että tällainen asia voidaan hoitaa jotenkin muuten. Minä en tiedä, mitä se ”jotenkin muuten” on, kun nämä kaikki muut on hoidettu kuitenkin budjetissa. (Ed. Apukka: Kalajoella hoidetaan asiat toisin!) — Kalajoella on nähtävästi asiasta aivan erilainen näkemys kuin ed. Mattila täällä yrittää esittää. Se kirje on varmasti meille Oulun läänin edustajille tullut, mitä mieltä siellä ollaan tästä asiasta.

Toinen asia, johon haluaisin muutamalla sanalla puuttua, koskee valtion lainoittamien vuokra-asuntojen vuokria. Valtion lainoittamal-

la asuntotuotannolla on minun käsitykseni mukaan pyritty kohtuullisiin asumiskustannuksiin myös vuokra-asuntojen kohdalla. Tosiasia on nyt, että valtion lainoittamien vuokra-asuntojen vuokrat ovat nousseet kohtuuttoman suuriksi ja ylittävät monissa tapauksissa vapaitten markkinoitten vuokratason. Sosiaaliseen asuntotuotantoon on sanottu meidän maassamme pyrittävän, ja jos sitä todella halutaan, tulisi hallituksen nopeasti pyrkiä alentamaan myös ylikorkeita aravavuokria. Ellei näin tule tapahtumaan, on syytä kyllä perustellusti todeta, niin kuin täällä ed. Luttinen mainitsi, että aste asteelta ollaan murtamassa koko sosiaalista asuntotuotantoa meidän maassamme.

On lisäksi korkeiden vuokrien kohdalta sanottava se, että asumistuki tulee entisestään huonontumaan ja näin yhä useampi tarpeessa oleva pienituloinen ja lapsiperhe jää vaille kohtuullista asuntoa, joutuu muuttamaan huonompisiin ja ahtaisiin asuntoihin korkean vuokratason vuoksi.

Herra puhemies! Yksityiskohtaisessa käsitelystä tulen tekemään tässä asiassa muutosesityksen.

Ed. M a t t i l a : Herra puhemies! Lyhyesti ed. Vähäkankaalle toteaisin vastauksena, kun hän mainitsi minun nimenkin puheenvuorossaan. Nordia Oy:n kautta jaettava matkailuyritysten tukemisraha sillä määrärahalta, mikä on tähän lisätalousarvioon merkitty, ei olisi auttamassa yhtään, vaikka toimialuetta laajennettaisiinkin. Sen sijaan momentilla 51 pk-yritysten korkoavustuksella, jossa on 277,5 miljoonaa markkaa rahaa, on mahdollisuus tulla vastaan matkailuyrityksiä muuallakin kuin Nordian toimialueelta. Tästä on myös kauppa- ja teollisuusministeriössä laadittu selvitys, eli mihin sitä kohdennetaan, ja yksi kohdentumismahdollisuus on matkailuyritykset.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Ed. Vähäkangas totesi aivan oikein, ettei hallituksen tapoihin nykyisin kuulu keskustelu, neuvotteluista puhumattakaan, poliittisen opposition kanssa. Syy tähän luonnollisesti on se, että hallituksella ei ole minkäänlaista tarvetta nykyisin neuvotella opposition kanssa, koska hallitus saa oman tahonsa, ed. Luttinen, lävitse ilman neuvotteluja. Aikaisemmin hallituksen oli välttämätöntä keskustella ja neuvotella opposition kanssa. Nykyisin tällaisia neuvotteluja ei enää tarvita mm. työllisyyslain romuttamisessa.

Tuntuu aika oudolta se, että osa poliittista vasemmistoa meni antamaan avoimen valtakirjan hallitukselle tällaisessa tilanteessa, jossa kaikkien tiedossa on, että hallitus tuo eduskuntaan vain lakihuononnuksia. Vielä viime syksynä me kykenimme estämään nämä lakien heikennykset määrävähemmistöllä. Tänään me voimme vain puhua niitä vastaan ja äänestää niitä vastaan, mutta nämä lakiheikennykset toteutuvat joka tapauksessa.

Kohtuullista olisi se, että esimerkiksi sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ilmoittaisi, mitkä niistä lakihuononnuksista, joita vastaan me vasemmisto kokonaisuudessaamme yhdessä tänään äänestämme, mitkä te, kun te pääsette hallitukseen tulevaisuudessa, aiotte korjata. Sillä muussa tapauksessa tuntuu aika kummalliselta, jos ei selvästi ilmoiteta, että kun olemme tulevaisuudessa hallituksessa, niin ainakin nämä ja nämä heikennykset tullaan tulevaisuudessa korjaamaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitellään menot.

P ä ä l u o k k a 24

Luku 01 Ulkoasiainhallinto, hyväksytään.

Luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Käytämäni puheenvuoroon sekä valiokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen viitaten totean, että me emme hyväksy tätä katastrofiapuun, pakolaisten avustamiseen ja demokratiapyrkimyksiä tukevaan humanitaariseen apuun sekä muuhun humanitaarisen toiminnan avustamiseen myönnetyn sopimuksentekovaltuuden poistamista, eli vastalauseen mukaisesti ehdotan, että momentin 66 c kohta poistettaisiin.

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Ed. M ä k e l ä : Herra puhemies! Ehdotan, että momentilta 24.30.66 vähennettäisiin 10 000 000 miljoonaa markkaa humanitaariseen apuun kehitykselle ehdotetusta määrärahasta.

Ed. S u h o n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Mäkelän tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Luttisen kannattamana ehdottanut, että momentin 66 perustelujen c kohta poistettaisiin.

Ed. Mäkelä ed. Suhosen kannattamana on ehdottanut, että momentille 66 ehdotettu määrärahan lisäys poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksissä ehdotan menettäväksi siten, että ensin äänestetään määrärahaa koskevasta ed. Mäkelän ehdotuksesta ja sitten perusteluja koskevasta ed. Laaksosen ehdotuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Mäkelän ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Mäkelän ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 6 ei-ääntä; poissa 62. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 65. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 25

Luku 30 Alioikeudet ja luku 31 Eräät oikeudenhoitomenot, hyväksytään.

Pääluokka 26

Luku 01 Sisäasiainministeriö, luku 75 Poliisitoimi, luku 80 Pelastushallinto, luku 90 Rajavartiolaitos ja pääluokan perustelut, hyväksytään.

Pääluokka 27

Luku 14 Asevelvollisten ylläpitomenot sekä luku 25 Puolustusmateriaalin hankinta- ja käytömenot, hyväksytään.

Luku 27 Kiinteistömenot.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Herra puhemies! Ehdotan, että momentilta 74 vähennetään 20 000 000 markkaa.

Ed. Hassi: Herra puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Hassin kannattamana ehdottanut, että momentti 74 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 8 ei-ääntä; poissa 61. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 30 Kansainvälinen rauhanturvaamistointi, hyväksytään.

Pääluokka 28

Luku 07 Eläkkeet ja luku 18 Verohallinto, hyväksytään.

Luku 39 Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle.

Keskustelu:

Ed. Suhonen: Herra puhemies! Ehdotan, että momentilta 28.39.30 vähennettäisiin 15 000 000 markkaa Ahvenanmaan maakunnalle ehdotetusta verotaloudellisesta tasoitusmäärärahasta.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Suhosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Suhonen ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että momentilta 30 vähennettäisiin 15 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Suhosen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 6 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 60. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 60 Rakennushallinto, luku 64 Eräät valtion kiinteistömenot, luku 80 Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet ja luku 85 Sitoumusten lunastaminen, hyväksytään.

Luku 87 Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen.

Keskustelu:

Ed. **Suhonen:** Herra puhemies! Momentilta 28.87.50 ehdotan vähennettäväksi 100 000 000 markkaa valtion vakuusrahaston lainojen ja takausten hoitoon ehdotetusta summasta.

Ed. **Mäkelä:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Suhosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Suhonen ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että momentilta 50 vähennettäisiin 100 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Suhosen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 59. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 29

Luku 01 Opetusministeriö, luku 10 Korkeakoulut, luku 37 Muut korkeakoulumenot, luku 39 Opintotuki, luku 43 Lukiot, luku 46 Peruskoulut, luku 56 Kirjastotoimi, luku 58 Näkövammaisten kirjasto, luku 60 Valtion ammatilliset oppilaitokset, luku 65 Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset, luku 67 Yksityiset ammatilliset oppilaitokset, luku 68 Yleissivistävä aikuiskoulutus, luku 74 Koulutussopimus- ja oppisopimuskoulutus, luku 85 Suomenlinnan hoitokunta ja luku 99 Opetusministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 30

Luku 01 Maa- ja metsätalousministeriö, luku 08 Maatilahallinto, luku 31 Hintaja tulotuki, luku 32 Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet, luku 33 Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen, luku 35 Metsästyksen porotalous, luku 40 Vesivarojen käyttö ja hoito, luku 58 Yksityismetsätalous, luku 60 Maanmittaushallinto, luku 76 Metsäntutkimuslaitos sekä luku 99 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 31

Luku 24 Tielaitos, luku 25 Tienpidon valtionavut, luku 52 Telehallintokeskus ja luku 57 Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset, hyväksytään.

Pääluokka 32

Luku 01 Kauppa- ja teollisuusministeriö, luku 32 Patentti- ja rekisterihallitus, luku 39 Teknillinen tarkastuskeskus, luku 42 Valtion teknillinen tutkimuskeskus ja luku 44 Teknologian tutkimuskeskus, hyväksytään.

Luku 49 Kera Oy.

Keskustelu:

Ed. **Vähäkangas:** Herra puhemies! Ehdotan, että momentin 32.49.47 perusteluissa lausuttaisiin: ”Eduskunta edellyttää, että valtionavustus kohdennettaisiin alueellisesti Lapin, Oulun ja Pohjois-Karjalan lääneihin.”

Ed. Laaksosen: Herra puhemies! Kannatan Ed. Vähäkankaan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vähäkangas ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut momentin 47 perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vähäkankaan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 63. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Äänestyslaitteeni ei toiminut painamisesta huolimatta. Olisin äänestänyt ”jaa”.

Puhemies: Ed. S-L. Anttilan ilmoitus merkitään pöytäkirjaan.

Luku 50 Teollisuuden edistäminen, luku 51 Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet, luku 55 Energiatalous, luku 80 Matkailun edistämiskeskus ja luku 85 Ulkomaankaupan edistäminen, hyväksytään.

Pääluokka 33

Luku 01 Sosiaali- ja terveysministeriö, luku 02 Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämisskeskus, luku 04 Tarkastuslautakunta, luku 06 Terveystenhuollon oikeusturvakeskus, luku 08 Kansanterveyslaitos, luku 10 Säteilyturvakeskus, luku 13 Valtion päihdehuollon toimintayksiköt ja luku 17 Työttömyysturva, hyväksytään.

Luku 18 Sairausvakuutus.

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Herra puhemies! Valiokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen viitaten ehdotan seuraavaa lausumaa: ”Edus-

kunta edellyttää, että pikaisesti selvitetään, onko eduskuntaa harhautettu tämän vuoden toisen lisätalousarvion laadinnan yhteydessä hyväksymään vähennyksiä, joista tiedettiin tuolloin, etteivät ne tulisi toteutumaan.”

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Vähäkankaan kannattamana ehdottanut momentin 60 perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 60. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 19 Eläkevakuutus, luku 20 Tapaturmavakuutus, luku 21 Rintamaveteraanieläkkeet, luku 29 Pakolaisten vastaanotto, luku 33 Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki sekä luku 34 Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto, hyväksytään.

Luku 57 Lomatoiminta.

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Ehdotan että momentti 40 ja sille esitetty 290 000 000 markan lisäys poistetaan.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että momentti 40 poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 52 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 66. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot sekä pääluokan perustelut, hyväksytään.

Pääluokka 34

Luku 01 Työministeriö.

Keskustelu:

Ed. Mattila: Herra puhemies! Yleiskeskustelussa käyttämäni puheenvuoroon viitaten teen kaksi momenttia 34.01.21 koskevaa ehdotusta:

Ensiksi ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on ollut lakkauttaa suunnittelu- ja sihteeristöön sijoitetun toimistopäällikön (A 28) virka sen sijaan, että se muutettaisiin neuvottelevan virkamiehen viraksi (A 28). Tämän johdosta momentin perustelut muutetaan näin kuuluviksi:"

Toiseksi ehdotan, että kyseiset momentin perustelut muutettaisiin näin kuuluviksi:

"Hallinto-osastoon sijoitetun hallitusneuvoksen toimistopäällikkönä virka (A 29) muutetaan hallitusneuvoksen viraksi (A 29) ja hallinto-osastoon sijoitetun toimistopäällikön virka (A 28) muutetaan neuvottelevan virkamiehen viraksi (A 28).

Lisäksi lakkautetaan työvoimapalveluosastolle sijoitetut kolme toimistopäällikön virkaa (A 28) sekä yksi suunnittelusihteeristöön sijoitettu toimistopäällikön virka (A 28) ja yksi suunnittelusihteeristöön sijoitettu sopimuspalkkaisen neuvottelevan virkamiehen virka (S 27) sekä perustetaan yksi neuvottelevan virkamiehen virka (A 28).

Momentin loppusumma ei tämän johdosta muutu."

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Mattilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Mattila ed. Luttisen kannattamana ehdottanut perusteluihin momentin 21 kohdalle edellä esittämänsä lausumaa ja kyseisen momentin perustelut muutettavaksi edellä tekemänsä ehdotuksen mukaisiksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ed. Mattilan ehdotukset voitaneen hyväksyä yksimielisesti.

Hyväksytään.

Luku 06 Työvoimapolitiikan toimeenpano.

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Herra puhemies! Ehdotan, että momentille 62 otettaisiin lisäyksenä 290 000 000 miljoonaa markkaa.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut III vastalauseen mukaisesti momentille 62 lisäystä 290 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 73 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 63. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Työministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 35

Luku 15 Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö, luku 25 Vesi- ja ympäristöhallinto, luku 32 Rakennussuojelu, luku 40 Asuntohallitus, luku 45 Asuntotoimi ja luku 99 Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokka 36

Luku 01 Kotimaisen velan korko ja luku 09 Muut menot valtionvelasta, hyväksytään.

Esitellään tulot.

Osasto 11

Luku 01 Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot, luku 04 Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut, luku 06 Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut, luku 08 Valmisteverot, luku 10 Muut verot ja luku 19 Muut veronluonteiset tulot, hyväksytään.

Osasto 12

Luku 25 Oikeusministeriön hallinnonala, luku 26 Sisäasiainministeriön hallinnonala, luku 29 Opetusministeriön hallinnonala, luku 31 Liikenneministeriön hallinnonala, luku 32 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala, luku 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala, luku 34 Työministeriön hallinnonala ja luku 39 Muut sekalaiset tulot, hyväksytään.

Osasto 15

Luku 02 Valtion lainanotto, hyväksytään.

Mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma, hyväksytään.

Yleisperustelut.

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! Ehdotan, että yleisperusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

"1) Eduskunta toteaa, että talous- ja työllisyyspolitiikalla, jolla luotaisiin välittömästi uusia työpaikkoja, voitaisiin tehokkaimmin estää työttömyys-, yritys- ja pankkitukien kasvua sekä sen edellyttämää valtion lisävelan ottoa."

"2) Eduskunta toteaa, että maataloustulolaisia sekä muuta maatalouslainsäädäntöä tulisi pikaisesti muuttaa siten, ettei se ole esteenä lihan tai jonkin muun maatalouden ylituotantotuotteen myymiselle alennushinnoin kotimaan markkinoille."

"3) Eduskunta toteaa, että supistettaessa tai lakkautettaessa valtion virastoja tai toimistoja eri virastojen henkilökuntaan tulisi soveltaa samanlaisia periaatteita eikä jatkotyöllistäminen saisi riippua siitä, minkä alan virastosta on kysymys."

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen tekemiä ehdotuksia.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että yleisperusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että valtiolle palautetut lomarahat sekä muut lahjoitukset kohdennetaan lahjoittajan esittämille momenteille ja esittämiin käyttötarkoituksiin." Näin valtiokin saattaisi saada jonkin verran lahjoitusrahoja rahatilanteensa katteeksi.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut yleisperusteluiksi III vastalauseeseen sisältyviä 1)—3) lausumaa.

Ed. Luukkainen on ed. Hassin kannattamana ehdottanut yleisperusteluiksi II vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Luttisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luttisen 1) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 61. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luttisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luttisen 2) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 60. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luttisen 3) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Luttisen 3) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 59. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 13 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 62. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön toiseen ponteen sisältyvä ehdotus lisätalousarvioaloitteiden hylkäämisestä hyväksytään.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön kolmannen ponteen sisältyvä ehdotus, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista, hyväksytään.

P u h e m i e s : Kun valtiovarainvaliokunnan mietintöä ei ole muuttamattomana hyväksytty, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. **M a t t i l a :** Herra puhemies! Ilmoitan valtiovarainvaliokunnan jäsenille, että valiokun-

ta kokoontuu välittömästi tämän täysistunnon päätyttyä.

Poistoja päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 5)—28) asia.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

tämän päivän toiseen täysistuntoon:

29) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19 (HE 145)

30) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20 (HE 283)

tämän päivän kolmanteen täysistuntoon:

31) Talousvaliokunnan mietintö n:o 45 (A 11)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.40.

Täysistunto lopetetaan kello 18.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio